

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ДЕРЖАВНИХ ТА МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

**«СУЧАСНА МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»**

**Збірник тез доповідей та матеріалів учасників
круглого столу студентського
Науково-практичного гуртка митної справи
кафедри державних та місцевих фінансів**

Львів – 27 березня 2018 року

Сучасна митна політика в умовах поглиблення інтеграційних процесів: Збірник тез доповідей та матеріалів учасників круглого столу студентського Науково-практичного гуртка митної справи кафедри державних та місцевих фінансів. – 27 березня 2018 р. – Львів: ФУФБ, 2018. – 112 с.

Редакційна колегія:

Ситник Н. С., в.о. завідувача кафедри державних та місцевих фінансів, д.е.н., доцент

Дубик В. Я., доцент кафедри державних та місцевих фінансів, к.е.н., доцент

Голинський Ю. О., доцент кафедри державних та місцевих фінансів, к.е.н.

Тексти подаються в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність та зміст матеріалів несуть автори.

Матеріали круглого столу призначені для викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

Наша адреса:

Львівський національний університет імені Івана Франка, факультет управління фінансами та бізнесу, кафедра державних та місцевих фінансів.

79038, м. Львів, вул. Медової Печери, 53, каб. 114.

<http://financial.lnu.edu.ua/department/kafedra-mistsevyh-ta-derzhavnyh-finansiv>
derzhavni.finansu@ukr.net

ЗМІСТ

Бей І.М. ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ТА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	6
Джиговська Л. І., КОНТРАБАНДА ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ ТА МОЖЛИВОСТІ БОРОТЬБИ З НЕЮ	10
Кравцова О.В. МИТНІ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ.	15
Самбірська О.Р. КОНТРАБАНДА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ	18
Трачук С. О. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	20
Алимов О. С. СУЧАСНИЙ СТАН ФРАНЧАЙЗИНГУ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА СВІТОВІ РИНКИ ЧЕРЕЗ ФРАНЧАЙЗИНГОВІ МЕРЕЖІ	22
Башко Л.М. ДЕРЖАВНА МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	25
Блискун О.З. ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	28
Браточенко О. О. ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	31
Врублевська Л. О. «ЄДИНЕ ВІКНО» В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕАЛІЇ	35
Городня В.А., «ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ»- ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ.....	39
Дьокіна К.І. ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	42
Кобзарук І.І. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	45

Козак С.І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У РАЗІ ВИХОДУ НА ЗОВНІШНІЙ РИНОК	48
Мельник І.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВАНТАЖОПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ	51
Джуган Л.Б. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ	56
Корнійчук В. ПРОБЛЕМИ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	59
Мельник Н. СУТЬ ТА ВИДИ ПОСЕРЕДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ.....	60
Мидлик Ю.І. ЄДИНЕ ВІКНО – ШЛЯХ ДО СПРОЩЕННЯ ТОРГІВЕЛЬНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	63
Моргун С.І. ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	66
Наврусевич Ю.В. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ	68
Репета М. М. МИТНІ НОВАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ.....	72
Славчаник О.Р. РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ.....	75
Смолин О.І. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	78
Степанюк Л.І. МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	81
Трохимчук Д.В. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ	84
Пазак М.Р. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ТОРГОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	88

Баранова М.-С.Б. ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНА ДІЯЛЬНОСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	92
Григоренко О.Ю. ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	95
Клименко М.В. ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В МИТНІЙ ПОЛІТИЦІ.....	98
Юрченко К.О. ІНТЕГРУВАННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ ДО СВІТОВОЇ МИТНОЇ СИСТЕМИ	10
0	
Цап Г.А. ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ	10
4	
Щудло У. М. ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	10
6	
Юркевич Г.І. РИЗИКИ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ	10
9	

ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ТА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Митно-тарифне регулювання сьогодні є важливим механізмом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Його головним завданням є захист вітчизняної економіки від зовнішніх негативних впливів. Митно-тарифні методи регулювання (імпортні та експортні тарифи) є історично першим інструментом протекціонізму і регулювання зовнішньої торгівлі. Вони займають центральне місце в системі реалізації державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [5].

Митне регулювання згідно ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність»[2] - це регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України.

До основних інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності варто віднести мито, податки, кредити, дотації, пільги тощо, а отже, митне регулювання можна вважати одним із інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності. В цілому митне регулювання є однією із найбільш значимих сфер державного регулювання, адже саме митне регулювання визначає принципи та засади формування міжнародних відносин, створення ефективної, справедливої, прозорої системи оподаткування для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та світової торгівлі.

У зв'язку із євроінтеграцією України посилюються вимоги міжнародних організацій стосовно діяльності внутрішнього ринку України, зокрема відбувається вплив міжнародних вимог на національну систему митного регулювання в Україні.

Корисним для України в процесі формування її митної політики та механізму використання інструментів митно-тарифного регулювання є використання світового досвіду - а саме досвіду тих країн, яким вдалося створити ефективну систему митно-тарифного регулювання.

Митне регулювання більшості таких країн відповідає порадам міжнародних організацій. Так, у США використовується модель заохочення іноземного капіталу шляхом заборони на експортне мито. Більшість високорозвинених країн та країн з перехідною економікою застосовували на різних етапах свого розвитку схожу зовнішньоекономічну політику, що полягала у стимулюванні експорту готової продукції, обмеженні вивозу

сировини та заохочення імпорту комплектуючих, матеріалів для розвитку власної промисловості.

Митно-тарифне регулювання як засіб стимулювання експорту успішно використовується у багатьох країнах світу, зокрема, в Індонезії, якщо експортер представляє план експорту, де вказані імпортні матеріали, а також додає банківську гарантію, то імпортер даних матеріалів звільняється від сплати мита шляхом отримання ліцензії на імпорт ресурсів, а суму мита сплатить експортер у тому випадку, якщо не вивезе 85% продукції у вказаний час [4].

У Китаї також діє система сприяння експорту, що полягає у наданні численних пільг та сприянні при здійсненні експортних операцій, в той час, як пільги імпортерам заборонені та введено додаткові тарифи за прискорення митного оформлення

Досить цікавим є досвід Японії у сфері митного регулювання. Так в Японії було прийнято Закон «Про валютний обмін та зовнішню торгівлю», який сприяв захисту національних виробників у стратегічно важливих галузях, а саме в аграрному секторі.

У сучасному митному тарифі Японії ставки мита згруповані в чотирьох стовпцях: загальні ставки мита, ставки мита, зафіксовані в ГАТТ/СОТ, преференційні ставки; тимчасові ставки мита, що реалізуються на підставі Закону про тимчасові тарифні заходи. При визначенні ставок мита для митного обкладання користуються таким правилом: спочатку береться преференційна ставка, а якщо вона відсутня, то послідовно аналізуються ставки ГАТТ/СОТ, тимчасова і загальна ставки. Якщо ставка ГАТТ/СОТ перевищує інші ставки, використовується тимчасова ставка, а у випадку її відсутності - загальна ставка. Для забезпечення вибору необхідної ставки мита в самому тарифі невикористовувані ставки заключають в дужки. Сьогодні більшість мита у митному тарифі Японії є адвалерними. Специфічними митами обкладаються лише деякі товари, зокрема, м'ясні продукти, руди і концентрати кольорових металів. Специфікою митного тарифу Японії є примітки, що містять інформацію про додаткові заходи, що регулюють імпорт конкретного товару (кількісні обмеження, податки і збори, санітарні вимоги і т. ін.).

Щодо уніфікації тарифних ставок, це є важливою складовою ефективного митно-тарифного регулювання, то деякі країни зробили вагомі кроки у цьому напрямку, так, можна навести приклад Чилі, де ставка тарифу дорівнює 15%, та Болівії, де діють всього дві ставки – 10% і 17% [1].

В Іспанії політика стягнення митних платежів подібна до української. Експорт товарів і послуг звільняється від ПДВ, імпорт обкладається ПДВ; при цьому вартістю, що оподатковується, вважається ціна, запропонована продавцем, плюс всі митні платежі, що мають бути сплачені. Юридично це оформлено як специфічний вид операцій, до яких

застосовуються нульова ставка податку. В результаті експортери не звільнені від документального оформлення своїх операцій для податкових органів [3].

У Німеччині існує податок з обороту імпорту. Він являє собою акциз відповідно до Положення про податки, збори, мито та імпортний податок згідно з митним законодавством. Збір податків здійснює федеральне Митне управління. Мета стягнення цього податку – адаптація товарів третіх країн (звільнених від податку на додану вартість країни-експортеру) до оподаткування ПДВ, який застосовується щодо аналогічних вітчизняних товарів.

У доходах бюджету центрального уряду Франції податкові надходження становлять понад 93%. Непрямі податки надають близько 60% податкових доходів загального бюджету. Основний непрямий податок у Франції – ПДВ – введений в 1968 р. У податкових доходах загального бюджету надходження по цьому податку дорівнюють 45%. Іншим непрямим податком, надходження по якому сягають 8,5% у доходах загального бюджету, є внутрішній податок на нафтопродукти. На його частку припадає до 13,3% надходжень по непрямим податках [4].

У Швеції імпорт обкладається ПДВ, а експорт звільняється від нього. Податок повинен зазначатися в інвойсах, супроводжуючих продаж товарів і послуг. Базою для нарахування ПДВ є вартість товару (послуги), що включає всі нараховані на неї податки і збори. Платники податку сплачують податок за різницею між вихідним і вхідним ПДВ. Для деяких товарів (автомобілі, вина і міцні спиртні напої та ін.) відрахування вхідного ПДВ не здійснюється.

У Швейцарії мито стягується по імпортних та експортних операціях за ставками, встановленими в митному тарифі. Мито стягується тільки з одиниці ваги, але не з вартості, тобто є специфічним. Частина доходів, отриманих від мита, призначається для конкретно визначених цілей. Наприклад, доходи, отримані від мита на паливо, спрямовуються на будівництво національних швидкісних магістралей [4].

Важливою відмінною рисою у системі митного регулювання України поряд із митним регулюванням провідних країн світу є значна розгалуженість товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності, наявність такої кількості найменувань товарів дозволяє шахраювати, шляхом сплати мита за нижчою ставкою [1].

Крім того, для України суттєвим недоліком поряд із розвиненими країнами світу є фіскальне спрямування мита, тобто його основне призначення визначається потребами держави у грошових коштах. Тоді як, у розвинутих країнах пріоритетною є регулююча функція, і надходження від справляння імпортного мита складають не більше 0,3% ВВП, на відміну від України, митна служба якої відіграє вагомий роль в процесі наповнення державного бюджету. Україні для створення ефективної системи митно-тарифного регулювання доцільно використовувати аналогічний досвід країн Центральної Європи, які вирішували подібні

проблеми в формуванні митної політики. Також важливо впроваджувати систему аналізу ризиків та пост-аудиту для запобігання митним правопорушенням. Тут може бути корисним використання досвіду США та Японії та скорочення товарної номенклатури, що зменшить зловживання при визначенні коду товару. В умовах інтеграції України до європейської спільноти необхідно вносити зміни у національне митне законодавство та використовувати ті інструменти митно-тарифного регулювання, які не лише не суперечать принципам СОТ та ЄС, але і здатні захистити економічні інтереси України.

Список використаних джерел

1. Гребельник О.П. *Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Підручник.* – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 696 с.
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991р. № 959 – XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>. – Назва з екрану.
3. Митний кодекс України [Кодекс митний від 11 липня 2002 № 92-IV (із змінами внесен. згідно 19 Законів України у 2002-2009 рр.)] // Відом. Верховної Ради України. – 2002. – № 38-39. – 27 вересня. – Ст. 288.
4. Новікова К. І. Світовий досвід митно-тарифного регулювання та можливості його застосування в Україні, Академія митної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу // <http://наука.kushnir.mk.ua/?p=13564>.
5. Панько Т. Збірник тез доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «Фіскальна 98 Випуск 17. 2017 Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського політика України в умовах євроінтеграційних процесів» // Особливості митно-тарифного захисту в умовах асоціації України з ЄС, квітень 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/10622/1/%D0%BD__2016.pdf. – С. 126–128.

Джиговська Л. І.,

Науковий керівник – доц., к.е.н. Голинський Ю. О.

**КОНТРАБАНДА ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ ТА МОЖЛИВОСТІ
БОРОТЬБИ З НЕЮ**

На сьогоднішній день основними напрямками митної справи є захист інтересів держави, контроль за додержанням прав, боротьба з контрабандою, модернізація митних органів, і водночас створення сприятливих умов для виходу країни на інтернаціональну арену шляхом участі у міжнародних організаціях, поглибленням транскордонного співробітництва та адаптації українського законодавства до європейських стандартів [1].

Ще з проголошенням незалежності, у 1991 році, Україна стикнулася з проблемою контрабанди, особливо в прикордонних районах та портах.

Поширенню такого незаконного перевезення сприяє як різниця економічного розвитку і економіко-політичної ситуації України та сусідніх європейських країн, так і корупція державних органів України і неправильні дії відповідальних органів по боротьбі з контрабандою [1].

Незаконне перевезення сигарет – великий бізнес у західних прикордонних районах країни. Ціни на сигарети в Польщі значно вищі ніж в Україні, а це дозволяє заробити немалі гроші на контрабанді [2].

За інформацією українських митників, найчастіше тютюнові вироби переховують у конструктивних порожнинах транспортних засобів (у дверях, бамперах, під декоративною обшивкою даху автомобілів, в панелі приладів, в повітряних фільтрах, під сидінням). Ховали контрабандисти від митного контролю сигарети також в одязі, білизні й навіть “прикріплювали” до тіла [2].

За даними Державної служби статистики, Україна посідає перше місце серед країн, що постачають контрабандні сигарети в країни ЄС. Протягом 2015 та 2016 років контрабанда українських сигарет в ЄС зросла більш ніж в 10 разів і сягнула 5,8 млрд. штук [3].

Основною причиною цього явища стало знецінення національної валюти. У 2016 році середня ціна пачки сигарет в Україні становила приблизно 0,5 євро, в сусідніх країнах Європейського Союзу – 3 євро, в країнах Західної Європи – до 10 євро. Українські сигарети були виявлені не тільки в сусідніх Польщі, Словаччині, Угорщині та Румунії, але також в Австрії, Болгарії, Чехії, Естонії, Латвії, Литві, Франції, Німеччині, Греції, Великій Британії, Нідерландах, Норвегії, Фінляндії, Швеції, Люксембурзі та Мальті. Контрабанда українських сигарет в Італію в 2016 році сягнула 1 млрд. сигарет [3].

В 2016 році контрафактні (нелегально вироблені) сигарети становили менше ніж 8% серед всіх нелегальних сигарет, а решта 92% – це контрабанда, тобто легально вироблені сигарети, які були оподатковані та куплені в країні з низькими податками, а потім нелегально переправлені для споживання в країну з високими податками. Наприклад, імпорт сигарет з Білорусії, де ціни на сигарети значно дешевші, ніж в Україні.

У прикордонних районах створюються спеціальні заводи або приміщення, де виробляються сигарети без акцизу. Вони є значно дешевші, а тому попит на них є значно вищий. Якість у цих сигарет не є надто високою, проте їх роздрібна ціна становить стільки ж, скільки звичайних сигарет у магазині.

Одночасно з цим стоїть питання акцизних ставок, адже Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачає співробітництво у боротьбі з контрабандою підакцизних товарів, яке, зокрема, включає "поступове наближення їх на тютюнові вироби". Однак у 2017 році мінімальна ставка акцизу на 1000 сигарет в Україні становить 596 грн. (= 20 євро), тоді як в ЄС мінімальний рівень акцизу на 1000 сигарет встановлено на рівні 90 євро [4].

За статистикою державної прикордонної служби України, протягом чотирьох місяців 2016 року було затримано 438 осіб, які намагались незаконно перевезти тютюнові вироби через державний кордон України [4].

Зупинимося детальніше на одному з найбільших перевезень сигарет до Польщі, яке відбулось в кінці 2016 року, тоді львівські прикордонники на пункті пропуску Краківець перевіряли спеціальний автомобіль, що транспортував трьох племінних коней. При огляді, було помічено різницю у внутрішній та зовнішній довжині фургону, де знаходились коні. Як виявилось, причина цього – майстерно зроблена внутрішня стінка, де акуратно лежало 42 тисячі пачок цигарок українського виробництва.

Відтак, на одній пачці сигарет українці можуть заробити від 3 до 5 злотих, при цьому це зараз становить 23,55-39,25 грн. [2].

У Міністерстві фінансів Республіки Польща повідомили, що за нелегальне перевезення цигарок в Польщі загрожує штраф від 185 злотих (1452,25 грн.) до 3 700 злотих (29 045 грн.), або штраф від 180 злотих до 37 000 злотих за податкове правопорушення, або покарання від 616,66 злотих до 17 758 368 злотих за фіскальний злочин. За незаконне перевезення може загрозувати також анулювання віз або депортація на один, три чи навіть п'ять років [2].

Прикладом боротьби з контрабандою міг би бути президент Польщі Анджей Дуда, який збільшив заробітну плату працівникам прикордонної служби, щоб стимулювати їх роботу, а саме інтенсивніше контролювати ввезення на територію країни різноманітних товарів, в тому

числі і сигарет. Проте існує версія, що основна причина цього не захист інтересів Польщі, а лобіювання власних бізнесових інтересів (наявність у президента своїх тютюнових фабрик).

В результаті «контрабандисти» зазнали незначних втрат. Українці почали ввозити товари з Польщі і «вигравати» на Tax Free. Товар вивозився не по нормі (50 кг на душу населення), а з корупцією на митниці та родинними зв'язками.

Від такої кількості контрабанди державний бюджет України кожного року втрачає від 25 до 70 млрд. грн. Тому українська влада підписала закон, який вступив у дію 01.01. 2018 року, і закритий доступ до постійних перевезень товарів. Тепер правила безмитного ввезення товарів в ручному або супровідному багажі сумою до 500 євро (в аеропортах до 1000 євро) і з вагою до 50 кг діятимуть лише для тих, хто був відсутній в Україні понад 24 години і в'їжджає в країну не частіше, ніж раз на 72 години. За більш частого в'їзду без податків можна ввезти товари на суму тільки до 50 євро [5].

Очевидно, що потрібно зменшувати привабливість контрабандного бізнесу в Україні. Адже зараз на незаконному перевезенні наживаються всі і працівники митниці, і контрабандисти, і постачальники безакцизних сигарет.

Вважається, що українці не займалися б контрабандою, якщо змогли б отримувати високі заробітні плати та мати високий рівень добробуту. З одного боку, бізнес зараз не може гарантувати українцям зарплати порівняно з польськими, а з іншого – лише робочі місця з високим заробітком зможе використати незаконне перевезення.

Також слід ефективно працювати працівникам митниці. Митники, які пропустили контрабанду повинні бути звільнені та притягнені до адміністративної відповідальності. Потрібно запроваджувати жорсткі методи роботи в цьому напрямку, щоб контрабанда як явище взагалі зникла з нашої країни.

У результаті боротьби Державної фіскальної служби України з контрабандою у 2017 році до бюджету надійшло додатково 70 млрд. гривень, які вивели з тіні на українських митницях. Та слід додати, що на митниці залишається дуже багато корупційних схем, які приховуються не тільки митниками, а й іншими правоохоронними органами, і з цим потрібно боротися.

Список використаних джерел

1. Сучасні тенденції розвитку митної справи в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] // матеріали наук.-практ. круглого столу, 6 грудня 2016 р. – Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/1259/1/1194_IR.pdf.

2. *Контрабандний бізнес: як цигарки з України незаконно вивозять і продають у Польщі* [Електронний ресурс] // Інститут розвитку регіональної преси. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://irrp.org.ua/golovna-golovne-novyny-rozsliduvannya-kontrabandnyj-biznes-yak-tsygarky-z-ukrayiny-nezakonno-vyvozyat-i-prodayut-u-polshhi-kontrabandnyj-biznes-yak-tsygarky-z-ukrayiny-nezakonno-vyvozyat-i-prodayut-u/>.

3. *Звіти Державної Служби Статистики України* [Електронний ресурс] // Державна Служба Статистики України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

4. *Звіти Державної Прикордонної Служби України* [Електронний ресурс] // Державна Прикордонна Служба України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://dpsu.gov.ua/ua/activity/ohorona-kordonu/>.

5. *Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році"* [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2245-19>.

Кравцова О.В.

Науковий керівник – д.е.н., проф. Ситник Н. С.,

МИТНІ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Із становленням України як незалежної держави важливого значення набуло забезпечення її економічної самостійності, невід'ємним елементом якої є митна система. Основним моментом, що проявляє митну справу як засіб забезпечення безпеки держави, є захист суверенітету України, її економічних інтересів та захист життя громадян. У зв'язку зі вступом України до СОТ (2008 рік), ЄС (2014 рік) та недавнім підписанням договорів про зону вільної торгівлі з Канадою, в нашій країні проходила та проходить лібералізація, уніфікація, спрощення митних процедур та митного законодавства. На фоні цих змін Україна не повинна стати ринком збуту низькоякісної, екологічно небезпечної продукції та звалищем шкідливих побутових або інших екологічно шкідливих предметів чи речовин тощо. Для уникнення та упередження цих порушень та зловживань в Україні функціонує митний контроль. Інколи при здійсненні митного контролю необхідно визначити відповідність митної вартості, зазначеної в декларації до фактичних показників об'єкту, визначити хімічний та технічний склад тощо. В таких випадках велику роль відіграє митна експертиза.

Чинний Митний кодекс не дає визначення поняття митної експертизи. У статті 515 Митного кодексу України зазначається, що експертиза призначається, якщо для з'ясування питань, що виникають у справі про порушення митних правил, виникла потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо. Зазначена експертиза не є судовою експертизою.[1] Саме при здійсненні митної експертизи вирішується сукупний комплекс загальних задач різного характеру (контрольного, економічного, правоохоронного, фіскального, статистичного, захисного).

Митні експертизи проводяться відповідно до Закону України «Про судову експертизу», Митного кодексу України (ст. 356-357), постанов Кабінету Міністрів України та інших нормативно-правових документів. Виокремлюють такі види митних експертиз:

- технологічна експертиза - проводиться з метою визначення можливості надання товару митного режиму переробки на (поза) митній території України і під митним контролем;
- сертифікаційна експертиза - проводиться з метою визначення якісних характеристик товару;
- матеріалознавча експертиза - проводиться з метою визначення належності товару до конкретного класу речовин, виробів або матеріалів;
- товарознавча вартісна експертиза - проводиться з метою визначення вартості товару на підставі його якісних показників, основних властивостей та факторів;
- екологічна експертиза - проводиться з метою визначення можливості ввезення/вивезення товару або надання товару конкретного митного режиму;
- гемологічна експертиза - проводиться з метою визначення природи дорогоцінного каміння, категорії його якості і вартості;
- криміналістична експертиза - проводиться з метою визначення автентичності митних та інших документів, що мають значення під час проведення митного контролю, цінних паперів, а також митних засобів ідентифікації;
- мистецтвознавча експертиза - проводиться з метою визначення історичної, художньо- культурної, наукової значущості витворів мистецтва і предметів антикваріату;
- хімічна експертиза - проводиться з метою визначення якісного та кількісного хімічного складу товару (предмету). [3]

Як можна побачити з класифікації, митна експертиза виконує безліч функцій які можна об'єднати за допомогою однієї загальної мети – захист національної безпеки держави. Але варто зазначити, що перш за все це економічний аспект національної безпеки, що проявляється в виявленні та запобіганні контрабанди та сприянні наповненню бюджету країни. Також забезпечується екологічний аспект національної безпеки – це встановлення за допомогою

хімічної, гемологічної та екологічної експертиз небезпечних та токсичних речовин (товарів), які можуть завдати шкоду екології країни та людині зокрема. Правоохоронна функція виконується шляхом запобігання контрабанди, обігу наркотичних речовин, а також дана функція запобігає незаконному вивезенні пам'яток культурного надбання нашої країни.

Так, в Україні за 2017 рік Департаментом податкових та митних експертиз ДФС при проведенні експертиз було виявлено наступне:

- при дослідженні 23402 проби (зразки) товарів встановлено невідповідності задекларованим характеристикам у 5695 пробах (зразках);
- у 1178 досліджених пробах (зразках) або у 58,9 % випадків виявлено речовини, переміщення яких через митний кордон України заборонено та/або обмежено;
- приналежність 1343 частин зброї (із 1587 досліджених) до товарів військового призначення, міжнародні передачі яких підлягають державному контролю, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 20.11.2003 №1807 «Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення»;
- виявлені товари, що мають ознаки технічних засобів негласного одержання інформації;
- виявлені підробки товарів тощо. [2]

Економічна ефективність від врахування експертних висновків при митному оформленні товарів у 2017 році становить 292,6 млн. грн., що в 3,9 рази більше ніж у 2016 році (76 млн. грн.), в т.ч. 8,5 млн. грн. митних платежів донараховано за результатами коригування митної вартості товарів на загальну суму 35 млн. грн [2].

Але сьогодні склалась така ситуація, що здійснення митних експертиз в країні має ряд проблем. Насамперед, це стосується відсутності умов для проведення відповідної експертизи в момент або до моменту митного оформлення товару, що в деяких випадках призводить до того, що велика кількість суб'єктів господарювання «зникають» протягом проведення експертизи. І тому після проведення експертиз дуже важко знайти власників товарів та притягти їх до відповідальності за порушення митних правил. Інша проблема – ввозиться продукція, яка є небезпечною для здоров'я людини чи навколишнього середовища або містить шкідливі речовини. І в умовах наявності законодавчої заборони на ввезення таких речовин та за умов недостатнього законодавчого врегулювання проведення експертиз до моменту потрапляння таких товарів на митну територію України, та продукція залишається на території нашої країни як звалище ядовитих відходів.

Отже, митні експертизи відіграють важливу роль в забезпеченні суверенітету країни, захисту здоров'я та життя громадян, а також в наповненні Державного бюджету України. Для того, щоб спростити проведення експертиз необхідно створювати та відкривати більше регіональних центрів або мобільних експертних груп для проведення експертизи поблизу митниці, що в свою чергу скоротить термін проведення експертиз та зменшить можливості для уникнення відповідальності суб'єктами господарювання. Також необхідно законодавчо закріпити строки проведення експертизи залежно від виду товару та мети такої експертизи. При цьому, враховуючи досвід окремих країн світу, ефективним інструментом забезпечення національної безпеки країни може стати проведення експертизи до моменту митного оформлення товару та за ініціативою суб'єкта господарювання. Особливо це стосується товарів, експертиза яких проводиться протягом тривалого часу. Все це буде сприяти захисту суверенітету України, її економічних інтересів в частині наповнення державного бюджету, а також охороні здоров'я та життя українського народу.

Список використаних джерел

1. *Митний кодекс України від 12 грудня 1991 р.// Відомості Верховної Ради України. - 2012.- № 4495-VI.-ст.515.*
2. *Підсумки роботи Департаменту податкових та митних експертиз ДФС у 2017 році [Електронний ресурс] // Державна фіскальна служба України. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/struktura-/spetsializovan-department-ta-org/spetsializovana-laboratoriya/diyalnist/rezultati-roboti/print-322556.html>.*
3. *Митні експертизи: поняття, характеристика та види [Електронний ресурс] // Митна справа №3(99). – 2015. – Режим доступу до ресурсу: [file:///C:/Users/olyak/Downloads/Ms_2015_3_11%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/olyak/Downloads/Ms_2015_3_11%20(1).pdf).*

Самбірська О.Р.

Науковий керівник - д.е.н., проф. Ярема Я. Р.

КОНТРАБАНДА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

В умовах перехідної економіки одним з основних завдань зовнішньоекономічної політики України є розвиток зовнішньої торгівлі, зміцнення економічних відносин з іншими країнами, а також захист інтересів вітчизняного товаровиробника. Однак внаслідок нестабільної економічної та політичної ситуації у країні контрабанда набуває розмірів масового негативного явища, що становить реальну загрозу економічним інтересам держави. Окрім того, така діяльність негативно впливає на суспільну безпеку у разі нелегального

перевезення наркотичних засобів, зброї і боєприпасів, психотропних речовин, під час перевезення зброї масового ураження, а також виникає загроза для інтересів культури під час контрабанди культурних цінностей та надбань країни [1].

Згідно зі ст. 201 Кримінального кодексу України, контрабандою вважається переміщення товарів у великих розмірах і культурних та історичних цінностей, отруйних та сильнодіючих речовин, радіоактивних матеріалів, вибухових речовин, а також зброї та боєприпасів, спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю.

Часи, коли контрабанду можна було виявити візуально під час огляду товарів і транспортних засобів, відійшли в минуле. Сучасна контрабандна діяльність характеризується високим ступенем організованості, широкими міжрегіональними і міжнародними злочинними зв'язками та корумпованістю державних службовців різного рівня. Нині найчастіше застосовуються методи «інтелектуального» приховування, за якого, на перший погляд, усе має законний вигляд. Відповідно, для забезпечення ефективної митної безпеки країни, необхідно чітко усвідомлювати сутність та зміст митних правил і процедур, які спрямовані на запобігання і виявлення контрабанди та сірих схем імпорту, під якими варто розуміти заниження митної вартості товарів, хибне визначення країни походження товарів та їх кодів[2].

За даними Асоціації підприємств інформаційних технологій України(АПІТУ), в Україну на нелегальній основі ввозиться близько 25% смартфонів, 30% товарів ІТ-сектора і близько 50% накопичувачів пам'яті.

Частка нелегального ринку телевізорів становить близько 15%, ноутбуків – 20%, планшетів і фотокамер – 25%, пирососів – 25%, холодильників і пральних машин – 20%.

Нелегальний ввіз деяких категорій преміум-смартфонів досягає 50%, а телевізорів з великим екраном – понад 60%. Найбільше на нелегальній основі завозять iPhone. Якщо раніше на частку контрабанди припадало понад 90% завезених апаратів, то зараз рівень сірих поставок знизився до 70%[3].

Контрабандна продукція має конкурентну перевагу у вигляді більш низьких цін, що і приваблює покупців. При цьому легальна продукція з причини більш високих цін витісняється за рахунок нелегального імпорту, який поступово збільшує свою частку на ринку.

Із зростанням нелегального імпорту знижуються і відрахування в бюджет. Тільки нелегальне завезення техніки в Україну призвело до зниження надходжень до бюджету на 4 млрд грн, вважають в АПІТУ.

І в найближчому майбутньому немає підстав вважати, що ситуація з контрабандним імпортом хоч якось почне поліпшуватися.

За оцінками експертів, близько 30% ринку нафтопродуктів зараз знаходиться в тіні.

Більша частина нафтопродуктів за імпортом надходить в Україну з Білорусі, на яку припадає 53% поставок палива в нашу країну. Значна частина нафтопродуктів, що поставляються з Білорусі, продовжує залишатися в сірій зоні. Втрати українського бюджету від контрабанди палива щорічно обчислюються мільярдами гривень.

За даними Державної фіскальної служби, в 2016 році втрати бюджету від нелегального обігу нафтопродуктів склали 1,2 млрд грн. За даними Нафтогазової асоціації України, в 2017 році також зріс імпорт нелегальних нафтопродуктів, які завозяться через морські порти[4].

Не менш активно процвітає нелегальний вивіз за кордон продукції з України. Незважаючи на введений мораторій, повним ходом йде вивезення лісу-кругляка. За даними Держагентства лісових ресурсів, в минулому році було незаконно вирубано 26 тис. кубів лісу. Тіньовий обіг деревини в Україні оцінюється в 2,2 млрд грн. Частка нелегального ринку – близько 80%.

У 2016 році, за даними Всесвітньої митної організації, Україна впевнено посіла перше місце в світі за обсягом контрабанди сигарет. Близько 40% нелегального ввезення сигарет в країни Євросоюзу припадає на Україну. За даними Інтерполу, контрабанда сигарет з України становить близько 8-9 млрд штук щорічно. Річний оборот тіньового тютюнового ринку – близько 450 млн доларів.

Тютюнова контрабанда б'є по іміджу України у світі. Страждає міжнародний імідж України. Адже українські контрабандні цигарки формують нечесну конкуренцію для тих європейських виробників тютюнової продукції, які легально її виробляють або імпортують на територію ЄС зі сплатою всіх митних платежів. Тому економіка ЄС потерпає від такого «чорного» імпорту з України.

Для того щоб покращити ситуацію з контрабандою в Україні потрібно вжити таких заходів:

Цифрові технології проти контрабандистів. Виробники кажуть, що запроваджують європейську модель контролю за пересуванням цигарок. Саме вона, на їхню думку, покликана полегшити митникам та прикордонникам боротьбу з контрабандою. Як це діє, використовуються спеціальні коди на пачках та блоках сигарет. Код – це унікальна комбінація, яка складається з випадкових дванадцяти чисел та літер. Комп'ютер генерує цей код, який наноситься на пачку. Одночасно з кодом, який ми можемо прочитати «неозброєним» оком, наноситься окремий крапковий код для машинного зчитування інформації. Код дозволяє зберегти таку інформацію, як дата, час виробництва; індивідуальний номер машини, яка виробила сигарети; марку, максимальну ціну, цільовий ринок продажу; інформацію про

адреси зберігання; дані про кожний рух по ланці постачання. Втім «фідбеку» з боку відповідних державних органів виробники не спостерігають[4].

Ліквідація економічного зиску від заняття цим бізнесом, підвищуючи активи до рівня європейських.

У ЄС мінімальна специфічна ставка акцизного податку – 90 євро на 1000 цигарок, а в Україні – близько 300 гривень. Україна і так це має зробити, бо обрала шлях євроінтеграції, тому все що потрібно – чітко зорієнтувати виробників тютюнових виробів, як це відбуватиметься в часовому проміжку, або – мінімальні ціни на продаж цигарок в роздробі, і слідкувати за виконанням цього плану. Посилення контролю на кордонах, щоб не пропустити великі партії контрабанди, а також – приділити увагу товарообігу. А над усім цим неодмінно повинна бути політична воля і професіоналізм тих, хто цю волю буде реалізувати.

Список використаних джерел

1. Дячкін О.П. Суспільна небезпечність контрабанди і правова відповідальність за її вчинення / О.П. Дячкін // Форум права. – 2015. – №1.
2. Криміналістика // за ред. В. Ю. Шенітька. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2015.
3. Портал Асоціації підприємств інформаційних технологій України (АПІТУ) України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apitu.org.ua>
4. Портал Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
5. Хома В. О. Сучасне розуміння контрабанди на етапі її декриміналізації / В. О. Хома, О. П. Потушинська, П. В. Пасека // Митна безпека. – 2015. – № 2.

Трачук С. О.

Науковий керівник - к.е.н., доц. Голинський Ю.О.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Сучасний етап розвитку нашої держави характеризується постійним зростанням обсягів та розширенням масштабів міжнародної торгівлі, ускладненням динамізму торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення

вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням національних торговельних бар'єрів. Відбувається поглиблення інтеграції міжнародних вимог у національну практику митного регулювання України.

За цих умов надзвичайно зростає роль держави у регулюванні зазначених процесів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Загострюється потреба підвищення ефективності національної митної політики в сфері реагування на зовнішні загрози та швидкої протидії можливим негативним наслідкам таких загроз у напрямку посилення забезпечення економічних інтересів держави й максимального врахування в національній митній системі міжнародних правил та вимог. Держава в особі уповноважених органів повинна здійснювати це регулювання, ураховуючи питання, пов'язані зі стимулюванням розвитку і структурної перебудови національної економіки та її захистом. Одним з основних важелів, який використовується для регулювання зовнішньої торгівлі та захисту національних інтересів у цій сфері, є митна політика держави.

У вітчизняних наукових роботах питання митної політики висвітлено у працях таких вчених, як І. Г. Бережнюк, С. В. Ківалов, Р. Д. Кунєв, П. В. Пашко, Д. В. Приймаченко, Н. В. Осадча, О. П. Федотов, В. В. Ченцов та ін.

Відповідно до ст. 2 МК України митна політика - це система принципів та напрямків діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі.

Кінцева мета митної політики, як це випливає із її визначення, має дещо меркантильний характер й полягає у забезпеченні залучення додаткових коштів для формування бюджету. В той же час наявне і інше розуміння її сутності - це сприяння економічному обігу та обміну між державами, забезпечення свободи пересування особистості та міжнародних контактів. Тому обмежувати митну політику лише фіскальними інтересами держави було б непередбачливо.

Проблеми сучасної митної політики визначають стратегію розвитку митної діяльності як сьогодення, так і майбутнього. Це пов'язано з цілим комплексом факторів об'єктивного та суб'єктивного характеру. Так, формування й реалізація митної політики держави об'єктивно спричинені закономірностями і тенденціями розвитку міжнародних зв'язків та відносин, з одного боку, умовами, закономірностями і тенденціями соціально-економічного розвитку світової спільноти - з другого. Разом з тим, існування суб'єктивних факторів може суттєво вплинути на хід та результат цього процесу. До таких суб'єктивних факторів, перш за все, можемо зараховувати політику конкретної держави в конкретний історичний період її існування та фактори, пов'язані з діяльністю національних митних органів. Для України такі

фактори, на думку науковців, спричиняються умовами переходу держави до ринкових відносин.

Однією з найголовніших проблем митної політики України є відставання митного контролю від сучасних потреб пропускну здатності та світових стандартів контролю товарів. Суттєве зростання обсягів зовнішньоторговельного обороту та зміцнення цих тенденцій вимагає якісно нового підходу до здійснення контролю міжнародних вантажних потоків. Зростання товаропотоків висвітлює такі проблеми митного контролю як суттєві часові витрати на проведення митних процедур та застарілі механізми. Про значну недосконалість митної політики України свідчать також: значний вміст товарів, що переміщуються контрабандним шляхом; збереження загрозливої ситуації з контрабандою наркотичних засобів та зброї; учинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності та інші. Також однією із важливих проблем митної політики України є експортно-імпортні операції через офшорні зони.

Негативним чинником є також збереження тенденцій щодо кількісно зареєстрованих в Україні учасників зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) та їх фактичною активністю в сфері зовнішньої торгівлі.

Враховуючи розглянуті тенденції та умови функціонування митної політики в Україні, науковцями визначені пріоритети у цій сфері. Ними мають стати:

- підвищення рівня захисту національних інтересів держави з одночасним упровадженням міжнародних вимог та стандартів;
- спрощення митних процедур;
- створення максимально сприятливого середовища для учасників ЗЕД;
- підвищення ефективності виявлення та протидії негативним явищам у середовищі зовнішньої торгівлі.

Отже, необхідно здійснити ряд заходів, які посилять рівень захисту національних інтересів держави, створять сприятливі умови для збільшення обсягів зовнішньої торгівлі та позитивно вплинуть на соціальний та економічний розвиток України. Зокрема, одним із важливих кроків до побудови ефективної митної політики нашої держави є здобуття нею авторитету цінного і надійного партнера в системі світового співробітництва. Світове співробітництво вимагає ефективної логістики, чітких та зрозумілих правил торгівлі, вмілого менеджменту митної політики, використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Але, налагоджуючи відносини на міжнародному рівні, необхідно пам'ятати, що однією з основних функцій митної політики є захист національних інтересів, і будь-які дії митної політики повинні здійснюватись з акцентуванням уваги на цей чинник. У цьому

напрямку доцільно використовувати протекціоністські заходи на основі гнучких і новітніх методів, які б не зашкодили розвитку міжнародних відносин України.

Список використаних джерел

1. Митний Кодекс України: 1 січня 2004 року (офіційне видання).
2. Пашко П.В., Пісной П.Я. Митна політика та митна безпека України// *Фінанси України – 2007. - №1. – С.74-79.*
3. Артеменко Д.В., Бабенко Л.Г., Гавриленко Б.В. і ін. Торгівля через офшорні зони: раціональна необхідність чи перепона для розвитку України// *Журнал «Спільне» - 2016, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://commons.com.ua/uk/torgivlya-cherez-ofshornizoni-ratsionalna-neobhidnist-chi-perepona-dlya-rozvitku-ukrayini/>*
4. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : [монографія] / І. Г. Бережнюк. - Д. : Акад. мит. служби України, 2009. - С. 394-395.

Алимов О. С.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Дубик В. Я.

СУЧАСНИЙ СТАН ФРАНЧАЙЗИНГУ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА СВІТОВІ РИНКИ ЧЕРЕЗ ФРАНЧАЙЗИНГОВІ МЕРЕЖІ

Існування терміна «франчайзинг» почалося з французького слова franchise, що має переклад «привілеї, перевага». На сучасному ринку, де ефективно функціонують суб'єкти підприємницької діяльності, зустрічаються різні пояснення цього терміна, через те що існують інші види економічного співробітництва, які уподібнюють з франчайзингом.

Для здійснення франчайзингу необхідно два суб'єкта підприємницької діяльності (франчайзер та франчайзі), на договірній основі одна сторона (франчайзер) передає іншій стороні (франчайзі) право використовувати фірмове найменування, товарний знак, технологічний процес, спеціалізоване обладнання, пакет ноу-хау, з метою досягнення спільних інтересів та отриманню прибутків.

Вихід вітчизняних підприємств на світові ринки через франчайзингові мережі має забезпечити розширення збуту продукції, максимізацію прибутку й збільшення зайнятості населення (особливо якщо діяльність франчайзі розташована в країнах, що розвиваються). Саме тому доцільно проаналізувати франчайзингову діяльність на українському ринку, а також розглянути проблеми та перспективи виходу українських підприємств на світові ринки за допомогою франчайзингу.

Варто зазначити, що Україна значно відстає від своїх європейських сусідів у плані розвитку франчайзингових моделей бізнесу. Ринок практично в усіх сферах бізнесу є ще незаповненим. Його розвиток, крім важкого економічного стану, стримується таким фактором, як недосконалість законодавчої бази та відсутність у багатьох підприємців досвіду роботи у сфері франчайзингу. Досить значними недоліками є: недостатність освітнього компонента; несумлінне ставлення до виконання договірних зобов'язань і чужої інтелектуальної власності; низький рівень розвитку банківського кредитування тощо [3].

Іноземні франшизи на території України походять з таких країн, як Бельгія, Франція, Польща, Білорусь, Німеччина, Китай, Фінляндія, Росія, США, Італія та Угорщина. Перша франчайзингова точка в Україні почала працювати у 1983 році – в рамках міжнародної інформаційної системи «Компас» (Нідерланди); пізніше на ринку з'явилися компанії McDonald's, Coca-Cola, «Кодак-Експрес», «Баскін Робінс». З 1997 року стали з'являтися перші вітчизняні мережі (наприклад, «Мак Смак»). Сьогодні франчайзинг в Україні поширюється на такі галузі, як громадське харчування, торгівля і сферу послуг. За даними компанії Franchise Group географія поширення франчайзі є такою: в США близько 80% малого бізнесу працює на умовах франчайзингу, в Європі – 67%, а в Україні – лише 23% [1].

Станом на 2016 рік загальна кількість франчайзерів, які працюють на території України складала 425 компаній, вони активно розширюють свої мережі за рахунок відкриття як власних, так і франчайзингових об'єктів, і 145 компаній на цьому етапі свого розвитку мають тільки власні точки: вони знаходяться в активному пошуку партнера-франчайзі або зовсім недавно стали «гравцями» на ринку франчайзингу.

Сьогодні на українському ринку франчайзингу домінують вітчизняні франшизи, котрі контролюють 66% ринку. Зарубіжні франшизи контролюють 34% ринку, за своїм походженням вони розподіляються таким чином: 191 компанія представляє такі країни, як Бельгія, Франція, Польща, Білорусь, Німеччина, Китай, Фінляндія, США, Італія й Угорщина.

Унаслідок девальвації української валюти, інфляції та зниження купівельної спроможності населення спостерігається зростання інтересу до тих франчайзингових ліцензій, які деноміновані в місцевій валюті й не прив'язані до іноземного обладнання. Найбільш впливовим із цих факторів є девальвація національної валюти, котра тільки за останній рік викликала зростання вартості зарубіжних франшиз майже втричі. Нині провідні місця у сфері харчування займають франшизи таких компаній, як «Піца Челентано», «Наш край», «Віденські булочки», «Еко-Лавка», «IDSAquaService», «Франсуа» та ін. [2].

Щоб завезти на вітчизняний ринок нові франшизи, треба забезпечити сприятливі умови, в тому числі законодавчі. В Україні на відміну від Італії, Іспанії, Франції, Бельгії на законодавчому рівні відсутній, так званий, інститут переддоговірного розкриття інформації

франчайзером про склад франшизи, через що франчайзі при укладенні договору практично діє на власний ризик. Тому на практиці недобросовісний франчайзер може і не мати мінімального складу франшизи. Якщо право на торговельну марку, винахід, корисну модель, промисловий зразок при укладенні договору франчайзер може засвідчити відповідними документами, то право на фірмове найменування і наявність комерційного досвіду документально підтвердити досить складно.

Для того щоб вітчизняним підприємцям почати або продовжити розвивати міжнародну франчайзингову діяльність, потрібно:

1) здійснювати сегментування зовнішніх ринків (як це почала робити корпорація «McDonald's») та орієнтуватися на потреби покупців. Наприклад, доцільно було б відкривати вітчизняні заклади швидкого харчування в країнах, що знаходяться ближче до України, це Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова та Білорусь. Оскільки ці країни мають ближче розташування й деякі спільні особливості розвитку [4];

2) розвивати міжнародну діяльність українських підприємств на засадах франчайзингу можна було б при використанні досвіду американських і французьких компаній, оскільки США, Франція та Німеччина є першими країнами, де франчайзинг почав активно розвиватися, а франчайзингова діяльність цих країн переважно орієнтована на завоювання ринків Європи. При цьому потрібно пам'ятати про країни, в яких франчайзинг почав розвиватися недавно - Польща, Сербія, Хорватія, Молдова, Казахстан та інші, де кількість франчайзерів незначна, з метою розширення асортименту й географічної диверсифікації торгівлі;

3) у процесі продажу франшиз коригувати діяльність підприємства відповідно до культурних особливостей певної місцевості. Наприклад, якщо це заклади швидкого харчування, то дозволяти франчайзі розширювати асортимент продукції тими стравами, які люблять уживати в тому чи іншому регіоні країни. Так, французькі заклади швидкого харчування, працюючи на основі американської франшизи (в тому числі й компанія McDonald's), до переліку пропонованих видів продуктів додали вино, а німецькі - пиво;

4) упроваджувати інноваційні технології. Наприклад, компанія Fast Food System усе більше застосовує у ресторанах інноваційні рішення Digital Signage (екрани-дисплеї, які слугують рекламою або інформацією для клієнтів про наявний у закладі асортимент продукції та ціни). При вмілому використанні цих об'єктів можна значно збільшити обсяги продажу. Було доведено, що за умов правильного кутового розміщення товару продаж значно збільшується. При цьому зазначимо, що цю модель першими почали застосовувати в «McDonald's».

Франчайзинг дуже вигідний бізнес для України, як для країни, що розвивається і він приносить нашій державі лише користь, лише позитивні наслідки. Як закордонні франчайзери,

так і наші мало того, що забезпечують людей робочими місцями, так і створюють надходження грошових коштів у вигляді податків до нашого бюджету.

Список використаних джерел

1. Кравцова Ю. С Особливості використання франчайзингу в Україні//Ефективна економіка. — 2013. — №7.
2. Трембовецька Т. Договір франчайзингу як один із інструментів господарювання майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності / Т. Трембовецька // Аудитор України. - 2015. - №5. - С. 66-73.
3. Офіційний сайт франчайзингової групи України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://franchisegroup.com.ua/>
4. Маркетингові прийоми в McDonald's [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

Башко Л.М.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Татарин Н. Б.

ДЕРЖАВНА МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Інтеграція України до європейського політичного, економічного та правового простору – процес дуже складний та неоднозначний. Існують загрози з боку держави щодо неконтрольованого відкриття національних ринків, що може спричинити появу певних ризиків. Насамперед це є ризики зниження експортного потенціалу та створення конкуренції для українських виробників товарів. Через це в Україні постає проблема щодо вдосконалення системи регулювання митної діяльності з метою підвищення її ефективності, визначення принципів та напрямів удосконалення, застосування необхідних інструментів регулювання.

В процесі розвитку економіки України проведення ефективної митної політики є одним із засобів врегулювання зовнішньоекономічної діяльності України та можливістю входження до Європейського Союзу. Тільки за жовтень 2017 року митні надходження до Державного бюджету становили близько 30 млрд. гривень. Станом на 01.01.2018 за даними Державної казначейської служби України органами ДФС забезпечено фактичних надходжень ГУ митницями ДФС – 321 903,6 млн. грн., з них 316 218,9 млн. грн., або 98,2% – до Державного бюджету.

Найбільшу питому вагу в загальній сумі надходжень до державного бюджету складають надходження станом на 01.01.2018 року з податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів – 250 530,2 млн. грн.

Станом на 01.01.2017р. за даними Державної казначейської служби України органами ДФС забезпечено фактичних надходжень ГУ митницями ДФС – 235 301,1 млн. грн.

Найбільшу питому вагу в загальній сумі податкових надходжень станом 01.01.2017р. до державного бюджету складають надходження з податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів – 181 453,3 млн. грн.

Станом на 2018 р. порівняно з 2017 надходження від митниць ДФС збільшилися на 86 602,5 млн. грн., тобто на 26,9%.

Зовнішня торгівля товарами у 2017 р. відносно 2016р. становила:

- Товарообіг України (за товарами) – 92,8 млрд. дол. США, збільшення на 23% (на 17,6 млрд. дол. США).

- Сальдо торговельного балансу (за товарами) – (-) 6 277 млн. дол. США (сальдо за 12 місяців 2016 року складало (-) 2 508 млн. дол. США).

- Україна здійснювала зовнішньоторговельні операції товарами з 226 країнами. Значна частка зовнішньої торгівлі України орієнтується на ринки країн ЄС: 41% експорту (збільшення на 30%), 44% імпорту (збільшення на 29%). Частка країн СНД становить по експорту – 16% (збільшення на 15%), по імпорту – 23% (збільшення на 34%).

- Імпорт товарів в Україну – 49,5 млрд. дол. США, збільшення на 27% (на 10,7 млрд. дол. США).

- Експорт товарів з України – 43,3 млрд. дол. США, збільшення на 19% (на 6,9 млрд. дол. США) [1].

Спільна митна політика Європейського Союзу спирається на митний союз, який полягає у ліквідації митних зборів та інших бар'єрів на шляху торговельних потоків між членами Союзу, а також створення загальної тарифної та митної політики між державами-членами Союзу та третіми країнами [2].

Державна митна політика набуває великого значення на сьогодні – в умовах співпраці України та Європейського Союзу, бажанням вступити до цієї організації з метою розвитку і вдосконалення національного митного законодавства. Відповідно до Угоди про Зону вільної торгівлі між Україною та ЄС національна митна політика формується відповідно до вимог Європейського Союзу, здійснюються заходи щодо лібералізації торгівлі з ЄС [3].

Після підписання Угоди про асоціацію України та ЄС почалась активна економічна співпраця. Для нашої держави кінцевим результатом є повноправне членство в ЄС [4].

На форумі Ялтинської європейської стратегії (YES) провели опитування, яке показало, що 48% жителів Німеччини, Франції, Великобританії, Італії, Нідерландів, Польщі та Литви підтримують вступ України в ЄС. При цьому 79% вважають, що Україна стане членом ЄС в найближчому майбутньому.

Державна митна політика України зазнає певних змін:

- тісна взаємодія органів ДФС із суб'єктами ЗЕД;
- удосконалення законодавства України у сфері інтелектуальної власності з метою недопущення незаконного перевезення об'єктів інтелектуальної власності через митний кордон України;
- для спрощення митних процедур на митниці, введення системи електронного декларування;
- міжнародна співпраця органів ДФС з метою протидії корупції та організованій злочинності.
- реформування ДФС [5].

У березні 2017 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію реформування ДФС, яка охоплює і митну політику України також. Ця Концепція отримала рекомендації від Європейської Комісії та Митно-прикордонної служби США. Під час створення Концепції Міністерство фінансів України взяло до уваги митні стандарти ЄС (CustomsBlueprints).

Важливим є факт використання митних режимів імпорту та експорту між Україною та Європейським Союзом. Згідно із даними Державної служби статистики України експорт України до ЄС у I півріччі 2017 року зріс на 26%. Серед країн ЄС зростання експорту можна спостерігати у таких державах, як Бельгія – на 74,8%, Литва – на 67% та Австрія – 55%. Найбільшим покупцем залишається Польща, експорт до якої зріс на 26%, а також Італія – на 27%. Також Нідерланди збільшили імпорт товарів з України більше ніж на 70%. Щодо імпорту, то Україна його збільшила ще на 24%.

Таким чином, для вдосконалення сучасної митної політики України необхідно:

- вдосконалення чинного законодавства;
- співпраця органів ЄС та митних органів ДФС;
- проведення ефективних реформ та концепцій.

Отже, в умовах євроінтеграції провадження ефективної митної політики України сприятиме: спрощенню доступу до ринку збуту українських товарів у ЄС; припливу іноземних інвестицій; поліпшенню економічного іміджу України у світі; швидкому реформуванню економіки; можливості знижувати свої імпортні ввізні мита терміном до 10 років; можливості уникнення антидемпінгових мит, тощо.

Список використаних джерел

1. Сайт Державної фіскальної служби. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://sfs.gov.ua>.
2. Живора Г. Угода про асоціацію з ЄС: економічні наслідки для України / Г. Живора // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2014. – № 8 (216). – С. 107–121.
3. Угода про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС.[Електронний ресурс].- режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.
4. Угода про асоціацію України з ЄС. .[Електронний ресурс].- режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.
5. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч. Посібник // О. П. Гребельник. –Київ: Центр навчальної літератури. –2015.

Блискун О.З.

Науковий керівник - к.е.н., доц., Голинський Ю.О.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Різного роду підприємницька діяльність беззаперечно пов'язана із певними економічними небезпеками. Поява небезпеки наносить “великий удар” на різноманітні інтереси майнового характеру учасників міжнародної економіки в процесі здійснення ЗЕД. У свою чергу, це можна пояснити виникненням різноманітних ризиків у сфері ЗЕД.

Дослідженню проблематики ризиків зовнішньоекономічної діяльності та їх страхування присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема: В. Альничева, Л. Андрущенко, І. Багрової, В. Голубевої, І. Дахна, О. Гребельника, Г. Клейнера, О. Ширінської, О. Ястремського та ін. Нажаль в Україні подібний підхід до зниження ризиків не набув знаного поширення. Практика свідчить, що учасники зовнішньоекономічної діяльності використовують найчастіше ті види страхування, які є обов'язковими для здійснення зовнішньоекономічної діяльності, тобто без яких неможливо було б здійснювати ту чи іншу діяльність. Тому актуальною залишається проблема не лише підвищення страхової культури серед населення, але і запровадження нових підходів до системи страхового захисту як з боку держави, так і національних страхових організацій.

В результаті аналізування літературних джерел, однозначно необхідно погодитись, що під ризиком в сфері ЗЕД необхідно розуміти ймовірність настання несприятливих подій, результатом яких стануть збитки та втрати майна суб'єктів ЗЕД.

Сьогодні існує близько 200 видів ризиків, які тісно переплітаються із ЗЕД. Їх традиційно доцільно об'єднати в 10-ть груп:

- 1) ризик, пов'язаний з країною. Його суть полягає в різноманітних особливостях країн-партнерів, з якими здійснюється ЗЕД;
- 2) ризик недовіри до іноземного партнера, спричинений його ненадійністю;
- 3) ризик, що виникає згідно умов контракту;
- 4) ризик, що виникає при реалізації контракту;
- 5) ризик неплатоспроможності партнера або невчасної оплати;
- 6) ризик, що виникає в процесі митного оформлення;
- 7) ризик, що пов'язаний з доставкою товару;
- 8) ризик, пов'язаний з невизначеністю в сфері інформації, інновацій та галузі;
- 9) ризик валюти;
- 10) ризик в сфері нерациональних управлінських рішень.

Тому одним із ефективних засобів захистити свій бізнес при здійсненні зовнішньоекономічної комерційної діяльності від виникаючих ризиків є його страхування

Суть поняття страхування ЗЕД полягає у взаємовідносинах суб'єктів міжнародної економіки щодо створення ними відповідних фондів грошового або валютного характеру. Ці фонди призначені для покривання збитків, що виникають в процесі здійснення ЗЕД. Основою здійснення страхових операцій є страховий фонд, або іншими словами – валютний чи грошовий. Однією із характерних рис страхового фонду слід відзначити рису забезпечення безперервності здійснення ЗЕД суб'єктами світового господарства

Страхування зовнішньоекономічного ризику — це комплекс видів страхування, які забезпечують захист інтересів вітчизняних та іноземних учасників різних форм міжнародної співпраці. Сучасне страхування передбачає широкий набір послуг, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю:

- 1) страхування різного роду зовнішньоекономічних операцій та контрактів;
- 2) страхування “карго”, тобто страхування вантажів;
- 3) страхування “каска”, тобто страхування транспортних засобів. До підвидів даного роду страхування належать:
 - страхування контейнерів та їхнє перевезення;
 - страхування ризиків у сфері будівельно-монтажних робіт;
 - страхування обладнання та устаткування від можливих пошкоджень;

- страхування зобов'язань по гарантіях;
- страхування імпортного комплексного обладнання;
- страхування електронного обладнання, що імпортується;
- страхування відповідальності за здійснення будівельно-монтажних робіт перед третіми особами;
- страхування виставок торгово-промислового та іншого характеру, які здійснюють та проводять іноземні фірми;
- страхування майнових цінностей іноземних підприємств, які проводять свою діяльність на території України;
- страхування майнових цінностей вітчизняних підприємств, що здійснюють свою діяльність за кордоном;
- страхування відповідальності за здійснення різного роду зовнішньоекономічних операцій та контрактів;
- страхування експортних кредитів.

Страхування у сфері ЗЕД виконує такі функції :

- створення спеціалізованого страхового фонду грошових коштів. Цей фонд створюється з метою компенсації за виникнення ризиків, відповідальність за які несе страхова компанія. Формування цього фонду відбувається як в добровільному, так і в обов'язковому порядку. Контроль та регулювання розвитку страхової діяльності в країні проводить держава. Реалізація цієї функції проводиться в системі резервних та запасних фондів. Саме вони гарантують ефективність процесу страхування.

- відшкодування збитку та особисте матеріальне забезпечення учасників страхування. Учасники, які формують страховий фонд та є фізичними або юридичними особами, мають право на відшкодування майнового збитку. Відшкодування майнового збитку проводиться згідно умов договору страхування та виплачується страховими компаніями. Дії страхових компаній в цьому випадку регулюються державою.

- попередження настання страхового випадку та мінімізація збитків в ситуації, коли він вже настав. Ця функція вимагає формування повного комплексу заходів, дії яких призвели б до ненастання страхового випадку або до мінімізації наслідків негативного характеру його настання.

Отже, як свідчить дослідження в сучасних умовах існує велика різноманітність чинників, що призводять до виникнення ризиків, які ускладнюють ведення господарської діяльності та дестабілізують економічне становище зовнішньоекономічної діяльності. Проте, світова практика переконує, що саме страхування ризиків є одним із найдієвіших інструментів

мінімізації економічних втрат у зовнішньоекономічній діяльності, без якого майже не здійснюється жодної комерційної операції.

З допомогою застосування на підприємстві відповідної системи страхування, воно, будучи учасником ЗЕД, зможе в повному обсязі захистити свою відповідальність, залишити результати своєї діяльності недоторканими з позицій ризиків, а в гіршому випадку – зменшити негативні наслідки.

Список використаних джерел

1. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: [навч. посібн.] / М.І. Дідківський. – К.: Знання, 2006. – 462 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-68.html> (07.10.2013).

2. Рум'янцев А.П. Зовнішньоекономічна діяльність: [навч. посібн.] / А.П. Рум'янцев, Н.С. Рум'янцева. – [2-ге вид. перероб. та доп.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.

3. Рудаков А.П. Страхование внешнеэкономической деятельности: [учебное пособие] / А.П. Рудаков. – М.: АТиСО, 2008. – 288 с.

4. Плиса В.Й. Страхування: [навч. посібн.] / В.Й. Плиса. – К.: Каравела, 2006. – 392 с.

5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: [підручник для вузів] / [І.В. Багрова, Н.І. Редіна, В.Є. Власюк, О.О. Гетьман]; За ред. д-ра екон. наук, проф. І.В. Багрової. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 580 с.

6. Оцінка і страхування ризиків при здійсненні ЗЕД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ref.rushkolnik.ru/v70411/?page=5>.

7. Аналіз системи страхування ЗЕД в Україні. Роль страхування в ЗЕД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stud24.ru/insurance/analz-sistemi-strahuvannya-zed-v/485674-1888627-page2.html>.

Браточенко О. О.

Науковий керівник – к. е. н., доц. Попович Д. В.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

З огляду на те, що у 2017 році запрацювала у повному обсязі Угода про асоціацію України з ЄС, варто розглянути, як Україна поглиблює свої взаємозв'язки у напрямку євроінтеграції у сфері митної політики. Згадана вище угода регулює зближення України з країнами Європейського Союзу та узгодження українського законодавства з європейським.

Проте вона не гарантує вступ до ЄС, хоча і створює з ним зону вільної торгівлі, що зменшує або нівелює тарифи на товари взаємної торгівлі.

Аналізуючи стан митної політики України, спершу необхідно звернути увагу на зовнішньоекономічну діяльність нашої держави. Згідно з даними Державної служби статистики, у 2017 році експорт України зріс на 19 % порівняно з попереднім роком, при цьому імпорт збільшився на 26,4 %, що зумовило від'ємне зовнішньоекономічне сальдо [1].

Разом з цим, у 2017 р. експорт товарів до країн ЄС становив 17534,5 млн. дол. і збільшився порівняно з 2016 р. на 29,9 % (на 4038,2 млн. дол.), імпорт – 20795,8 млн. дол. та збільшився на 21,3 % (на 3655,0 млн. дол.). Негативне сальдо становило 3261,3 млн. дол. (у 2016 р. – також негативне сальдо 3644,5 млн. дол.). У загальному обсязі зовнішньоторговельних операцій частка країн ЄС становила в експорті 40,5 %, в імпорті – 41,9 % (за 2016р. відповідно 37,1 % і 43,7 %) [2].

На нашу думку, враховуючи сучасні реалії, потрібно зменшувати обсяги торгівлі з РФ, оскільки Україна налаштована на співпрацю з ЄС. Проте, незважаючи на це, значна частина вітчизняного бізнесу шукає ділових партнерів поміж підприємств країни-агресора.

Щодо практичних аспектів реалізації Угоди, то варто відзначити, що в рамках співпраці з ЄС, у 2018 році ставки ввізного мита для нових легкових автомобілів походженням з країн Євросоюзу зазнають змін у бік зменшення. Якщо взяти як приклад бензинові авто, то на даний транспортний засіб об'ємом до 3 літрів потрібно буде сплатити від 5 до 6,3 % ввізного мита, що близько на 1-2 % менше, ніж у 2017 році. У свою чергу, на авто об'ємом понад 3 літри мито становитиме 5 %, як і в 2017 році. При цьому це стосується всіх авто, а не тільки тих, що імпортуються з ЄС.

Зниження мита на вказаний відсоток не матиме великого впливу на вартість розмитнення авто, оскільки окрім мита необхідно ще сплатити акцизний податок, ПДВ та збір у Пенсійний фонд. Саме останні платежі, а не мито, мають значний вплив на кінцеву вартість розмитнення авто. Проте зниження мита є одним з кроків зміни в межах митної політики у напрямку євроінтеграції [3].

Якщо звернути увагу на впровадження статей Угоди з ЄС, то рівень її виконання у 2017 році склав всього 41 %, а щодо завдань, за які відповідальні центральні органи виконавчої влади – 42 %. Найнижчу успішність має Верховна Рада – парламент виконав лише 33 % від планової кількості завдань. Дещо кращий результат має виконання тих завдань, за які відповідальні інші органи державної влади – 50 %. Щодо розподілу результатів за секторами, то найвищі показники досягнуті у виконанні Угоди в сферах «освіта, навчання та молодь» та «фінансовий сектор» – по 100%. Натомість аутсайдерами є сектори «громадське здоров'я» (4

%), «транспорт та поштові послуги» (11 %), «державні закупівлі» (22 %), «довкілля» (27 %) [4].

Окремої уваги заслуговує митна сфера, оскільки темпи імплементації митного законодавства є вкрай повільними. Зокрема, п'ять важливих для міжнародної торгівлі законопроектів більше двох років не виходять за рамки профільного комітету, хоч їх норми відповідають вимогам європейського законодавства. Перший – проект закону «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо приведення транзитних процедур у відповідність із Конвенцією про єдиний режим транзиту та Конвенцією про спрощення формальностей у торгівлі товарами» (№ 5627). Даний законодавчий акт вносить до Митного кодексу норми, які «відсилають» до конвенції NCTS (New Customs Transit System – Європейська нова комп'ютеризована транзитна система, в частині транзитних переміщень товарів між Україною та ЄС) та конвенції SAD (The single administrative document – єдиний адміністративний документ, в частині заповнення митних декларацій). Однак конкретні зміни та механізми впровадження спільної процедури транзиту в законопроекті відсутні. Приєднання України до конвенції NCTS неможливе без імплементації Україною основних положень Митного кодексу ЄС щодо транзиту товарів, митного боргу, гарантування сплати митних платежів тощо. Тому необхідно доопрацювати окремі норми законопроекту під час його підготовки до другого читання.

Два інших – законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій із ввезення на митну територію України товарів уповноваженими економічними операторами» (№ 4776) та законопроект «Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо уповноваженого економічного оператора (УЕО) та спрощень митних формальностей)» (№ 4777). Ці законопроекти вносять в українське законодавство положення Митного кодексу ЄС, зокрема, в частині спрощення митних формальностей для уповноважених економічних операторів, подання короткої ввізної декларації перевізниками, запровадження постмитного контролю після завершення митного оформлення, скорочення обсягу паперових документів, необхідних для митного оформлення тощо.

До цієї групи також варто віднести проект закону «Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо деяких питань виконання Глави 5 Розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони)» (№ 7473), який вводить перехідний період до трьох років для поступового впровадження інституту УЕО (Уповноваженого економічного оператора) в Україні, до слова «перейменовуючи» його на авторизованого економічного оператора.

Останній – проект закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України» (№ 7010). Він створює законодавчу базу для функціонування механізму «єдиного вікна» при переміщенні товарів через митний кордон. Хоча попередня оцінка експертів є позитивною, під час подальшої роботи над законопроектом мають узгоджуватися між собою норми інших наявних у парламенті проектів законів у сфері нетарифного регулювання.

Загалом, для якісної адаптації митного законодавства України до права ЄС необхідно розробити єдиний комплексний законопроект про внесення змін до Митного кодексу. Такий законопроект мав би фокусуватися на положеннях Митного кодексу ЄС, у тому числі щодо організації митного контролю та перевірки митних декларацій, концепції «митного боргу», гарантування сплати митного боргу, системи митних режимів, оскарження рішень митних органів тощо [5].

Отже, можна виділити ряд проблем, які стримують поглиблення відносин з ЄС в рамках виконання Угоди, а саме: відсутність здійснення швидких реформ, невиконання органами влади запланованих завдань, повільні темпи імплементації зобов'язань у митній сфері. Для того, щоб вдосконалити митну політику України необхідно, перш за все, чітко і вчасно виконувати умови Угоди про асоціацію з ЄС. Також, доцільно доопрацювати законопроекти, що, зокрема, стосуються впровадження деяких статей Митного кодексу ЄС щодо спільного транзиту. На нашу думку, доцільно сформувати єдиний пакет митного законодавства та сприяти його швидкому введенню в дію. Дані заходи поглиблять євроінтеграційні взаємозв'язки України з ЄС та забезпечать міцний фундамент для подальшої співпраці.

Список використаних джерел

1. *Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами у 2017 році [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.*
2. *Стан зовнішньоекономічних відносин із країнами Європейського Союзу у 2017 році [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2018/02/31_w.zip.*
3. *Топалов М. Зниження мита на авто з ЄС: чи подешевшають іномарки [Електронний ресурс] / Микола Топалов // Економічна правда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/12/5/631868/>.*

4. У 2017 році Україна виконала лише 41% завдань за Угодою про асоціацію з ЄС [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2018/02/23/7077940/>.

5. Акуленко Л. Топ-6 євроінтеграційних завдань для Ради: проблемні місця у виконанні Угоди [Електронний ресурс] / Л. Акуленко, С. Майструк // Європейська правда. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/02/26/7078012/>.

Врублевська Л. О.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Попович Д. В.

«ЄДИНЕ ВІКНО» В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕАЛІЇ

Питання спрощення процедур торгівлі набувають все більшого значення в умовах інтеграції України в європейські і світові ринки. У разі успішної реалізації прості процедури торгівлі можуть стати важливим фактором для залучення іноземних інвестицій та інноваційних технологій, необхідних для розвитку країни. Виходячи з цього, заходи зі спрощення процедур торгівлі розглядаються в якості першочергових заходів, що сприяють розвитку країни. Розвиток торговельних відносин з Європейським Союзом набуває для України все більшого геополітичного та гео економічного значення.

Окреме місце серед процедур полегшення умов торгівлі відводиться проблематиці спрощення митних формальностей. Дієвим засобом вирішення цієї проблеми та суттєвого скорочення часу при перетині кордонів та проведенні зовнішньоекономічних операцій є запровадження концепції «єдиного вікна».

«Єдине вікно» – єдина електронна система обміну даними, яка дозволяє різним службам контролю та митницям в автоматичному режимі обмінюватись інформацією про вантаж, який проходить через кордон України та про результати його державного контролю [1].

Для міжнародної практики принцип «єдиного митного вікна» не є новим. Такі країни, як Німеччина, США, Швеція, Сінгапур вже давно користуються його перевагами. По-перше, це створює сприятливі умови для підтримання відносин з ключовими партнерами, зокрема, в аспекті розвитку торгівлі. По-друге, це значно спрощує сам процес здійснення співпраці такого формату. Основна перевага – значне зниження рівня бюрократизації митниці, яку експерти вважають основною перешкодою в умовах глобалізації економіки [2].

Основною метою принципу «єдиного вікна» став безконтактний метод оформлення митної декларації з використанням автоматизованих процесів, що сприяє уникненню

суб'єктивізму, формалізму та «мотивування матеріального характеру» посадового складу місць митного оформлення [3].

Принцип «єдиного вікна» започаткували в Україні з 1 серпня 2016 року на добровільних засадах. З 1 лютого 2018 року запроваджено обов'язковість використання підприємствами і державними органами інформаційної системи «єдине вікно». За період з 1 лютого по 18 березня 2018 року на українських митницях через «єдине вікно» оформлено 87,1 % митних декларацій по експорту. За даними Міністерства фінансів розподіл всієї кількості митних декларацій за принципом «Єдиного вікна» становить:

- при імпорті – більше 118 тис. (76,8%);
- при експорті – близько 77 тис. (87,1%);
- при транзиті – більше 4 тис. (15,5%).

Загалом, за вищезазначений період 74,1% митних декларацій було оформлено тільки за принципом «єдиного вікна» (198 860 митних декларацій) [4].

Також 27 грудня 2017 року Кабінет Міністрів затвердив Стратегію розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року та План заходів з її реалізації. Основними аспектами, що розглядаються в рамках Стратегії, є законодавче забезпечення, організаційна структура, процеси управління ризиками, взаємодія, ІТ, ресурсне забезпечення та підготовка персоналу. Прийняте рішення сприятиме подальшій автоматизації процесів аналізу та оцінки ризиків, зменшенню впливу людського фактора на прийняття управлінських рішень під час митного контролю, впровадженню найкращого міжнародного досвіду з питань управління ризиками у роботу ДФС [5].

З урахуванням практичного досвіду застосування автоматичної системи інформаційного обміну за принципом «єдиного вікна» та за пропозиціями представників бізнесу і незалежних експертів, Міністерство фінансів підготувало, а Уряд 31 січня ухвалив рішення для вдосконалення механізму «єдиного вікна» в українських митницях. Водночас, після детального моніторингу було виявлено ряд проблемних питань, що можуть ускладнити процес митного оформлення товарів при обов'язковому застосуванні «єдиного вікна». Це стосується, зокрема, відмінних від автомобільного видів транспорту (водний, залізничний, авіа) та поштових і міжнародних експрес-відправлень. У зв'язку з цим, Міністерство фінансів розробило проект Постанови КМУ, де запроваджується диференційований підхід до обов'язкового застосування «єдиного вікна» з урахуванням особливостей транспортних операцій.

Проект Постанови КМУ передбачає продовження на один рік можливості добровільного застосування системи «єдиного вікна» у випадках:

- переміщення товарів транзитом;

- вивезення за межі України товарів морським, залізничним та авіаційним транспортом;
- ввезення товарів у поштових та міжнародних експрес-відправленнях.

Крім того, запроваджується на 90 днів перехідний період у вигляді добровільного застосування системи «єдиного вікна» у кожному новому місці митного оформлення, в яких розпочнеться застосування цієї системи.

Серед нововведень заслуговує на увагу також запровадження ризик-орієнтованого підходу до обрання об'єктів фітосанітарного контролю дерев'яного пакувального матеріалу та палет, що передбачатиме:

- при експорті – здійснення контролю маркування палетмитницями і лише у випадках, коли товари підлягатимуть митному огляду;
- при імпорті – огляду (інспектуванню) будуть підлягати 10%, 25%, 50% або 100% підконтрольних вантажів залежно від рівня ризику в розрізі країн-відправників [6].

Проте, має місце ряд недоліків, які перешкоджають ефективному використанню «єдиного вікна», основним з них – фактичне зростання часу на проходження контролю.

«Єдине вікно» не гарантує скорочення термінів отримання дозвільної документації, ніж це є при паперовій подачі документів безпосередньо відповідному інспектору, наприклад, Держпродспоживслужби. Адже, виходячи з положень абзацу першого статті 19 Постанови Кабінету Міністрів України №364 від 25 травня 2016 р., уповноважена посадова особа протягом чотирьох робочих годин з моменту отримання через вебінтерфейс електронного повідомлення і сканованих документів приймає рішення про завершення контролю, відмову, огляд тощо. Термін в чотири години є надто довгий, оскільки, подаючи фізично заявку на отримання дозволів за старою схемою поза «єдиним вікном», підприємство має можливість отримати їх протягом 2-3 годин, включно з оглядом товару.

Другою причиною незацікавленості в «єдиному вікні» є довгий термін проведення огляду товарів. Адже, виходячи з положень Постанови КМУ №364 «...огляд товарів не може бути призначений пізніше, ніж протягом 24 робочих годин від часу, запропонованого підприємством». При цьому підприємство опиниться в ситуації, коли огляд може бути призначений аж на 3-й робочий день після подання електронного повідомлення. Такий тривалий термін не може бути прийнятним, оскільки, подаючи фізично заявку на отримання дозволів по старій схемі поза «єдиним вікном», підприємство має можливість отримати їх протягом 2-3 годин.

Іншою проблемою є вимога фізичного подання оригіналів паперових документів для проходження контролю. Подання паперових оригіналів документів йде в розріз з основним принципом «єдиного вікна», що обмін інформацією здійснюється із застосуванням інформаційно-телекомунікаційної системи. Вимогу документів працівники управління

фітосанітарної служби Держпродспоживслужби обґрунтовують пунктом 24 Постанови Кабінету Міністрів України №364 від 25 травня 2016 року «Оригінали документів, необхідні для здійснення згідно із законодавством відповідного виду державного контролю, пред'являються та/або передаються підприємством контролюючому органу під час проведення огляду товарів чи відбору зразків на вимогу відповідного контролюючого органу». Однак, керуючись даною нормою, від суб'єкта ЗЕД вимагаються всі документи (як і колись), і така вимога обґрунтовується необхідністю ведення обліку у внутрішній електронній обліковій системі служби на зразок «ІС» [7].

Слід зазначити також, що у розділі VIII Митного Кодексу України, який регламентує порядок здійснення митного оформлення, не зазначена роль принципу «єдиного вікна» в питаннях декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення з використанням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документу, що може подаватися до місця митного оформлення як електронний документ або навпаки, на паперовому носії, що буде мати однакову юридичну силу з електронним документом. Також, на жаль, законодавчого визначення терміну «принцип єдиного вікна» не наведено й у частині першій Митного Кодексу України, яка відповідає за тлумачення понятійного апарату як кодифікованого зводу законів України з питань державної митної справи. Даний прорахунок законодавця свідчить не на користь реформаторських процесів, що розпочались після підписання Угоди про асоціацію Україна – ЄС [8].

Отже, сьогоднішня ситуація щодо принципу «єдиного вікна» в місцях митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення на митній території та митному кордоні України потребує негайного реагування. Людський фактор, як відомо, відіграє при митному оформленні негативну роль. Законодавчі норми України з питань державної митної справи, що стосуються питань митного оформлення за принципом «єдиного вікна», не є досконалими. Також значним недоліком є затягнута та заплутана реорганізація митниць ДФС, яка більше нагадує не їх реструктуризацію, а навпаки – оптимізацію, яка помножена на безкрайній ротаційний процес, що в певній мірі спричиняє розгубленість та деморалізацію особового складу.

Як результат, принцип «єдиного вікна» буде широко використовуватися підприємцями лише за умови, якщо всі вище перераховані перешкоди будуть усунуті, а переваги від його використання переважать всі наявні недоліки.

Список використаних джерел

1. Уряд схвалив рішення про обов'язкове використання принципу «єдиного вікна» в українських митницях з 1 лютого 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250443668>
2. Як працює «єдине вікно» на митниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/draganchuk/jak-pratsjuje-jedine-vikno-na-mitmitsi-2458133.html>
3. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 21 листопада 2002 р. № 228– IV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/228-15>
4. Статистика застосування «Єдиного вікна» на митниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/iedyne-vikno-operatsii-za-period-z--po--statystyka?category=derzhavna-fiskalna-sluzhba-ukraini-organi&subcategory=mitnicja>
5. Уряд затвердив Стратегію розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-zatverdiv-strategiyu-rozvitku-sistemi-upravlinnya-rizykami-u-sferi-mitnogo-kontrolyu-na-period-do-2022-roku>
6. Мінфін удосконалив механізм «єдиного вікна» на українських митницях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/minfin-udoskonaliv-mehanizm-yedinogo-vikna-na-ukrayinskih-mitnicyah>
7. Прес-конференція на тему впровадження «Єдиного вікна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.galtrans-logistics.com>
8. Сенетела Н. Переваги та недоліки організації митного оформлення за принципом «єдиного вікна» [Текст] / Надія Сенетела // Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів : зб. тез доп. VIII Всеукр. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 22 квіт. 2016 р.] / ред. кол. : А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк, А. І. Луцик [та ін.] ; відп. ред. А. І. Луцик. - Тернопіль : Вектор, 2016. - С. 153-155.

Городня В.А.,

Наук. керівник - к.е.н., доц., Дубик В. Я.

«ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ»- ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні, в умовах інтеграції України до Європейського союзу, декларування документів в електронному вигляді набуває особливої актуальності. Головним завданням є впровадження новітніх інформаційних технологій, що мають змогу реалізуватися в

зовнішньо-економічній діяльності. Залучення новітніх технологій в митну справу являється пріоритетним завданням для Митної служби України з 1992 року. Так за роки незалежності України регулюючі органи зазнали певних змін, проте суттєві зміни почалися з 2005 року.

Застосування електронного декларування як різноманітних робіт та послуг, так і товарів, дає широкий спектр можливостей для застосування електронного документообігу, що значно пришвидшує співробітництво митних органів та суб'єктів зовнішньо-економічної діяльності. Наступною, не менш вагомою умовою, що спонукає до використання електронного декларування, є велика вірогідність зменшення корупції, а також бюрократичних процедур. Саме наведені вище умови та інші обставини зумовлюють використання в Україні системи «Електронна митниця».

Електронна митниця – це комплексна багатофункціональна система, яка поєднує інформаційно-комунікативні технології та сукупність механізмів їх застосування. Використання даної системи дозволить:

- зменшити час на митні процедури;
- перейти на безпаперове оформлення;
- взаємодіяти з інформаційними системами різних установ та державних організацій України;
- розвивати міжнародне співробітництво;
- зменшити тіньовий сектор у зовнішній торгівлі;
- збільшити митні надходження до Державного бюджету України [1, с. 53].

Провідні митні служби світу - Японії, США, Німеччини, Франції, Росії, Китаю, Канади і багатьох інших країн - активно застосовують сучасні інформаційні технології. Так, як Україна знаходиться на шляху прискореної Євроінтеграції, було прийнято ряд нормативних актів, міжнародного та національного рівнів.

Зокрема, 5 жовтня 2006 року Україна приєдналась до Міжнародної Конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур [2]. 17 вересня 2008 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України №1236-р була схвалена Концепція створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» та план заходів з її реалізації [3].

Проект «Електронна митниця» – це новітній підхід до питання регулювання зовнішньо-економічної діяльності. Процедура митно-тарифного контролю буде значно простіша та прозоріша. Ця система допомагає скоротити час митного оформлення, що дасть змогу проводити митні процедури товарів у єдиному місці та в будь-який час [4] .

Європейський Союз створив багаторічний стратегічний план впровадження «Електронної митниці», яким запропоновано:

- об'єднати діючі системи контролю за імпортом та експортом, транзитом в єдину систему;
- ведення системи єдиного обліку суб'єктів ЗЕД з реєстрацією тільки в одній державі;
- надання суб'єктам ЗЕД можливості використання місць єдиного електронного доступу для оформлення зовнішньоекономічних операцій;
- проводити всі існуючі перевірки товару в єдиний час в єдиному місці;
- забезпечити обмін електронною інформацією між усіма органами та суб'єктами, задіяними у зовнішньоекономічних операціях (зокрема з трьома країнами);
- відбір товарів для митного догляду на прикордонних та внутрішніх пунктах митного оформлення (ПМО) проводити на основі автоматизованого аналізу ризиків;
- збір, повернення, зільнення від платежів здійснювати уповноваженим суб'єктом у місці, де він зареєстрований та де знаходяться його документи;
- збір, повернення, звільнення від платежів здійснювати уповноваженим суб'єктом у митному органі за його вибором;
- введення безпаперового середовища для митниці та торгівлі, подання митної декларації в електронному вигляді зі свого місця розташування, незалежно від країни, відправлення товарів;
- проводити електронний обмін інформацією між митними пунктами пропуску на території усього ЄС, де вона необхідна для митних процедур [3].

На жаль, технологічні й технічні проблеми (формати даних, які передаються, канали зв'язку, програмні продукти, забезпечення надання і використання інформації) не дають можливості сьогодні широкомасштабно розпочати уведення процедури інформаційних технологій. А саме для цього необхідно забезпечити пріоритетне фінансування.

Новітні підходи по модернізації митної служби України необхідні для координування напрямів розвитку митних органів України, які мають базуватися на інформаційних технологіях і переважно збігатися з принципами діяльності й механізмами реалізації митних служб провідних країн світу, ґрунтуватися на міжнародних конвенціях і рекомендаціях. Це також важливо для втілення в життя міжнародних стандартів якості, які є міжнародним еталоном для створення й оцінки систем якості, зокрема якості виконання митної справи [5].

Отже, проект «Електронна митниця» – це новий підхід до регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Процедура митно-тарифного контролю буде значно простіша та прозоріша. Скорочення часу митного оформлення дозволить вивільнити робочий час посадових осіб митниці, що сприятиме більш ефективному функціонуванню митних органів.

Створення «Електронної митниці» як багатофункціональної системи, є вагомим внеском у діяльність митних органів України. Реалізація концепції та використання комплексної системи забезпечить ліквідацію різниці між митними процедурами в Україні та ЄС, що призведе до пришвидшення Європейської інтеграції нашої держави. Основною проблемою, яка заважає нормальному впровадженню та функціонуванню системи, «Електронна митниця» залишається відсутність достатнього фінансування нововведень як з боку держави, так і з боку суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Пашко П.В. «Електронна митниця» - головний механізм гарантування митної безпеки держави / П.В. Пашко // *Фінанси України*. - 2012. - №12. - С.51-60.
2. Міжнародна конвенція про спрощення й гармонізацію митних процедур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_643.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.08р. № 1236-р «Про схвалення Концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1236-2008-р>.
4. Козлов С. Електронне декларування: ризикова необхідність / С. Козлов // *Юридична газета*. – 2011. – № 2(14). – С. 112-123.
5. Мельник Т.М. Напрями вдосконалення митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні // *Формування ринкових відносин в Україні*. – 2005. – № 11. – С. 110–118.

Дьокіна К.І.

Науковий керівник – к.е.н., доц., Голинський Ю.О.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток підприємств у всьому світі відбувається під впливом процесів глобалізації та міжнародного поділу праці, які інтегрують та уніфікують економічну діяльність окремих суб'єктів господарювання. В результаті відбувається економічна трансформація й інтеграція на регіональному і світовому рівнях, здійснюється зближення країн, проникнення інформаційних технологій, поділ праці між суб'єктами бізнесу, переміщення ресурсів –

матеріальних, фінансових, трудових –з країни в країну. Саме тому виникає необхідність стратегічного управління ЗЕД підприємства [1].

Стратегічне управління ЗЕД – це процес розробки стратегій і управління підприємством для успішної його роботи на зовнішньому ринку. Для підприємств, що працюють на зовнішньому ринку, важливо правильно оцінити бізнесове середовище і розробити ефективні способи підвищення міжнародної конкурентоспроможності, які відповідали б, з одного боку, конкретній ринковій ситуації і тенденціям її розвитку, а з іншого –особливостям виробництва. Оскільки ЗЕД є комплексною сферою діяльності й характеризується широким набором форм, то управління нею вимагає системного підходу, можливого в рамках дієвої стратегії [1].

Формування стратегії ЗЕД, як правило, складається з наступних етапів [2]:

-початковий етап передбачає аналіз зовнішнього середовища, прогнозування майбутнього розвитку ЗЕД підприємства, виявлення можливостей і загроз, сильних і слабких сторін, оцінку міжнародної конкурентоспроможності і прогнозування її зміни;

-на другому етапі або паралельно (на новоствореному підприємстві –на першому) визначають місію, мету і цілі ЗЕД підприємства;

-на третьому етапі здійснюють стратегічний аналіз, який полягає в порівнянні мети і цілей ЗЕД із результатами аналізу міжнародного бізнесового середовища,

виявленні й усуненні розривів між ними і, головне, у виробленні альтернативних стратегій –варіантів стратегічного розвитку;

-на четвертому етапі моделюються варіативні сценарії розвитку подій (оптимістичний, песимістичний та найбільш вірогідний) і досліджується вплив кожного на сформульовані альтернативні стратегії ЗЕД. Визначається міжнародна конкурентоспроможність підприємства у разі реалізації тієї чи іншої стратегії за певним сценарієм;

-на п'ятому етапі здійснюється вибір найбільш прийнятної стратегії ЗЕД з альтернативних;

-на шостому –готується кінцевий варіант стратегічного плану розвитку ЗЕД підприємства;

-на сьомому етапі на базі стратегічного плану розробляються тактичні середньострокові плани ЗЕД;

-на восьмому етапі розробляються оперативні плани та проекти, і на цьому процес стратегічного планування розвитку ЗЕД завершується.

Сьогодні основною функціональною формою ЗЕД українських підприємств є міжнародна торгівля, що реалізується у вигляді експорту й імпорту товарів і послуг. Через глобальні виклики, економічну й політичну нестабільність та військовий конфлікт із Росією

впродовж 2014-2016 рр. зовнішньоторговельні операції скорочуються. Від’ємне сальдо ЗЕД товарами у 2016 р. становило 2,8 млрд. дол. (у 2015 р. –0,6, у 2014 р. –0,5), а коефіцієнт покриття експортом імпорту дорівнював 0,92 (у 2015 р. –1,02, у 2014 р. –0,99) (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі України товарами [3]

Роки	Обсяги експорту, млн. дол. США	Обсяги імпорту, млн. дол. США	Сальдо, млн. дол. США	Коефіцієнт покриття експорту імпортом
2016	36362,1	39250,7	-2888,6	0,92
2015	38127,0	37516,0	-611	1,02
2014	53913,5	54381,8	-468,3	0,99

Таким чином, аналіз динаміки обсягів зовнішньої торгівлі України товарами за останні роки дозволяє дійти висновку, що сьогодні надалі існують негативні тенденції у зовнішньоекономічній діяльності, що в свою чергу, потребує утворення більш активної зовнішньоторговельної політики, наприклад створення і втілення дієвих процесів стратегічного управління ЗЕД на рівні підприємства, як найбільш прогресивної форми управління бізнесом.

Формування стратегії розвитку ЗЕД підприємства – це дуже складний процес, який поділяється на два етапи: формування стратегії і її реалізація. У спрощеному вигляді формування стратегії передбачає ухвалення рішень про те, чим підприємство повинно займатися, а реалізація – практичне виконання намічених дій. На етапі формування стратегії відбувається ідентифікація цілей і розробка стратегічних планів для їх досягнення. У процесі розробки стратегії розвитку ЗЕД менеджери приймають виважене рішення про те, на які ринки підприємству слід проникнути (або які ринки слід покинути), а також як забезпечити конкурентоспроможність продукції і підприємства на кожному з цих ринків. На етапі реалізації стратегії розвитку ЗЕД обґрунтовується тактика досягнення цілей, поставлених перед підприємством у процесі формування стратегії. Як правило, реалізація стратегії залежить від правильно сформованої організаційної структури, формалізації обов’язків окремих підрозділів стосовно управління ЗЕД, злагодженої роботи персоналу та належної його вмотивованості, дієвості контролюючих і регулюючих систем і процесів. [4]

Проте не тільки все залежить від українських підприємств, тому що в державі мають бути складені визначені умови для здійснення ЗЕД, які стосуються нормативно-правової бази, реалізація прозорих правил гри для всіх учасників ЗЕД, макроекономічної стабілізації, іншими словами забезпечення продуманої валютної, фінансової, цінової та іншої політики держави. Це дає підприємствам змогу цілісно та продуктивно застосовувати свої переваги, а крім того

розвивати зовнішні фактори у вигляді інвестицій, нових технологій тощо; своєчасно та з більшою віддачею приймати рішення щодо виробничо-економічних, науково-технічних та соціальних питань; отримувати додаткові переваги від самостійної ЗЕД.

Список використаних джерел

1. Дикань В.Л. Розробка стратегії зовнішньоекономічної підприємства // *Економіка, організація та управління підприємством [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_11_1/Dikan.pdf.

2. Саєнко М.Г. Стратегія підприємства: підручник / М.Г. Саєнко. – Тернопіль: *Економічна думка*, 2006. – 390 с.

3. Зовнішньоекономічна діяльність. Статистична інформація офіційного веб-сайту Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

4. Соколовська В.М. Формування експортного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання / В.М. Соколовська // *Ефективна економіка*. – 2009. – No 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1092>.

Кобзарук І.І.

Науковий керівник – к.е.н., доц., Голинський Ю.О.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Зовнішньоекономічна діяльність є важливою і невід'ємною сферою господарської діяльності підприємств та всіх учасників ринкових відносин. У сучасних умовах зовнішньоекономічна діяльність є одним з ключових чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства. Вивчення та дослідження основних проблем та перспектив розвитку надасть можливість підприємству продуктивно розвиватися та взаємодіяти на ринку.

Ефективність економіки будь-якої країни світу неможлива без здійснення інтеграційних процесів та розвитку економічних зв'язків з іншими країнами. У контексті світових глобалізаційних змін, зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) окремих підприємств може допомогти національній економіці пристосуватися до нових економічних умов, оскільки ЗЕД є одним із рушійних чинників, що впливає на рівень економічного розвитку країни та світового прогресу взагалі. Активізація міжнародних зв'язків сприяє економічному зростанню

країн, підтримці та укріпленню взаємовідносин, зниженню міжнародної напруги та утворенню системи зовнішньоекономічної безпеки. Поряд із цим належний рівень зовнішньої торгівлі є важливою умовою оздоровлення національної економіки, важливим атрибутом збалансованого функціонування підприємств. Тому дослідження проблем та перспектив ЗЕД підприємств є особливо актуальним у сучасних умовах.

Експортно-імпортні операції є основою створення підприємств із залученням іноземного капіталу, які прагнуть поширювати свої торгово-економічні зв'язки за межами території України. Тому неминучим є участь у взаємовідносинах на світовому ринку, де економічні, політичні відносини не мають ніяких кордонів та обмежень. У сучасних умовах глобалізації світового господарства та міжнародних економічних відносин значно зростає роль і значення використання іноземної валюти як засобу при розрахунках з іноземними контрагентами. Тому, в залежності від структури проведення розрахунків у іноземній валюті за господарськими операціями (імпорт, експорт), залежить фінансова стабільність господарюючих суб'єктів, і в геометричній прогресії економічне процвітання самої держави.

Необхідно не забувати і про той фактор, що зовнішньоекономічна діяльність в Україні є не лише пріоритетним напрямом політики держави (покращення інвестиційного клімату в країні, створення основ для розвитку конкурентно-спроможної торгівлі), але є одним з найбільших джерел доходів державного бюджету, що впливає на створення умов для реалізації соціальних програм, програм з охорони навколишнього середовища, стимулювання науково-технічного прогресу, вирішення структурних проблем, забезпечення оборонної та інших функцій.

На розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств впливають такі фактори:

- зовнішні (макросередовища – чинники глобального середовища, фінансово-економічні, інституційного характеру, політичні),
- безпосередні (проміжного середовища – геополітичні, законодавчо-нормативні, регуляторні, фінансово-економічні);
- внутрішні (мікросередовища – техніко-технологічні, фінансові, управління, кадрового забезпечення) [6].

На сучасному етапі, в умовах незрозумілої та складної ситуації в українській економіці все більшої уваги потребують нові проблеми, що постійно з'являються на підприємствах України у сфері управління ЗЕД. Як правило, це пов'язано із внутрішніми чинниками, а саме: надмірна залежність економіки України від монопольних імпортних ринків постачання, стратегічно важливих товарних позицій, для життєво важливих галузей виробництва; наявність тисяч українських підприємств, задіяних у виробничих циклах, кінцева продукція яких виробляється за межами України; висока залежність процесу структурного та

технологічного реформування економіки України від різних форм зовнішніх джерел фінансування; відсутність розвинутої зовнішньоторговельної інфраструктури тощо [1].

Такі проблеми потребують чіткого аналізу, висвітлення та подальшого вирішення завдяки різним новим шляхам та методам управління зовнішньоекономічною діяльністю на підприємствах.

Україна має достатньо високий експортний потенціал, разом з тим, використовує його недостатньо ефективно. Спостерігається зменшення обсягів експорту, що свідчить про низький рівень виробництва, зорієнтованого переважно на експорт.

Визначальним чинником стабільності грошової одиниці України є баланс експорту та імпорту. Експорт дозволяє залучати долари в Україну, а імпорт – використовувати долари. Тобто перевищення імпорту над експортом формує «нездоровий» попит на долари, в результаті чого втрачає ціну українська гривня. Таким чином, ціну грошової одиниці України формують пропозиція та попит на долари. За даними Державної Служби Статистики України імпорт товарів переважає експорт товарів, що спричиняє негативний вплив на міцність української валюти, а отже і на зміцнення економіки в цілому. Станом на 20.07.16 р. експорт в цілому по Україні становить 13693732,7 тис. дол., (88,5% до січня-травня 2015 р.), а імпорт становить 14387694,02 тис. дол. (93,8% до січня-травня 2015 р.), Сальдо становить – 693961,3 тис. дол. [2].

Щодо товарної структури зовнішньої торгівлі у січні-травні 2016 року, за даними Державної Служби Статистики України найбільше експорту припадає на недорогоцінні метали та вироби з них (3124852,8 тис. дол.). Найбільше імпорту припадає на машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (2766917,5 тис. дол.). Щоб виправити ситуацію, а саме забезпечити зростання в ціні і подальшій стабілізацій грошової одиниці, Україна залучає іноземні кредити [4].

На жаль, такий шлях може лише на деякий час підтримати економіку, але не підняти її. Необхідно зазначити, що кредити не являють собою вкладення коштів в успішний проект, оскільки зацікавленість в результатах відсутня. В будь якому випадку кредитор отримає відсотки за надання такого кредиту. Інша справа – інвестиції, де прибутки залежать від успішності проекту. Тобто інвестор зацікавлений в результатах вкладання коштів. Таким чином, інвестиція – предмет для довгострокового співробітництва, де залучають нові технології та нові практики корпоративного управління.

З метою нарощування експортного потенціалу, було прийнято ряд змін у законодавстві, а саме: Постанова Правління НБУ від 08.12.2015 р. № 870 «Про внесення зміни до постанови Правління Національного банку України від 16 вересня 2013 року № 365», відповідно до якої банк має право зараховувати на поточний рахунок в іноземній валюті фізичної особи ті

валютні кошти, які надходять з іншого власного рахунку цієї фізичної особи або вносяться готівкою власником цього рахунку. [3]

Отже, забезпечення експортною виручкою України можливо здійснити за рахунок нарощування і реалізації експортного потенціалу. Валютні надходження дозволять стабілізувати грошову одиницю України, що в результаті дозволить залучати іноземні інвестиції в країну з метою підвищення економіки держави. Разом з тим, оптимізація динаміки імпорту та експорту матиме значний вплив на розвиток ринкової економіки, що спричинить темпи зростання інвестицій в економіку України та розвиток міжнародних фінансово-господарських відносин.

Список використаних джерел

1. Гаврилюк О. В. Економічна інтеграція в сучасному світі / О. В. Гаврилюк, А. П. Румянцев – К. Наукова думка, 1991. – 400 с.

2. Офіційний сайт Державної Служби Статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Про затвердження змін до Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: постанова правління НБУ від 27.11.2015 № 833 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.dtki.ua/ua/finance/currency-and-securities/36576>

4. Тутов С. Іноземні інвестиції: міф чи панацея / С. Тутов // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.racurs.ua/1034-inozemni-investyciyi-mif-chy-panaceya>

Козак С.І.

Науковий керівник – к.е.н. доц. Голинський Ю. О.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У РАЗІ ВИХОДУ НА ЗОВНІШНІЙ РИНОК

Вихід вітчизняних підприємств на зовнішні ринки в умовах глобалізаційних процесів як у плані конкуренції, так і в плані інформації, актуалізує питання розробки стратегій просування у зовнішньоекономічній діяльності. Для українських підприємств стратегії виходу на зовнішні ринки збуту – це доволі актуальне питання, але нестача фінансових засобів, ганебний стан основних засобів, невідповідність продукції міжнародним стандартам, а також застарілість технологій є для багатьох підприємств, одними з основних причин, що перешкоджають виходу на закордонні ринки. В Україні існують підприємства, продукція та послуги яких є конкурентоспроможними не лише на вітчизняному ринку, а потенціал

виробництва перевищує внутрішні потреби країни. Тому для збільшення обсягу продажу продукції та більш ефективного використання виробничих потужностей цим підприємствам необхідно шукати нові ринки збуту.

Компаніям, що вирішили вийти на закордонний ринок, необхідно враховувати існування обмежень і перешкод у міжнародній діяльності як у країні, на ринок якої вони збираються вийти, так і на внутрішньому ринку.[1]

Концептуальні підходи до формування міжнародної маркетингової стратегії історично змінювалися. Так, у 1980-х роках дослідження переважно концентрувалися на суперечливому питанні, чи повинна маркетингова стратегія бути стандартизованою для іноземних ринків, або адаптованою до вимог окремого національного ринку. В останнє десятиліття акцент досліджень змістився на розгляд окремих проблем міжнародної маркетингової стратегії: вибір країни, способу виходу на зовнішній ринок тощо. В Україні дослідженнями міжнародної маркетингової діяльності підприємств займаються О.Л. Каніщенко, Т.М. Циганкова та ін.

Існує доволі багато визначень маркетингової стратегії серед яких: маркетингова стратегія – основа дій фірми в конкретних ринкових умовах, що визначає способи застосування маркетингу для розширення цільових ринків та досягнення ефективних результатів.[2] Стратегічний маркетинг із властивим йому функціональним апаратом, в змозі передбачити і зумовити майбутнє, саме він на даний час є одним з найважливіших елементів конкурентної боротьби, а саме маркетингова стратегія є основним його інструментом, розробці якій підприємство має приділяти значну увагу при виході на зовнішній ринок.

Вибір маркетингової стратегії здійснюється в декілька етапів. Перш за все необхідно виявити конкурентні переваги підприємства. Підприємство визначає свої сильні та слабкі сторони - це допоможе йому виділити ті напрямки, в яких воно зможе досягти успіху, оцінює можливості та погрози потенційних ринків, що допомагає визначити фактори, які є необхідними для успіху на ринку. Базова маркетингова стратегія розробляється як довгостроковий план підприємства, який не повинен бути розписаним детально, бо стратегія може бути спростована якимись не передбаченими подіями у зовнішньому середовищі. Тому базова довгострокова стратегія не є чимось, що визначається раз і назавжди та ніколи не змінюється. Вона повинна регулярно коректуватися та уточнюватися в залежності від змін, що трапляються на ринку, та результатів діяльності підприємства [3].

Процес реалізації стратегії можна розділити на два етапи:

- процес стратегічного планування - вироблення набору стратегій, від базової стратегії підприємства до функціональних стратегій та окремих проектів;

- процес стратегічного управління - реалізація певної стратегії в часі, переформування стратегії при нових або невизначених обставинах. На стадії стратегічного планування

визначаються стратегії підприємства шляхом встановлення його місії, аналізу стратегічних позицій, дослідженню зовнішніх та внутрішніх факторів та дій, що можуть привести до досягнення, утримання, розвитку та капіталізації конкурентних переваг. Результатом стратегічного планування є розроблена стратегія, на базі якої здійснюється стратегічне управління підприємством.

Підприємство, яке не визнає значимість стратегічного планування, не має можливості розробити ефективну маркетингову стратегію виходу на міжнародний ринок. Тільки стратегічно - орієнтоване підприємство має істотні переваги, які при доцільному та правильному використанні можуть зумовити вихід в лідери не тільки на внутрішньому, а й на зовнішньому ринку. До таких переваг можна віднести:

- зменшення до мінімуму негативних наслідків змін, що відбуваються, а також факторів «невизначеності майбутнього»;
- можливість отримати необхідну базу для прийняття стратегічних і тактичних рішень;
- полегшення роботи по забезпеченню довго - та короткострокової ефективності та прибутковості;
- вироблення більш керованої організації, оскільки за наявності системи стратегічних планів є змога порівнювати досягнуті результати з поставленими цілями, конкретизованими у вигляді планових завдань;
- можливість встановлення системи стимулювання для розвитку гнучкості та пристосованості підприємства та окремих його підсистем до змін;
- створення виробничого потенціалу та систем зовнішніх зв'язків, що є сприятливими до змін і дають можливість досягти майбутніх цілей;
- реалізація зазначених принципів дає змогу побудувати обґрунтовану послідовність дій щодо реалізації концепції та формування системи стратегічного планування.

Отже, підводячи підсумки, варто наголосити на тому, що у сучасних умовах інтернаціоналізації ринків зазначені вище етапи міжнародної маркетингової стратегії мають бути основою стратегічної діяльності українських підприємств. В результаті логічної їх реалізації українські підприємства можуть підвищити рівень формалізації міжнародної маркетингової діяльності та забезпечити систематизованість та комплексний підхід до планування, реалізації та контролю міжнародної маркетингової стратегії в процесі виходу на міжнародний ринок, що сприятиме посиленню їх конкурентних позицій на світовому ринку. Адже саме стратегічний маркетинг із властивим йому функціональним апаратом є одним з найважливіших елементів конкурентної боротьби.

Список використаних джерел

1. Ковальчук, С. В. Вибір пріоритетів маркетингової стратегії – основа комерційного успіху підприємств легкої промисловості [Текст] / С. В. Ковальчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – №6. – Т. 3. – С. 52.
2. Ковальчук, С. В. Вибір пріоритетів маркетингової стратегії – основа комерційного успіху підприємств легкої промисловості [Текст] / С. В. Ковальчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – №6. – Т. 3. – С. 52.
3. Гавриленко Т.В. Маркетингова стратегія підприємства в умовах глобалізації / Т.В. Гавриленко // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка : Економіка. — 2005. — №73. — С.11–13

Мельник І.В.

Науковий керівник – к.е.н., доц., Петик Л. О.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВАНТАЖОПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ

Євроінтеграційний курс розвитку України обумовлює необхідність модернізації транспортно-митної інфраструктури, що вимагає вирішення низки проблем у даній сфері, зокрема, покращення інфраструктурної забезпеченості національної мережі міжнародних транспортних коридорів та підвищення пропускної спроможності пунктів пропуску митного кордону України, зокрема автомобільних. Саме це й обумовлює необхідність дослідження стану вантажообороту України за видами транспорту та в регіональному розрізі, а також зовнішньо-економічних аспектів вантажоперевезень в контексті експорту, імпорту й транзиту та інтенсивності перетину окремих ділянок митного кордону України, що дасть можливість сформувати інформаційне поле для прогнозування обсягів пропуску товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі значна увага приділяється дослідженню питань, що стосуються сучасного стану та перспектив розвитку вантажоперевезень. Зокрема, вивченням зазначеної проблематики займаються Бакурова А., Собкевич О., Овруцкая Т., Кучерук Г., Пасічник А. та ін.

За умов посилення глобалізаційних процесів, які є основною ознакою розвитку сучасної економіки, важливу роль відіграють інфраструктурні галузі, зокрема, транспортна, яка дає можливість забезпечити вільне переміщення основних факторів виробництва, сприяє здійсненню міжнародного товарообміну.

Для визначення особливостей і недоліків притаманних вітчизняному сектору вантажних перевезень необхідним є проведення аналізу сучасного стану і динаміки вантажних перевезень в Україні (табл.1).

Таблиця 1

Перевезення вантажів за видами транспорту

Показник	Обсяги вантажних перевезень, млн. т.						Темп зміни, %				
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015
Транспорт	1972	1625	1765	1887	1853	1837	82,4	108,6	106,9	98,2	99,1
Наземний	1953	1615	1754	1877	1845	1831	82,7	108,6	107,0	98,3	99,2
Залізничний	499	391	433	469	457	444	78,4	110,7	108,3	97,4	97,1
Автомобільний	1267	1069	1168	1253	1260	1261	84,4	109,3	107,3	100,6	100,1
Трубопровідний	187	155	153	155	128	126	82,9	98,7	101,3	82,6	98,4
Водний	19	10	11	10	8	6	52,6	110,0	90,9	80,0	75
Морський	8	5	4	4	4	3	62,5	80,0	100,0	100,0	75
Річковий	11	5	7	6	4	3	45,5	140,0	85,0	66,7	75

Джерело: узагальнено на основі [9]

Як бачимо з даних табл. 1, обсяги вантажних перевезень протягом останніх п'яти років дещо скоротилися з 1972 млн. т. у 2011 р. до 1837 млн. т. у 2016 р., в першу чергу, така зміна зумовлена негативним впливом фінансово-економічної кризи. Так, протягом 2011-2012 рр. скорочення становило 17,6%, проте, уже в наступному році відбулося зростання обсягів вантажних перевезень на 8,6%, а у 2014 р. відповідно на 6,9 %. Зростання цього показника у 2013-2014 рр. змінилося скороченням у 2015-2016 рр., яке становило відповідно 1,8% та 0,9%. Якщо розглядати динаміку обсягів вантажоперевезень у розрізі видів транспорту, то слід відзначити, що загалом зберігаються такі ж тенденції, як із показником загального обсягу вантажоперевезень.

Значні обсяги перевезень здійснювалися й залізничним і трубопровідним транспортом, при цьому найменшими були обсяги вантажоперевезень за допомогою морського і річкового транспорту.

Аналіз обсягів вантажообороту (табл.2), дає можливість зробити наступні висновки.

Вантажооборот за видами транспорту

Показник	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	млрд ткм.	%	млрд ткм.	%	млрд ткм.	%	млрд ткм.	%	млрд ткм.	%	млрд ткм.	%
Транспорт	507,7	100,0	395,7	100,0	418,7	100,0	445,7	100,0	412,6	100,0	399,6	100
Наземний	491,5	96,8	387,3	97,9	409,3	97,8	438	98,3	406,9	98,6	394,7	98,8
Залізничний	257	50,6	196,2	49,6	218,1	52,1	243,9	54,7	237,7	57,6	224,4	56,2
Автомобільний	54,9	10,8	49,2	12,4	53,9	12,9	57,3	12,9	57,5	13,9	58,7	14,7
Трубопровідний	179,6	35,4	141,9	35,9	137,3	32,8	136,8	30,7	111,7	27,1	111,6	27,9
Водний	15,8	3,1	8	2,0	9	2,1	7,3	1,6	5,3	1,3	4,6	1,2
Морський	11,3	2,2	5,2	1,3	5,2	1,2	5,1	1,1	3,6	0,9	3,2	0,8
Річковий	4,5	0,9	2,8	0,7	3,8	0,9	2,2	0,5	1,7	0,4	1,4	0,4

Джерело: узагальнено на основі [10]

Протягом аналізованого періоду основна частка вантажообороту припадала на залізничний транспорт і становила 50,6% у 2014 році і зросла до 56,2% у 2016 р. Досить значна питома вага належала трубопровідним перевезенням - 35,4% у 2011 р., протягом досліджуваного періоду вона дещо знизилася і станом на кінець 2016 р. становила 27,9%. Дещо нижчими були й обсяги вантажообороту, які припадають на автомобільні перевезення. Так, у 2011 році їх частка у загальному обороті склала лише 10,8%, проте, протягом досліджуваного періоду вона зростала і станом на 2016 рік склала 14,7%.

Розташування України на шляху основних транзитних потоків між Європою та Азією, наявність незамерзаючих морських портів, розгалуженої мережі залізниць та автомобільних доріг, трубопроводів створюють сприятливі умови для активізації вантажопотоків у напрямках «Північ-Південь», «Захід-Схід», а також подальшої інтеграції України до європейської та світової транспортних систем. Проте, варто зауважити, що сучасна транспортна галузь України за багатьма параметрами не відповідає зростаючим потребам суспільства і європейським стандартам якості надання транспортних послуг та вимагає проведення комплексного аналізу показників динаміки її розвитку з метою визначення основних напрямів реформування та вдосконалення діяльності.

Аналізуючи зовнішньоекономічну діяльність України за видами вантажопотоків у 2014-2016 рр. доцільно відмітити, що у 2014 р. частка експорту та транзиту у загальній структурі була найвищою і становила відповідно 38,65% та 37,57 %, питома вага імпорту - 23,78%. У 2015 р. частка експорту зросла на 4,1% і становила 45,19%, при цьому імпорт знизився на 2,01%, а транзит – на 4,54%. Що стосується 2016 р., то домінуючою залишається частка експорту, яка у порівнянні з 2015 р. зросла на 6,54%, при цьому спостерігається скорочення питокої ваги транзиту на 4,53%.

Найактивніше у зовнішньоекономічній діяльності задіяний залізничний та трубопровідний транспорт, проте, суттєвою залишається й питома вага автомобільних перевезень. Осередками експорту та імпорту в Україну є країни ЄС та СНД. Найбільшими країнами транзитниками є Російська Федерація, Молдова, Туреччина та Італія, проте, у 2015 р. відбулось суттєве скорочення загального обсягу транзитних вантажів через територію України.

Протягом 2014-2016 рр. суттєвим є зростання абсолютної кількості вантажних автомобілів, що перетинали кордон України на в'їзд та виїзд. Також у 2014-2016 рр. спостерігалось суттєве переважання вантажних автомобілів, що в'їжджали в Україну над тими, що виїжджали, а саме у: 2014 р. – на 60609 од., 2015 р. – на 76366 од., 2016 р. – на 52693 од. відповідно. В розрізі напрямку руху транспорту (в'їзд-виїзд) найбільш завантаженими були українсько-російська, українсько-польська та українсько-білоруська ділянки митного кордону. Основна ж частка транзитних вантажних автомобілів припадала на українсько-російську, українсько-молдовську та українсько-білоруську ділянки.

Транспортна система України потребує суттєвого удосконалення та розвитку. Пріоритетними напрямками розвитку транспортної галузі в Україні в умовах післякризового відновлення мають стати наступні:

- розбудова сучасної мережі автомобільних доріг, утримання їх у належному експлуатаційному стані та зниження рівня аварійності на дорогах;
- створення прозорих, конкурентних умов на ринку автомобільних перевезень; запровадження сучасних технологій регулювання руху; запровадження європейських екологічних норм; підвищення безпеки перевезень;
- впровадження європейських стандартів щодо гарантування безпеки авіації та захисту прав пасажирів (реалізація можливостей, що надаються Повітряним кодексом); розбудова нових транспортних пасажирських ліній між містами України та з іншими регіонами світу; розбудова сучасного аеропортового господарства;
- розмежування функцій державного регулювання та господарських функцій для розвитку інфраструктури морських портів за участю інвесторів; впровадження нової тарифної політики, що дасть змогу підвищити конкурентоспроможність українських портів; розширення мережі мультимодальних перевезень суднами «ріка–море» та круїзних, прогулянкових маршрутів; переключення частини перевезень з автомобільного на річковий транспорт;
- оновлення виробничих потужностей залізничного транспорту (оновлення рухомого складу, розбудова залізничної інфраструктури тощо); запровадження швидкісного руху; застосування нових інноваційних технологій перевезень та обслуговування клієнтів;

- спрощення та модернізація процедур під час перетинання товарами і транспортними засобами митного кордону України, впровадження процедури «єдиного вікна» в морських і річкових портах; розвиток мережі вантажних митних комплексів і логістичних центрів;

- розроблення та впровадження нових механізмів залучення фінансових ресурсів у розвиток транспортної інфраструктури, одним з яких є державно-приватне партнерство. Відповідно до законодавства України укладення угод між державою і приватними партнерами може здійснюватись у вигляді договору про концесію.

При цьому, найбільш активно до транспортування вантажів залучався залізничний та автомобільний транспорт. На інтенсивний розвиток зовнішньоекономічної діяльності вказує й динаміка обсягів експорту та імпорту. Проте, одним із стримуючих факторів її активізації є незадовільний стан транспортної галузі та її суттєве відставання від європейських стандартів. Виходячи із цього, одним із першочергових кроків на шляху до вирішення зазначеної проблеми повинно бути формування транспортної галузі України із врахуванням специфіки вітчизняної логістичної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Бакурова А. В. Статистичний аналіз автотранспортних вантажних перевезень з використанням методу когнітивного моделювання [Електронний ресурс] / А. В. Бакурова. – Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
2. Експорт, імпорт і транзит вантажів за 2011 рік / Держкомітет статистики України – Київ, 2012. – 80 с.
3. Експорт, імпорт і транзит вантажів за 2012 рік / Держкомітет статистики України – Київ, 2013. – 82 с.
4. Собкевич О. В. Модернізаційні пріоритети реформування транспортно-дорожнього комплексу в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Modern_TDK-6b534.pdf.
5. Овруцкая Т. Украина – ЕС: сотрудничество в сфере транспорта [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://portsukraine.com/node/3463>.
6. Прейгер Д. К. Реалізація потенціалу транспортної інфраструктури України в стратегії посткризового економічного розвитку / Прейгер Д. К., Собкевич О. В., Ємельянова О. Ю. - К. : НІСД, 2011. - 37 с.
7. Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 р. : розпорядження КМУ від 20.10.2010 р. № 2174-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-%D1%80>.

8. Кучерук Г. Масштаби та структура міжнародної торгівлі транспортними послугами / Г. Кучерук, В. Віденко // Збірник наукових праць ДЕ ТУТ. Серія «Економіка і управління». – 2013. Вип. 23-24. – С. 38 - 43.
9. Статистичний щорічник України за 2012 р. / Держкомітет статистики України ; за ред. О. Осауленка – К. : ТОВ «Август Трейд», 2012 – 560 с.

Джуган Л.Б.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Шушкова Ю. В.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ

Запровадження інформаційних технологій у митній сфері – це не просто вимога часу, а й об'єктивно необхідна реальність, без якої на сьогодні неможливе повноцінне здійснення митної справи в Україні. Процедура електронного декларування є саме тим кроком уперед, що задовольнить як інтереси бізнесу, так і інтереси держави і надасть позитивні результати всім учасникам митно-правових відносин. Повноцінне застосування електронного декларування вже є реальністю для держав-членів ЄС, США та інших розвинутих держав. Тому для України це питання є досить актуальним, у тому числі в контексті європейської інтеграції.

Проблематика митної служби, включаючи дослідження особливостей та перспектив її удосконалення й розвитку на основі інформаційних систем управління, аналізується в наукових працях таких відомих українських та зарубіжних науковців і практиків митної справи, як Дж. Аклесон, С. Барамзін, Н. Блінов, Бережнюк І. Г., М. Каленський, Н. Липовська, А. Мазур, В. Науменко, Р. Олсон, П. Пашко, Л. Пісьмаченко, Д. Приймаченко, В.В.Ченцов та ін.

Зовнішньоекономічна діяльність (далі – ЗЕД) у реаліях сьогодення, які характеризуються поживавленням міжнародної торгівлі поряд із розвитком інформаційних систем і технологій, висуває нові вимоги перед торговельною політикою держав, змушуючи її реагувати й адаптуватися до нових обставин і вимог міжнародного торговельного порядку, який невпинно розвивається.

Одним із найвагоміших кроків уперед стало активне запровадження й використання процедури електронного декларування, яка активно підтримується як з боку держави, так і з боку суб'єктів ЗЕД. Окрім того, спрощення митних процедур у міжнародній торгівлі посідає для України центральне місце в контексті її інтеграції до європейських і світових ринків. Правове регулювання процедури електронного декларування передбачається на

міжнародному та внутрішньодержавному рівнях. Так, основним міжнародно-правовим актом, який запроваджує використання інформаційних технологій і подання електронної декларації на товари, є Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 року, до якої Україна приєдналася 05.10.2006 року [1].

Враховуючи нагальні потреби сучасного рівня розвитку світової торгівлі та необхідність приведення процедур митного контролю у відповідність до нього, Державна фіскальна служба України повинна активізувати систему автоматизації процедур митного контролю та митного оформлення, запровадити сучасні системи зв'язку та електронних комунікацій. Результатом цього повинна бути дієва система «електронної митниці». Ця нова інформаційна технологія повинна бути домінантою ефективного механізму реалізації митної справи.

«Електронна митниця» – це багатофункціональна комплексна система, яка існує у митних органах країни та поєднує інформаційно-комунікативні технології та сукупність механізмів їх застосування і дає можливість підвищити якість митного регулювання та вдосконалити митне адміністрування з метою забезпечення митної безпеки держави, шляхом:

1) технологічної підтримки безперервного двостороннього потоку електронної інформації від органів державної влади, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, митних адміністрацій інших держав до митної адміністрації країни, його накопичення та обробки;

2) впровадження новітніх процедур автоматизації процесів митного контролю і оформлення та їх супроводження; створення та технічної підтримки організаційно-технічних систем для функціонування всеохоплюючих автоматизованих процедур оцінки якості виконання митної справи;

3) інформаційного забезпечення правоохоронної діяльності, контролю за переміщенням товарів та інших функцій, які покладені на митні органи.

Складовими елементами «електронної митниці» повинні стати такі підсистеми, як: електронне декларування; електронний документообіг; аналіз ризиків і керування ними; контроль за транзитом; єдина міжвідомча автоматизована система збору, збереження й обробки інформації, в тому числі від різних відомств; автоматизоване здійснення усіх видів державного контролю; уніфікована база нормативних та довідкових документів, які використовуються в митних цілях; інформаційне забезпечення пост-аудиту та правоохоронної діяльності [2; 3, с.138-142].

Дата й час подання митної декларації фіксується органом доходів і зборів шляхом її реєстрації, у тому числі з використанням інформаційних технологій. Орган доходів і зборів немає права відмовити в реєстрації митної декларації. У разі електронного декларування орган доходів і зборів зобов'язаний надати декларанту або уповноваженій ним особі можливість

одержання повідомлення про дату й час отримання цим органом ЕМД або документа, який, відповідно до законодавства, її замінює [5].

Фактично, при електронному декларуванні формат спілкування орган доходів і зборів –декларант стає віддаленим, безпаперовим, автоматизованим. [4, с. 138-142].

Для підтвердження отримання електронного повідомлення програмним забезпеченням робочого місця декларанта в автоматизованому режимі направляється до органу доходів і зборів відповідне електронне повідомлення із зазначенням дати й часу отримання електронного повідомлення. Унесення змін до поданої фіскальній службі ЕМД здійснюється шляхом її відкликання. Заява декларанта або уповноваженої ним особи щодо відкликання ЕМД надсилається ним органу фіскальної служби у складі засвідченого ЕЦП електронного повідомлення [4].

Беззаперечним є той факт, що активне запровадження процедури електронного декларування є значним кроком уперед як для України загалом, так і для бізнесу зокрема. Інформатизація органів виконавчої влади є саме тим напрямом, яким необхідно рухатись нашій державі, адже це зумовить різке покращення швидкості та якості надання відповідних послуг і виконання органами своїх повноважень. Основний очікуваний результат від інформаційних систем управління полягає в якісних змінах функцій структурних підрозділів і зростаючої особистої ролі кожного співробітника митних органів.

Список використаних джерел

1. Наказ ДМСУ "Про затвердження Концепції створення, упровадження і розвитку системи електронного декларування товарів" № 907 від 18.10.2006 // Комплексне інформаційно-правове забезпечення Ліга: Корпорація.

2. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа» від 30.05.2012 року № 631 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

3. Пархоменко В.П. Процеси введення електронного митного декларування в Україні /В.П. Пархоменко, О.В. Ігнат'єва // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – № 4(193). – Ч. 2.

4. Положення «Про митні декларації», затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 року № 450 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF>.

5. Сергійчук В.О. Інформатизація митних органів України: до питання щодо правового регулювання порядку електронного регулювання / В.О. Сергійчук // Митна справа. – 2013. – № 4. – С. 76–84

Корнійчук В.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Шушкова Ю. В.

ПРОБЛЕМИ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для зовнішньоекономічної політики великої кількості держав характерне активне використання широкого арсеналу заходів нетарифного регулювання (антидемпінгових, спеціальних, компенсаційних заходів, встановлення відповідних технічних бар'єрів у торгівлі), під дію яких досить часто підпадають поставки на світові ринки українських товарів. З 1998 року по сьогоднішній день спостерігається зростання вказаних заходів щодо товарів походженням з України. Заходи аналогічного захисту вітчизняних суб'єктів господарювання виявляються недостатніми. За даними Міністерства економічного розвитку та торгівлі України тільки одне з трьох розслідувань протиправних дій у галузі торгівлі з боку іноземної держави закінчується застосуванням відповідних заходів.

Ефективна реалізація положень законодавства про застосування заходів нетарифного регулювання повинна бути забезпечена міцною виконавчою вертикаллю державних органів влади, які мають повноваження у цій сфері. А також системою норм, які б забезпечували належне виконання своїх обов'язків вказаними органами влади. Якщо в законодавстві України про застосування заходів нетарифного регулювання містяться норми, які регулюють повноваження та проведення процесів застосування вказаних заходів, то система норм, які забезпечують належне виконання законів учасниками процесу застосування заходів нетарифного регулювання в українському законодавстві відсутня.

Необхідно наголосити на тому, що Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі, яка є головним органом з розгляду справ про застосування нетарифних заходів щодо імпорту в Україну, утворюється Міністерство економічного розвитку і торгівлі України та звітує про свою діяльність лише перед міністром економіки України. Таке положення справ є неприпустимим, коли мова йде про суперечку між державами, яка може суттєво вплинути на розвиток вітчизняних галузей промисловості. Наприклад, у США аналогічна комісія звітує перед Президентом.

Також слід зазначити, що ст. 389 Господарського кодексу України та ст. 31 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» містять одні й ті самі положення, тобто

дублюють одне одну за винятком деяких мовних оборотів, які не впливають на зміст указаних статей, тому доцільним вважається ст. 31 ЗУ «Про ЗЕД» виключити. ГК України доповнити окремими статтями, які б регулювали застосування заходів нетарифного регулювання більш детально з урахуванням вимог СОТ та особливостей регулювання імпорту.

Таким чином, в українському законодавстві необхідно вирішити питання розподілу та конкретизації компетенції державних органів у області зовнішньоекономічної діяльності, а також розробити систему норм, які забезпечують належне виконання законів учасниками процесу застосування заходів нетарифного регулювання. Запровадження у національне законодавство та практику розглянутих механізмів і підходів створить умови для запобігання іноземним державам застосування дискримінаційних заходів до України за рахунок використання 83 норм національного законодавства та норм системи ГАТТ/СОТ та забезпечить на цій основі надійний й обґрунтований захист вітчизняного виробника, а також уникнення погіршення показників господарської діяльності останнього, що може мати місце при наявності на внутрішньому ринку надзвичайно жорсткої конкуренції з боку імпорту.

Мельник Н.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Західна О. Р.

СУТЬ ТА ВИДИ ПОСЕРЕДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

Посередницька діяльність досить динамічно розвивається у широкому спектрі ринкових процесів сучасного товарного ринку.

Під торгово-посередницькими операціями у зовнішньоекономічній діяльності розуміють операції, пов'язані з купівлею-продажем товарів, що здійснюються за дорученням експортера чи імпортера незалежним посередником на основі спеціальних угод чи окремих доручень.

Посередники – це особи, що з'єднують сторони, які бажають укласти угоду. Вони діють згідно норм торгового і цивільного права [1].

Сфера діяльності всіх посередників досить широка, вони виконують різноманітні функції та завдання, які пов'язані зі збутом та покупкою товарів, пристосуванням товарів до вимог ринку, страхуванням товарів та послуг, виконанням митних формальностей, оформлення документів, тощо.

В залежності від характеру взаємовідносин між продавцем чи покупцем і торговим посередником, а також від функції, які вони виконуються виокремлюють таких торгових посередників:

- агенти-представники;
- брокери;
- маклери;
- комісіонери;
- консигнатори;
- дистриб'ютори;
- дилери [4].

Агент-представник – здійснює дії на товарному ринку, пов'язані з продажем або купівлею товару за рахунок і від імені поручителя (принципала) на визначеному ринку.

Обов'язки агента-представника охоплюють:

- проведення маркетингових досліджень та збір інформації щодо тенденцій ринку;
- надання принципалу інформації про технічні вимоги до товарів, запити споживачів, рівень цін, передбачувані розміщення замовлень;
- створення позитивної думки про принципала та його товари;
- сприяння підписанню і виконанню контрактів [2].

Брокери – це посередник на товарному ринку, основний обов'язок якого – зведення контрагентів на товарній біржі. Це чистий посередник, що не має в своєму розпорядженні товару навіть тимчасово, і не має серйозних повноважень самостійно вести торгові операції без доручення клієнтів. Брокер не може виступати в ролі покупця або продавця товару, не є представником сторін в операції, одержує винагороду у вигляді комісійних[5].

Маклер – це посередник між продавцем та покупцем, який професійно займається посередництвом при купівлі-продажу товарів, цінних паперів, послуг страхування.

Комісіонери – це посередники, що здійснюють операції з купівлі-продажу товарів від свого імені, але за рахунок клієнтів (продавців, покупців). Комісійні фірми мають у своєму розпорядженні власні складські приміщення і відповідні транспортні комунікації.

Консигнатори (різновид комісіонерів) – надають послуги суб'єктам товарного ринку, які займаються зовнішньо торгівельною діяльністю. Договором консигнації визначається асортимент, кількість, якість, мінімальна ціна продукції, що реалізується, територія на якій вона може продаватися.

Важливе значення в діяльності консигнатора має поворотність непроданого товару, яка є не що інше як додаткова відповідальність консигнатора, узгоджена обома сторонами. Консигнація буває:

- повторна – непроданий товар повністю повертається власнику;
- частково повторна – власнику повертається певна частина непроданого товару;
- безповоротна – консигнатор купує весь непроданий товар[3].

Дистриб'ютори – це незалежні відносно великі комерційно-посередницькі організації, які здійснюють збут товарів від свого імені і за свій рахунок, вони самі несуть усі ризики, пов'язані з псуванням чи втратою товарів, а також з неплатоспроможністю покупців.

Важливою діяльністю роботи дистриб'юторської фірми є налагодження і розвиток взаємовідносин з дилерами.

Дилер – це незалежний відносно середній і дрібний підприємець, що здійснює професійні торгові операції, які полягають у придбанні за свій рахунок у різних продавців (виробників, агентів, дистриб'юторів) оптом товарів, що мають масовий попит, для подальшого перепродажу. Купуючи товари, дилер стає на деякий час їх власником, а потім перепродує їх від свого імені на будь-якому ринку за певну ціну індивідуальним покупцям у порядку роздрібною торгівлі.

Діяльність дилерів не обмежується лише операціями з купівлі-продажу, вони надають широкий спектр послуг, а саме:

- маркетингові дослідження на міжнародному ринку;
- реклама торгової продукції;
- передпродажний сервіс;
- монтаж, збірка, обкатка машин, устаткування[4].

Отже, торгово-посередницькі операції в зовнішній діяльності займають дуже важливе значення, вони полягають у сприянні налагодження зв'язків між виробником і кінцевим споживачем продукції з метою прискорення і полегшення руху (обігу) сировини, матеріалів, готової продукції, інформації, науково-технічних розробок, грошей, валюти, споживчих товарів, послуг, тощо.

Список використаних джерел

1. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: [навч. посібник] / М. І. Дідківський. – К.: Знання, 2016. – 62 с.
2. Римарева Л. М. Сутність діяльності посередників у зовнішньоекономічній сфері / Л.М. Римарева [Електронний ресурс]. Режим

доступу: http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2012/Economics/2_12383.doc.htm

3. Рубанов П. М. Види та роль фінансових посередників на сучасному етапі розвитку фінансової системи / П.М. Рубанов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-3-2012/204-209.pdf>

4. Дунська А. Р. Торгові посередники в зовнішньоекономічній діяльності: проблеми визначення та класифікації. [Електронний ресурс] / А. Р. Дунська // Економічний вісник НТУУ «КПІ» – 2011. – №8. – Режим доступу: <http://econotyu.kpi.ua/ru/node/353>

5. Орзіх Ю. Г. Брокерський договір: цивільно-правовий аспект : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.03 / Ю.Г. Орзіх. – Одеса, 2012. – 108 с.

Мидлик Ю.І.

Науковий керівник – д.е.н., проф. Ситник Н. С.

ЄДИНЕ ВІКНО – ШЛЯХ ДО СПРОЩЕННЯ ТОРГІВЕЛЬНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Єдине вікно – це важливий крок до спрощення торгівельних процедур для України із країнами світу. Його впровадження в Україні дозволить пришвидшити обмін інформацією і забезпечити вірний розподіл часового сегменту.

Система «Єдиного вікна» виглядає, як робоче місце, де здійснюється прийом різних форм звітностей від платників податків, як в паперовій так і в електронній формі.

На практиці дана процедура виглядає наступним чином: 1) результати контролів, які здійснено на кордоні, вносяться до ІТ-системи відповідними контролюючими органами; 2) протягом 1 години після виїзду машини з пункту пропуску митниці автоматично надсилає підприємству електронне повідомлення з переліком документів, необхідних для завершення всіх інших видів контролю; 3) поки машина прямує до митниці, підприємство може вже надіслати в "Єдине вікно" сканкопії документів для проходження контролів; 4) ІТ-система надсилає повідомлення та документи відповідним контролюючим органам для здійснення контролю; 5) контролюючий орган протягом 4 годин приймає рішення щодо здійснення відповідного виду контролю та вносить його до ІТ-системи. У іншому випадку - діє принцип "мовчазної згоди" [4].

З 1 серпня на українських митницях застосували процедуру «Єдиного вікна», яка за короткий термін часу в електронній системі обміну зібрала понад 21 тисячу митних декларацій. На сьогоднішній день система вимагає вдосконалення, а сама задля ефективного проходження контрольних процедур та економії часу. Ці зміни потребують залучення додаткових фінансових ресурсів, які ДФС планує виділити для модернізації «Єдиного вікна» у розмірі 1 мільйона доларів [3].

Результати впровадження «Єдиного вікна» очевидні, адже на початку серпня лише 0,4% митних дій здійснювалися із застосуванням принципу «Єдиного вікна», у листопаді цей показник досягнув 10,3%. За допомогою інформаційної системи «Єдине вікно» оформлено вже більше 22 тис. видів контролю [4].

Крім того, протягом 3-х місяців роботи збільшено кількість місць митного оформлення товарів (зі 192 до 206), у яких застосовується «єдине вікно». Також було збільшено до 54 кількість пунктів пропуску через державний кордон України, у яких функціонують комплекси для здійснення автоматизованого контролю за переміщенням радіоактивних речовин та ядерних матеріалів [4].

Кожне нововведення в Україні вимагає коригування, саме тому після впровадження «Єдиного вікна» виникли певні недоліки і проблеми.

В Україні процес митного оформлення вважається однією із найбільш корупційних систем. Впершу чергу це пов'язано з тим, що контролюючі органи не зовсім розуміють, як функціонує «Єдине вікно» і яка його основна мета. Ця система здатна змінити життя як бізнесу, так і контролюючих органів, адже вона зможе стати по значущості на рівні із провадженням митницею електронного декларування [1].

У будь-якому разі, запуск допоможе виявити проблемні моменти, які потрібно буде доопрацьовувати. Також викликає сумнів можливість запустити ефективну координацію діяльності усіх служб по всій території України. Можна очікувати чимало проблем із інтеграцією у єдину електронну систему деяких відомств, що беруть участь у контролі імпорتنих та експортних вантажів. Принаймні, така інтеграція по всій території України потребуватиме часу та ресурсів.

Окрім того, потребує вдосконалення законодавча база стосовно правового статусу електронних комунікацій, їх еквіваленту з паперовими носіями, електронного підпису, приватності та зберігання даних.

Однак, незважаючи на чималу кількість перешкод, система "Єдине вікно" має багато переваг. Перша і найбільш очевидна – це модернізація існуючих процедур служб і контролюючих структур, і як результат – створення умов для прозорої роботи, зручний контроль за повнотою справляння податків і зборів, зниження рівня корупції на митниці.

По-друге, це зручний єдиний інтернет-портал для комунікації між сторонами. По-третє, це спрощення процедур подання документів та їх перехід у цифровий формат, суттєва економія часу і грошей бізнесу під час оформлення вантажу.

Також важливою новацією стане генерація великого масиву статистичних даних про час, місце, осіб, процеси здійснення розмитнення та контролю, що дозволить контролювати і оптимізувати зазначені процеси.

І найважливіше – зменшення часу на обробку вантажів. Тому від успіху Єдиного вікна виграють усі сторони – як бізнес, так і держава.

З 1 лютого 2018 року Україну чекають зміни, що будуть внесені до системи «Єдиного вікна»: 1) поширення дії «Єдиного вікна» на всі митні режими та на періодичні митні декларації; 2) скасування печаток на папері, якщо контроль проведено в електронному вигляді; 3) започаткується додатковий варіант відповіді контролюючого органу «товар не підлягає контролю»; 4) сформується чіткий порядок дій сторін при нез'явленні на огляд; 5) зменшиться кількість необхідних для сканування документів (використання відомостей з попередніх декларацій); 6) скоротиться час прийняття рішень, а саме призначення огляду триватиме 12 год. з 24 год. і автоматизація рішень для експорту – 4 год. з 24 год.; 7) оптимізація контролю: рішення приймаються « в найкоротший час, але не більше 4-х год.»; 8) попередження заздалегідь про вичерпний перелік оригіналів документів, які треба пред'являти під час перевірок [2].

На початку року може виникнути основне запитання чи вдасться Україні швидко та не витрачаючи великих ресурсів удосконалити «Єдине вікно», а не перетворювати на чергову урядову інновацію. Досвід багатьох країн світу демонструє нам, що ефективна система «Єдиного вікна» може бути створена з відносно невеликими зусиллями і в сучасній формі за умови державної підтримки та наявної політичної волі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом "єдиного вікна» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2623-17>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/ru>
3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/elektronna-zvitnist/>
4. Офіційний сайт Єдиного державного веб-порталу відкритих даних. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://data.gov.ua/>

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

На сучасному етапі національна економіка переживає велику кризу. Виходом з такого тяжкого становища може бути тільки найшвидший перехід до ринкової економіки разом з розширенням міжнародних економічних відносин. Україні потрібно більше розвивати свої міжнародні економічні відносини, тобто інтегруватися в світову господарську систему.

Міжнародна торгівля займає ведуче місце в системі всесвітніх економічних відносин. Міжнародний торговий обмін є одночасно і передумовою, і наслідком міжнародного поділу праці, виступає важливим фактором формування і функціонування світового господарства. У своїй історичній еволюції він пройшов шлях від одиничних зовнішньоторговельних операцій до довгострокового великомасштабного торгово-економічного співробітництва.[1]

В організації регулювання зовнішньоторговельної політики України активну участь бере не тільки держава, але й великі недержавні установи і організації, створені ними асоціації, об'єднання, комітети та ін., які відповідають об'єктивним потребам участі суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України в міжнародному бізнесі. В систему регулювання зовнішньоекономічних зв'язків активно включаються міжнародні економічні організації, найбільше значення з яких мають ГАТТ/СОТ, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Європейський Союз (ЄС), та інші. За допомогою цих організацій Україна здійснює сучасну зовнішньоекономічну політику, активізує свою участь в міжнародному поділі праці.[2]

Також, Україна бере активну участь у всіх напрямках діяльності ООН, найважливішими з яких є підтримання міжнародного миру та безпеки та зміцнення верховенства права у міжнародних відносинах, розвиток співробітництва у вирішенні проблем соціально-економічного та гуманітарного характеру, забезпечення прав людини.

Співпраця з ООН в галузі роззброєння зосереджується на зміцненні міжнародних інструментів і режимів в сфері контролю над озброєннями, нерозповсюдження зброї масового знищення, дотриманні санкційних режимів Ради Безпеки ООН.[2]

На окрему увагу заслуговує робота, що здійснюється українською стороною на різних напрямках співробітництва з МАГАТЕ. Одним із актуальних завдань цього співробітництва є налагодження взаємодії у «трикутнику» Україна – ЄС – МАГАТЕ в рамках інтеграції енергетичних просторів. [3]

Прикладом успішної участі України в діяльності міжнародних організацій також може слугувати різнобічна взаємодія з ЮНЕСКО, спрямована на розширення міжнародного співробітництва наукових, освітніх, культурних інституцій.

Завдяки послідовній та виваженій позиції України в ООН та інших міжнародних організаціях, наша країна отримує значну технічну допомогу з боку спеціалізованих установ ООН, її фондів та програм.[4]

На сучасному етапі міжнародного співробітництва все більше уваги приділяється сільському господарству, в тому числі, в контексті вирішення продовольчих, соціальних та екологічних проблем. Працюючи у складі п'яти комітетів та трьох комісій ФАО, українська сторона безпосередньо залучається до прийняття рішень у цій важливій сфері. Суттєвою перевагою співробітництва з ФАО є отримання Україною технічної допомоги для розвитку пріоритетних галузей АПК.[5]

Також, хоча зазначити, що Україна активно залучається до роботи Європейської та середземноморської організації захисту рослин, Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин, Комісії зі збереження морських живих ресурсів Антарктики. Триває членство у Міжнародній раді по зерну та в категорії спостерігачів – у Міжнародному бюро виноградарства та виноробства.[5]

Отже, у ділових колах Україна однозначно сприймається як країна високого ступеню ризику стосовно налагодження економічної співпраці. Все це диктує необхідність невідкладного здійснення ґрунтовного теоретичного осмислення та пошуку практичних рішень і механізмів, які б дозволили країні подолати ситуацію, що склалася, прискорити всебічне і повноцінне її залучення до світового господарства.

На сучасному етапі національна економіка переживає велику кризу. Виходом з такого тяжкого становища може бути тільки найшвидший перехід до ринкової економіки разом з розширенням міжнародних економічних відносин. Україні потрібно більше розвивати свої міжнародні економічні відносини, тобто інтегруватися в світову господарську систему.

Це може дати для нашої економіки:

- співробітництво з національними господарствами різних країн;
- ліквідацію бар'єрів у торгівлі між країнами;
- зближення ринків;
- МЄВ повинні розвиватися за декількома принципами:
- поглиблення міжнародного поділу праці;
- розвиток продуктивних сил під впливом науково-технічного прогресу;
- розширення можливостей перевезень вантажів на далекі відстані;
- бурхливий розвиток комунікаційних можливостей;

- створення міжнародних організацій;
- спільне вирішення глобальних проблем існування людства.

Список використаних джерел

1. Горбач Л. Міжнародні економічні відносини : Підручник/ Люд-мила Горбач, Олексій Плотніков,. -К.: Кондор, 2005. -263 с.
2. Дахно І. Міжнародна економіка : Навч. посіб./ Іван Дахно, Юлія Бовтрук,; Міжнар. акад. управл. персонал.. -К. : МАУП, 2002. -214 с.
3. Економічна теорія : Підручник/ В. М. Тарасевич, В. В. Білоцерківець, С. П. Горобець, О. В. Давидов та ін.; За ред. В. М. Тарасевича; М-во освіти і науки України, Нац. металургійна акад. України . -К.: Центр навчальної літератури, 2006. -779 с.
4. Козик В. Міжнародні економічні відносини : Навчальний посібник/ Василь Козик, Людмила Панкова, Наталія Даниленко,. -4-те вид., стереотипне. -К.: Знання-Прес, 2003. -405 с.
5. Липов В. Міжнародна економіка : Навчальний посібник/ Володимир Липов,; М-во освіти і науки України, ХНЕУ. -Харків: ВД "ІНЖЕК", 2005. -406 с.

Наврuseвич Ю.В.

Науковий керівник – д.е.н., проф. Ситник Н. С.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

На сьогоднішній день стан національної економіки будь-якої держави значно залежить від здійснення зовнішньоекономічної діяльності. В свою чергу, зовнішньоекономічна діяльність пов'язана з переміщенням через митний кордон країни товарів і транспортних засобів юридичними та фізичними особами. Внаслідок нестабільної економічної та політичної ситуації в Україні незаконне переміщення товарів через митний кордон набуває розмірів масового негативного явища, що становить реальну загрозу економічним інтересам держави. Саме тому у процесі реалізації митної політики з метою забезпечення економічної безпеки державидана проблема потребує першочергового вирішення.

Відповідно до чинного законодавства України незаконне переміщення товарів через митний кордон держави може відбуватися двома способами: переміщення поза митним контролем та переміщення з приховуванням від митного контролю;

Переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем означає переміщення або дії, спрямовані на їх переміщення [1]:

- поза місцем розташування митниці;
- у межах розташування митниці, але поза зоною митного контролю;
- поза часом здійснення митного оформлення;
- з незаконним звільненням від митного контролю.

Переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю – це їх переміщення [1]:

Фізичне:

- з використанням тайників;
- з використанням інших засобів або способів що утруднюють виявлення предметів;
- шляхом надання одним предметам вигляду інших через істотну заміну зовнішніх характерних ознак предметів, а також їх тари, упаковки тощо, що дозволяє віднести предмети контрабанди до предметів іншого виду.

Документальне:

- з поданням митному органу, як підстави для переміщення предметів через митний кордон України, підроблених документів;
- з поданням митному органу документів, одержаних незаконним шляхом;
- подання митному органу документів, які є справжніми за формою, але містять неправдиві дані.

Правопорушення, за які суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності несуть відповідальність можуть класифікуватись митними органами у двох напрямках: як контрабанда та як порушення митних правил. Згідно з Кримінальним кодексом України, контрабандою вважається переміщення товарів у великих розмірах і культурних та історичних цінностей, отруйних та сильнодіючих речовин, радіоактивних матеріалів, вибухових речовин, а також зброї та боєприпасів, спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю [2].

В свою чергу, порушення митних правил – адміністративне правопорушення, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений законодавством порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, і за які передбачена адміністративна відповідальність [1].

За даними статистики протягом 2017 року митницями ДФС порушено майже 32,3 тис. справ про порушення митних правил на загальну суму понад 1,59 млрд. гривень. За словами директора Департаменту організації протидії митним правопорушенням та міжнародної взаємодії ДФС Василя Поїзда, кількість порушених справ у 2017 році майже на третину перевищує показник 2016 року [3].

Найчастіше митницями фіксувалися порушення при переміщенні продовольчих товарів. За 2017 рік було встановлено 2,7 тис. таких випадків на загальну суму майже 67,8 млн. грн. Порушення під час переміщення промислових товарів були встановлені у 2,7 тис. випадках на загальну суму понад 545,6 млн. грн. Також за вказаний період встановлено 444 випадки переміщення валюти на суму понад 79,49 млн. грн. [3].

За словами Василя Поїзда, митниками особлива увага приділяється виявленню фактів незаконного переміщення наркотичних засобів, зброї та боєприпасів. Так, протягом 2017 року викрито 1,2 тис. фактів незаконного переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Найбільша кількість випадків затримань припадає на поштовий зв'язок – 595, автомобільний вид транспорту – 409, залізничний – 120, пішки – 55, морський – 35, авіаційний – 34 випадків. Випадки незаконного переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів були виявлені на кордоні з Російською Федерацією – 295, з Республікою Білорусь – 110, з Молдовою – 93, з Польщею – 74, з Угорщиною – 60, з Румунією – 7, зі Словаччиною – 6 [3].

Упродовж 2017 року митницями ДФС виявлено 467 фактів переміщення через митний кордон України зброї та боєприпасів з порушенням митного чинного законодавства [3].

На розгляд до суду митницями ДФС передано майже 7,8 тис. справ про порушення митних правил на суму понад 1,47 млрд. грн. За результатами розгляду справ судом прийнято рішення про конфіскацію безпосередніх предметів правопорушень на суму понад 433,56 млн. грн. Накладено штрафів на суму понад 401,57 млн. грн. [3].

Варто зазначити, що незаконне переміщення товарів через митний кордон України має досить негативні наслідки для держави. З економічної точки зору – це недоотримання у повному обсязі надходжень до Державного бюджету, стимулювання ведення недобросовісної конкуренції, оскільки неякісні товари можуть продаватися під виглядом якісних або ж якісні – за цінами нижчими, ніж у конкурентів, деформація ринкової кон'юнктури. Окрім того, держава втрачає монополію на експорт/імпорт певних груп товарів, а українські товаровиробники зазнають значних збитків, адже за рахунок нелегального імпорту товарів, попит на вітчизняну продукцію істотно зменшується. В результаті вітчизняні товаровиробники змушені зменшувати обсяги своєї діяльності, або ж навіть закривати підприємства, що призводить до скорочення робочих місць та бюджетних соціальних програм, може викликати соціальні протести як у працівників окремої галузі, так і у певних регіонах [4].

Також митні правопорушення посилюють кримінальні аспекти розвитку економіки, що проявляється через активізацію діяльності організованих кримінальних угруповань, цілями яких є отримання неправомірної винагороди [4].

Нелегальне переміщення товарів негативно впливає на суспільну безпеку у разі нелегального перевезення наркотичних засобів, зброї і боєприпасів, психотропних речовин, під час перевезення зброї масового ураження, також виникає загроза для інтересів культури під час контрабанди культурних цінностей та надбань країни [4].

Таким чином, нелегальне переміщення товарів завдає шкоди як для економіки країни, так і для суспільства в цілому.

На сучасному етапі розвитку розроблено безліч заходів, які можуть бути застосовані для боротьби з незаконним переміщенням товарів через митний кордон. В Україні з усієї сукупності необхідно зосередити увагу на реалізації таких основних організаційно-економічних заходів:

- облаштування державного кордону України сучасним обладнанням, оснащення пунктів спостереження засобами моніторингу, зв'язку, сигналізації тощо;
- покращення технічного оснащення митних постів сучасними засобами оформлення митних документів, фото- та відео- спостереження, обробки та систематизації інформації, сканування вантажів і транспортних засобів тощо;
- спрощення процедури митного оформлення товарів шляхом зменшення кількості процедур, скорочення часу на їх проведення на засадах автоматизації, використання спеціалізованих пристроїв, обладнання та програмного забезпечення;
- оптимізація переліку найменувань продукції, товарів, матеріальних цінностей та інших вантажів, на які поширюються ставки митних зборів (з подальшою можливістю їх зниження або ж скасування);
- декриміналізація окремих аспектів контрабанди шляхом легалізації деяких видів діяльності, що мають низький рівень суспільної небезпеки;
- покращення кадрового складу Державної прикордонної служби України, Державної фіскальної служби України та правоохоронних органів шляхом перегляду наявних підходів до підбору працівників;
- забезпечити взаємодію органів СБУ, МВС, Державної прикордонної служби України, а також правоохоронних та контролюючих органів суміжних держав та митних органів для обміну інформацією;
- стимулювання процесів соціально-економічного розвитку прикордонних територій України на засадах розбудови фінансової, ринкової, дорожньо-транспортної та інших видів інфраструктури;
- провадження цілеспрямованої послідовної інформаційної політики запобігання розвитку контрабандної діяльності, що має на меті популяризацію легального ведення бізнесу,

роз'яснення серед населення антисоціального характеру контрабанди та невідворотності настання відповідальності за її вчинення;

- сприяти розвитку кінологічної служби та застосувати пошукові методики виявлення наркотиків, засновані на міжнародному досвіді;

- висвітлювати в засобах масової інформації дії органів державної влади, пов'язані із боротьбою з контрабандою та порушеннями митних правил.

Отже, підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок, що поступова реалізація встановлених заходів щодо боротьби з незаконним переміщенням товарів через митний кордон України зумовить захист економічних інтересів країни, забезпечить наповнення Державного бюджету та вплине на криміногенну ситуацію в країні, що у комплексі призведе до формування потужних резервів для зміцнення економічної безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України: за станом на 1 січня 2018 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://urist-ua.net/кодекси/митний_кодекс_україни/;

2. Кримінальний кодекс України: за станом на 12 січня 2018 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://urist-ua.net/кодекси/кримінальний_кодекс_україни/;

3. Офіційний портал Державної фіскальної служби України. Стаття про порушення митних правил в Україні за 2017р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/324647.html>;

4. Османова Д. Контрабанда та її вплив на розвиток національної економіки / Д. Османова, // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №5(143). – С. 426-431.

Ренета М. М.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Татарин Н. Б.

МИТНІ НОВАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Митна політика є ефективним інструментом забезпечення економічних інтересів держави. Її завдання, характер та механізм впровадження у значній мірі визначаються стратегічними цілями країни для побудови конкурентної національної економіки. Глобалізаційні та інтеграційні тенденції світової економіки вимагають відповідних змін векторів митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, зокрема, зовнішньої торгівлі. Від того, наскільки ефективно митниці справляються з покладеними на них задачами, залежить збільшення надходжень у бюджет та прискорення міжнародної торгівлі [1].

Основними трендами у сфері митної справи в Україні є:

- зона вільної торгівлі між Україною і ЄС, яка запрацювала з 1 січня 2016 року;
- підписання угоди про вільну торгівлю з Канадою;
- призупинення режиму вільної торгівлі з Росією;
- започатковано впровадження концепції «єдиного вікна».

Здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, протидія контрабанді, створення сприятливих умов для прискорення товарообігу неможливі без розвинутої інфраструктури. Зважаючи на складне безпекове середовище довкола України та підписання Угоди про асоціацію з Євросоюзом, важливого значення набувають пункти пропуску. Сьогодні діє 131 міжнародних пунктів пропуску, з яких 32 – це пункти пропуску з ЄС, 4 - пункти пропуску зі спільним контролем.

Інтегроване управління кордонами є важливим з точки зору підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону та запровадження європейських стандартів управління кордонами, яке передбачає:

- спільне патрулювання державного кордону;
- впровадження спільних механізмів з питань обміну інформацією та аналізу ризиків;
- розвиток співпраці оперативних органів, розширення мережі та функцій контактних пунктів;
- організацію спільного несення служби на морських та річкових ділянках.

Одним з головних завдань, вирішенню якого повинна сприяти реалізація цієї ініціативи, є забезпечення гнучкого реагування на сучасні виклики у сфері прикордонної безпеки та подолання корупції на пунктах пропуску.

Одним з важливих заходів у сфері митної політики є запровадження «Митного експерименту», ініційованого Кабінетом Міністрів України та затвердженого постановою від 16 вересня 2015 р. №726, щодо фінансування реконструкції автодоріг. За результатами минулого року серед лідерів по перерахуванню коштів на ремонт доріг є Одеська митниця, яка спрямувала 2,35 млрд. гривень, Київська – 1,884 млрд. гривень, Львівська – 1,115 млрд. гривень [2].

Верховна Рада продовжила до 1 січня 2019 року «митний експеримент» фінансування ремонту та реконструкції доріг коштом перевиконання митних надходжень і ввела можливість дофінансування коштом Державного дорожнього фонду, який почав роботу із 2018 року.

Важливим кроком у 2018 році є залучення до співпраці по митному напрямку представників іноземних компаній, які працюють на кордонах України з європейськими державами, з метою посилення аналітичних можливостей ДФС щодо виявлення можливих ризиків та порушень митного законодавства. Після піврічного терміну роботи експерти

зможуть дати конкретні рекомендації. Даний проект оплачує Агентство США з міжнародного розвитку [3].

Реформування митного напрямку – важливий виклик для всієї країни. На сьогодні відчутні суттєві результати, а саме:

- спрощено процедуру оформлення митних декларацій – 96% оформляються митницями ДФС в електронній формі із застосуванням електронного цифрового підпису;
- скорочено середній час оформлення митної декларації, а саме оформлення декларації на експорт займає 1 годину, на імпорт – 2 години 14 хвилин, декларація без додаткового контролю оформлюється за 15 хв, а попередні декларації – в автоматичному режимі;
- в пілотному режимі використовується механізм прийняття попереднього рішення стосовно застосування методу та критеріїв для визначення митної вартості, що відповідає стандартам ЄС;
- запуск системи з націлювання по вантажах ВМО, яка дозволяє здійснювати аналіз та оцінку ризиків на основі попередньої інформації до прибуття вантажів у морські порти України в контейнерах, що дозволяє спростити виконання митних формальностей в морських портах;
- електронізація сервісів – використанням електронної черги щодо автоматичного розподілу митних інспекторів на митне оформлення.

Також, за пропозицією Міністерства фінансів України 22 листопада 2017 року Уряд України схвалив рішення про запровадження з 1 лютого 2018 року обов'язковості використання підприємствами і державними органами інформаційної системи «єдиного вікна» з метою оптимізації зовнішньоекономічної діяльності та створення сприятливих умов для її розвитку. Серед останніх нововведень слід зазначити впровадження ризик-орієнтованого підходу до обрання об'єктів фітосанітарного контролю дерев'яного пакувального матеріалу і палет [4].

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок, що митна справа в Україні потребує подальшого розвитку і вдосконалення, однак позитивним є те, що реформування в цій сфері проводиться у напрямку наближення до європейських стандартів. Впродовж наступних років передбачається удосконалення та закупівля нового обладнання для технічних потреб митної служби та покращення облаштування деяких пунктів пропуску через державний кордон. Ці питання є надзвичайно важливими для кожної країни, так як облаштування митних постів своїм зовнішнім виглядом створюють перші враження про країну та водночас демонструють її захищеність від небажаних гостей та товарів [5].

Головну проблему, яку Україна має подолати на сьогоднішньому етапі розвитку – це домінування фіскальної функції над сервісною у митній справі. Тому у подальшому необхідно

продовжувати втілювати стратегію, спрямовану на використання інноваційних технологій, автоматизацію та спрощення митних процедур, що допоможе перетворити Україну на одну з найпривабливіших економік для ведення бізнесу.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495 VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012 – № 44 – 48. – Ст. 522
2. Сайт Державної фіскальної служби. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://sfs.gov.ua/>
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535
4. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535
5. Спрощення митних процедур – шлях до покращення привабливості України як транзитної держави : матеріали прес-служби Держмитслужби України // Митний брокер. – 2017. – № 6. – С. 8–12.

Славчаник О.Р.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Попович Д. В.

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку ЗЕД все більше уваги приділяється питанням, пов'язаних з визначенням та розрахунком ефективності конкретних зовнішньоекономічних операцій. У теоретичному аспекті проблеми щодо ефективності зовнішньоекономічних операцій досліджували провідні вчені-економісти: Янковський Е.А., Островський Л.Е., Казанцев С.К. [1, с. 152], Кравченко В.А., Кравцова В.В., Чувпило О.О., Новицький В.Е. та інші [2, с. 356]. Комплексному теоретично-практичному дослідженню питань зовнішньоекономічних відносин та міжнародного економічного співробітництва в умовах ринкових трансформацій присвятили свої праці такі українські та зарубіжні вчені – І. В. Багрова, Ю. Г. Козак, В. В. Козик, О.А. Кириченко, О. П. Кіреєв, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон, Ф. Р. Рутта ін. [3, с. 3].

З урахуванням економічних та політичних процесів, які відбуваються в Україні, потрібен постійний моніторинг та аналіз ЗЕД України, адже відбулася зміна орієнтації експортно-імпортової політики країни в результаті підписання Угоди про асоціацію між

Європейським Союзом та Україною. Для вирішення проблем підвищення ефективності проведення зовнішньоторговельних операцій підприємствами України, необхідна розробка нових напрямів зовнішньоекономічної стратегії країни.

Україна, маючи високий експортний потенціал, використовує його недостатньо ефективно. Спостерігається зменшення вартісних обсягів експорту, що свідчить про кризовий стан виробництва, зорієнтованого переважно на експорт. Головні експортоорієнтовані галузі залишаються надзвичайно енергоємними, що робить їх критично залежними від імпортних енергоносіїв та обмежує можливості нарощування експорту за рахунок девальвації національної валюти. Більшість національної продукції не відповідає європейським стандартам, що призводить до низької конкурентоспроможності української продукції. Про це свідчить низька частка машин, обладнання, об'єктів інтелектуальної власності (ноу-хау, патентів) в експорті України (до 10%), адже велика частка підприємств 1-2 технологічного укладу, тоді як підприємства «першого світу» вже працюють на 4-5 технологічних укладах. Важливим негативним фактором ЗЕД України являється те, що країна протягом багатьох років так і залишається експортером переважно сировини та напівфабрикатів і не спромоглася збільшити частку товарів з високою доданою вартістю в загальній структурі експорту.

З огляду на вище сказане, можна зробити висновки, що головними напрямками зовнішньоекономічної стратегії України слід вважати: створення потужного експортного сектору, зміцнення і забезпечення конвертованості національної валюти, лібералізацію імпорту, здійснення закордонної підприємницької діяльності, формування розгалуженої системи зовнішньоекономічного менеджменту (банки, біржі, страхові компанії, консалтинг, аудит, лізинг і т.д.), гнучку податкову, цінову, депозитну, кредитну, фінансову і валютну політику, що стимулює диверсифікацію експортно-імпортних операцій, поступову інтеграцію економіки в європейські і світові господарські об'єднання та організації, кадрове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності [8].

Перспективи подальшого розвитку та вдосконалення ЗЕД України пов'язані з проникненням українських товарів та послуг на зовнішній ринок, орієнтація України на експорт з одночасним обмеженням імпорту в країну, створення привабливого інвестиційного іміджу, здійснення контролю надходжень валютних цінностей в Україну, зміцнення партнерських стосунків з країнами ЄС. Тому, подальший розвиток економіки України повинен бути спрямований на підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності по наступним напрямкам:

1. Переорієнтація зовнішньоекономічної діяльності на експортні галузі національної економіки. Підвищення конкурентоздатності продукції вітчизняного виробника і, в першу чергу, це стосується технічно складних товарів. Співробітництво з технічно розвинутими

країнами, впровадження науково-технічного прогресу в виробництво. Велике значення має фінансування в інтелектуальну власність та інноваційну діяльність.

2. Державна підтримка українських виробників, може бути досягнута за рахунок скасування податку ПДВ для малих та середніх підприємств та впровадження, так званих, «податкових канікул» терміном 3-5 років. Надання податкових канікул та пільгового кредитування українським виробникам.

3. Створення економічно привабливого середовища для вкладання інвестицій в економіку держави та в різні підприємства, широке залучення іноземного капіталу.

4. Поступова стабілізація валютного курсу гривні до інших валют світу.

5. Забезпечення функціонування механізмів кредитування і страхування експорту за участю держави, а також надання державних гарантійних зобов'язань щодо експортних кредитів.

6. Забезпечення стабільних поставок поливно-сировинних товарів в Україну на взаємовигідних умовах.

7. Врегулювання конфліктної ситуації з Росією. Вирішення питань щодо обмеження доступу ряду товарів українського походження на російський ринок та припинення воєнних дій на сході країни.

8. Налагодження ділових стосунків з Японією для проведення науково-технічних досліджень і впровадження її результатів у виробництво.

9. Співробітництво з Індією на взаємовигідних умовах: використання дешевої сировини Індії (сировини для легкої, харчової та хімічної промисловості) та науково-технічної бази України.

10. Здійснення широкої підтримки вітчизняних виробників для входу на ринок країн ЄС, що можливо здійснити за рахунок створення експортно-кредитних агентств.

Список використаних джерел

1. Орлов О.О. *Планування діяльності промислового підприємства. Підручник.* – К.: Скарби, 2002. – 336 с.

2. *Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручник для вузів / І.В. Багрова та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. І.В. Багрової.* – К., ЦНЛ, 2004. – 580 с.

3. *Сойма С.Ю. Зовнішньоекономічна діяльність регіону в умовах ринкової трансформації: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.05: захищена 25.10.11.* – Ужгород, 2011. – 22 с.

4. Щоквартальне аналітично-статистичне видання Національного банку України «Платіжний баланс і зовнішній борг України 2016 рік». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=7471977>

5. Офіційний сайт порталу новин «Українська правда», Підсумки двох місяців ЗВТ з Євросоюзом від 25 вересня 2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2014/09/25/7026298/>

6. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України, «Щодо сучасного становища та заходів відбудови економік Донецької та Луганської областей» Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1639/>

7. Сайт порталу новин «Ліга.Блоги» Крымський кризис – потери для України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/kyurchenko/article/15421.aspx>

8. Ходорович О.С. Розвиток зовнішньоекономічних операцій та шляхи її удосконалення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/25_WP_2010/Economics/71141.doc.htm

Смолин О.І.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Дубик В. Я.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

На сучасному етапі, який характеризується посиленням міжнародної економічної співпраці з різними країнами, роль зовнішньоекономічної діяльності суттєво зростає. Відкритість економіки України та розвиток торговельно-економічного співробітництва з розвиненими країнами, передбачає важливість зовнішньоекономічної діяльності для держави. Ефективне використання переваг міжнародної економічної інтеграції є неможливим без запровадження дієвих механізмів регулювання ЗЕД, при цьому провідна роль в регулюванні належить державі.

З огляду на провідну роль фінансової складової у функціонуванні сучасної світової економіки пріоритети в регулюванні соціально-економічних процесів мають бути надані саме фінансовим методам, що обумовлює необхідність дослідження проблем фінансового регулювання ЗЕД.

Значний внесок в розробку теоретичних та практичних питань фінансового регулювання зовнішньоекономічної діяльності зробили такі вітчизняні науковці, як Г. Дурницька, Х. Гріценко, Я. Жаліло, В. Васюренко, Г. Філіна, О. Ковалюк.

В економічній літературі не існує єдиного визначення поняття «фінансового регулювання зовнішньоекономічної діяльності». В. Васюренко трактує фінансове регулювання, як сукупність фінансових інструментів, які узагальнюють низку впливів, що виникають унаслідок фінансових відносин щодо здійснення ЗЕД і за допомогою яких створюються фінансові передумови та стимули розвитку суб'єктів господарювання, що відбивається на русі відповідних фінансових потоків [4].

Г. Дурицька дає таке визначення ЗЕД: сукупність економічних форм, методів та інструментів, за допомогою яких стимулюється, координується і регламентується діяльність суб'єктів у сфері зовнішньоекономічних зв'язків відповідно до цілей та завдань [5].

Фінансове регулювання ЗЕД – це фінансовий вплив на стан і розвиток ЗЕД з метою дотримання суб'єктами такої діяльності відповідних норм та правил, а також виконання поставлених завдань і цілей [6].

Низка науковців визначає об'єктом фінансового регулювання фінансові процеси в економіці, діяльність суб'єктів господарювання, розподільчі відносини і процеси у суспільстві та на окремих підприємствах. В деяких працях пропонується виокремлення фінансових процесів в економіці як об'єктів фінансового регулювання за мезо-, макро- та макрорівнями [2, с. 106; 3, с. 97].

Регулювання ЗЕД в Україні здійснюється з метою [1]:

- забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку;
- стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, зокрема зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів ЗЕД України;
- створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн.

Згідно зі ст. 7 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» фінансове регулювання належить до економічних заходів оперативного регулювання ЗЕД.

Головним об'єктом фінансового регулювання є ЗЕД суб'єктів господарювання, що зазнає регулюючого впливу від суб'єктів макро- і мезорівнів, якими є державні та недержавні органи регулювання, а також безпосередньо від суб'єктів мікрорівня – суб'єктів ЗЕД (саморегулювання). Головним суб'єктом в системі фінансового регулювання ЗЕД є держава, яка, здійснюючи вплив на ЗЕД суб'єктів господарювання та на зовнішньоекономічні зв'язки регіонів і галузей національної економіки, досягає власних стратегічних цілей на міжнародній арені.

Фінансовому регулюванню ЗЕД підлягають не лише фінансові відносини, що виникають під час здійснення ЗЕД між її суб'єктами, але й ЗЕД як багатомірна, багаторівнева і цілісна система господарювання, включаючи всі її види, визначені законодавством.

Отже, специфіка фінансового регулювання ЗЕД як однієї зі сфер регулювання полягає в концентрації саме на фінансовій складовій впливу на ЗЕД, що характеризується застосуванням сукупності фінансових методів, форм, інструментів, засобів та важелів впливу. Подальших розвідок потребує конкретизація економічного змісту фінансового регулювання ЗЕД шляхом дослідження складу цієї сукупності у зв'язку з положеннями системного підходу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

2. Васечко Л.І. Співвідношення понять «фінансовий механізм», «механізм фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансове регулювання» / Л.І. Васечко // Вісн. Львів. ун-ту. Серія: Екон. – 2009. – № 41. – С. 103–107.

3. Дідик Л.М. Фінансовий механізм управління діяльністю сучасного підприємства / Л.М. Дідик // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2011. – № 2. – С. 92–100.

4. Васюренко В. О. Теоретичні засади сутності та змісту фінансового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в сучасних умовах / В. О. Васюренко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1 (10). – С. 75–78.

5. Дурицька Г.В. Економічне регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Г.В. Дурицька ; Інституті регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2007. – 26 с.

6. Ковалюк А. О. Фінансове регулювання банківництва в Україні: термінологія і систематизація / А. О. Ковалюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18.4. – С. 258–265.

Степанюк Л.І.

Науковий керівник - д.е.н, проф. Ватаманюк-Зелінська У. З.

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Будь-який вид діяльності підприємства, а тим більше зовнішньоекономічна діяльність, супроводжується певними ризиками, що пов'язані з безліччю умов і факторів, які впливають на результативність господарювання. В найбільш загальному вигляді під ризиком в сфері зовнішньоекономічної діяльності розуміють ймовірність настання несприятливих подій, результатом яких стануть збитки та втрати майна суб'єктів ЗЕД.

Дослідженню проблематики ризиків зовнішньоекономічної діяльності присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як: О. Беднарська, І. Вербіцька, М. Домашенко, А. Тибіня, Н. Тюріна, О. Швиданенко, В. Альничева, Л. Андрущенко, І. Багрової, В. Голубевої, О. Гребельника, Г. Клейнера, О. Ширінської та інші.

Сьогодні існує близько 200 видів ризиків, які тісно переплітаються із ЗЕД. Їх традиційно доцільно об'єднати в десять груп:

- 1) ризик, пов'язаний з країною;
- 2) ризик недовіри до іноземного партнера, спричинений його ненадійністю;
- 3) ризик, що виникає згідно умов контракту;
- 4) ризик, що виникає при реалізації контракту;
- 5) ризик неплатоспроможності партнера або невчасної оплати;
- б) ризик, що виникає в процесі митного оформлення;
- 7) ризик, що пов'язаний з доставкою товару;
- 8) ризик, пов'язаний з невизначеністю в сфері інформації, інновацій та галузі;
- 9) ризик валюти;
- 10) ризик в сфері нераціональних управлінських рішень.

Управління ризиком - це процес зменшення або уникнення збитків у разі створення або настання ризикових подій. Основна проблема управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності підприємства полягає в управлінні ризиками, настання яких не залежить від зусиль підприємств, які є зовнішніми.

Виділяють такі групи методів, що спрямовані на зменшення можливих збитків, викликаних цими ризиками:

1. страхування;
2. хеджування, як метод використання біржових ф'ючерсних контрактів і опціонів;
3. застосування різних форм і методів розрахунково-кредитних відносин, які зводять до мінімуму ризик неплатежу за поставлені товари, або неотримання товарів проти їх оплати (підтверджений документарний акредитив, різні банківські гарантії, авалювання, заставу);
4. аналіз і прогнозування кон'юнктури на зовнішньому ринку, планування і своєчасна розробка заходів за рахунок власних і позикових ресурсів;
5. інші методи (ухилення, компенсація наслідків, локалізація, розподіл).

Перше місце серед методів управління ризиками в ЗЕД відводять страхуванню. За своєю природою страхування – це форма попереднього резервування ресурсів, призначених для компенсації збитків від очікуваного прояву різних ризиків. Страхова компанія виступає стороною, що приймає фінансові ризики. Метою страхування суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності є захист майнового збитку внаслідок настання несприятливих подій.

Економічна сутність страхування полягає у створенні резервного (страхового) фонду, відрахування в який для окремого страхувальника встановлюються на рівні, що значно менший сум очікуваного збитку і, як наслідок, страхового відшкодування.

Поряд зі страхуванням застосовують також інші методи управління ризиками.

Для управління ризиками, пов'язаними з падінням цін на біржові товари, фондові цінності, а також несприятливим падінням курсу валют, широко застосовуються різні методи хеджування.

Хеджування - це засіб обмеження ризику шляхом укладання протилежної угоди; форма страхування вартості товару або прибутку, валютного ризику при здійсненні ф'ючерсних угод у банківській, страховій, біржовій та комерційній практиці. Учасники угоди мають можливість застерегтись, знизити ступінь фінансового ризику, пов'язаного з можливою зміною кон'юнктури ринку, попиту чи рівня цін впродовж виконання умов угоди.

Перевага хеджування - можливість оперативного прийняття рішень, порівняно невисока вартість. До недоліків слід віднести вузький спектр дії (тільки цінові параметри угод на товари, фондові цінності і валюту), складність використовуваних прийомів, які вимагають високого рівня кваліфікації фахівців. Цей методи використовують, як правило, на великих підприємствах і при великих обсягах зовнішньоекономічних операцій.

Окрема область управління ризиками в ЗЕД пов'язана з розрахунково-кредитними відносинами і передбачає використання досить великого різноманіття форм і методів.

До основних з них відносяться:

- застосування безвідкличного підтвердженого документарного акредитива при розрахунках за постачання товару;
- використання банківських гарантій (наприклад, авалування переказних векселів – тратт та ін.).

Перевага даного механізму зниження ризиків - простота і доступність використання для учасників ЗЕД, основний недолік – відносно дорога ціна даного типу послуг.

Перелічені методи не в змозі забезпечити абсолютний захист від можливих ризиків, хоча і можуть істотно зменшити їх. Значною мірою ризиків можна запобігти шляхом ефективного внутрішньofірмового управління (наприклад, диверсифікацією діяльності). Найкращий ефект може бути досягнутий за рахунок поєднання, комбінації різних методів

управління ризиками: страхуванням, хеджуванням, застосуванням сучасних методів управління, форм і методів розрахунку у зовнішньоекономічній діяльності підприємств.

Підводячи підсумки, можна сказати, що в сучасних умовах існує велика різноманітність чинників, що призводять до виникнення ризиків, які ускладнюють ведення зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Світова практика переконує, що саме страхування ризиків є одним із найдієвіших інструментів мінімізації економічних втрат у зовнішньоекономічній діяльності, без якого майже не здійснюється жодної операції.

З огляду на це, можна стверджувати, що з допомогою застосування на підприємстві різних методів управління ризиками, пов'язаними з веденням зовнішньоекономічної діяльності, воно зможе в повному обсязі захистити свою відповідальність, залишити результати своєї діяльності недоторканими з позицій ризиків, а в гіршому випадку – зменшити негативні наслідки.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

2. Оцінка і страхування ризиків при здійсненні ЗЕД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ref.rushkolnik.ru/v70411/?page=5> (07.10.2013).

3. Озель Д.М. Ризики у зовнішній торгівлі та їх вплив на організацію та здійснення міжнародних розрахунків [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/34876/111-Ozel.pdf?sequence=1>

4. Рум'янцев А.П. Зовнішньоекономічна діяльність: [навч. посібн.] / А.П. Рум'янцев, Н.С. Рум'янцева. – [2-ге вид. перероб. та доп.] – К: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Сучасний розвиток зовнішньої торгівлі України відбувається в умовах інтеграційних процесів, що сприяють розвитку конкурентних ринків. Відповідно це стимулює ефективніше розподіляти економічні ресурси.

Зовнішньоторговельна діяльність є важливою складовою товарного обігу, зовнішньоекономічної діяльності, економічної та зовнішньої безпеки держави.

Зовнішня торгівля – це торгівля однієї країни з іншими, яка полягає у оплачуваному вивезенні (експорті) та ввезенні (імпорті) товарів та послуг через митну територію України.

Зовнішня торгівля України є об'єктом національного державного регулювання і пов'язана з торговельним балансом країни. Узагальнюючим статистичним джерелом інформації є зовнішньоторговельний баланс України, що розраховується за результатами звітного періоду, містить інформацію щодо експорту та імпорту, географічної представленості товарів та послуг українського виробництва на зовнішніх ринках, географічної та товарної структури імпорту до України.

Рівень відкритості економіки України становить 0,07% світового ВВП і 0,3% світового експорту.

Зовнішня торгівля має великий вплив на економіку країни. Динаміку експорту України у 2016-2017 рр. продемонстровано на рис 1.

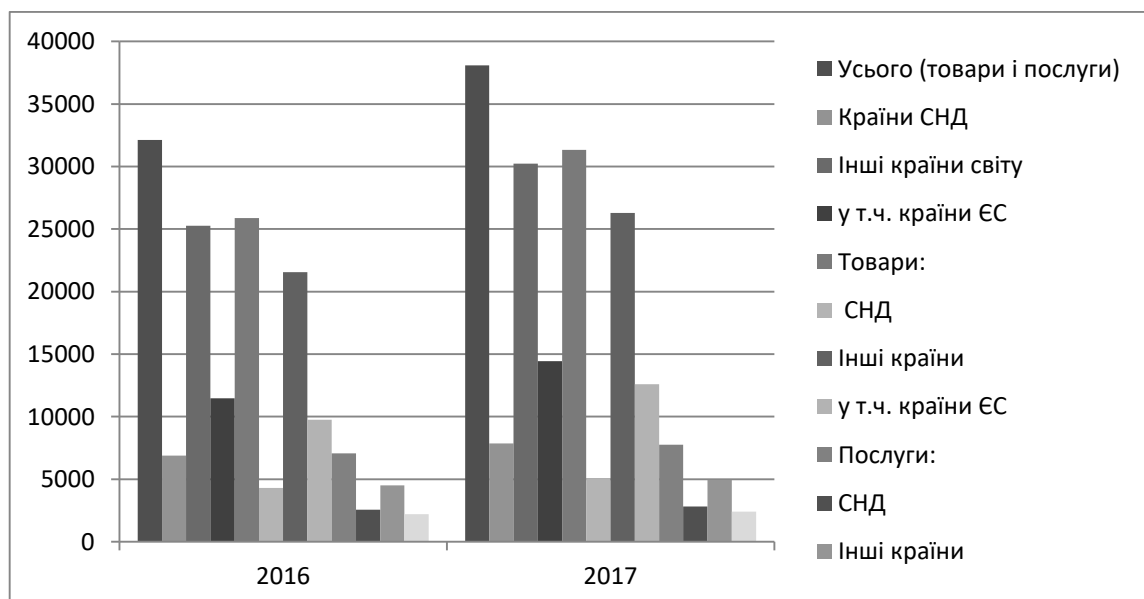

Рис.1 Динаміка експорту України 2016-2017 рр.

За даними рис. 1, можна зробити висновок, що обсяг експорту товарів та послуг України у 2017р. становив 38079,7 млн.дол. Порівняно із 2016р. експорт збільшився на 18,5%. Негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу становило 1205,2 млн.дол. за 2016р. (позитивне – 606,7 млн.дол.). [1]

Таблиця 2

Товарна структура зовнішньої торгівлі України за січень 2018(в порівнянні з січнем 2017)

Код найменування	2017				2018				Зміни до поперед.,%		
	Товар ообіг	Екс- порт	Ім- порт	сальдо	Товар ообіг	експорт	імпорт	сальдо	Товар ообіг	Екс- порт	Ім- порт
Всього	6114	3015	3099	-84	7780	3724	4056	-332	+27	+24	+31
1-24 Продовольчі товари та с/г продукція	1641	1356	285	1071	1807	1412	395	1018	+10	+4	+39
25-26 Мінеральні продукти	271	221	50	172	333	275	58	216	+23	+24	+17
27 Паливно- енергетичні товари	938	46	891	-845	1094	69	1025	-956	+17	+49	+15
28-40 Продукція хімічної промислово про,каучук	724	131	592	-461	1036	181	854	-673	+43	+38	+44
41-43 Шкірсировина,хут ро та вироби з них	25	10	15	-5	36	15	21	-6	+42	+45	+39
44-49 Деревина та целюльозно- паперові вироби	163	93	70	23	247	148	98	50	+51	+60	+40
50-67 Текстиль,текст текст вироби,взуття	188	63	124	-61	245	79	166	-88	+30	+24	+34
68-70 Вироби із каміння,скла,керам іка	56	18	37	-19	78	24	55	-31	+41	+31	+46
72-83 Метали та вироби з них	908	744	164	580	1227	1001	226	776	+35	+35	+38
84-90 Машини, устаткування та транспорт	1104	280	824	-545	1511	415	1096	-682	+37	+48	+33
91-97 Інші товари	97	51	46	5	167	105	61	44	+72	+10 5	+34

Товарообіг України (за товарами) — 7,8 млрд. дол. США, збільшення на 27% (на 1,7 млрд. дол. США). Сальдо торговельного балансу (за товарами) — (-) 332 млн. дол. США (сальдо за січень 2017 року складало (-) 84 млн. дол. США).

Україна здійснювала зовнішньоторговельні операції товарами з 194 країнами. Значна частка зовнішньої торгівлі України орієнтується на ринки країн ЄС: 46% експорту (збільшення на 43% у порівнянні з 2017 роком), 41% імпорту (збільшення на 28%). Частка країн СНД становить в експорті – 13% (збільшення на 17%), в імпорті – 26% (збільшення на 32%). Імпорт

товарів в Україну — 4,1 млрд. дол. США, збільшення на 31% (на 957 млн. дол. США). Експорт товарів з України — 3,7 млрд. дол. США, збільшення на 24% (на 709 млн. дол. США). [2]

Незважаючи на підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, наші виробники насилу пробиваються на європейські ринки. Проте останні два роки імпорт української продукції збільшується.

За I півріччя 2017р. експорт товарів до країн ЄС становив 8217,9 млн.дол. США і збільшився порівняно з I півріччям 2016р . на 26,1% (на 1701,3 млн.дол.), імпорт – 9525,8 млн.дол. та збільшився на 24,0% (на 1841,5 млн.дол.). Негативне сальдо становило 1307,9 млн.дол. (у I півріччі 2016р. також негативне – 1167,7 млн.дол.). Найбільші експортні поставки здійснювались до Польщі – 15,3% від загального обсягу експорту до країн ЄС, Італії – 14,4%, Нідерландів – 9,4%, Німеччини – 8,8%, Іспанії – 8,5%, Угорщини – 7,3%, Румунії – 4,9% та Чехії – 4,1%.

На тлі спадаючого обсягу загальної експортної виручки зростає частка сільськогосподарської продукції. За останні 5 років частка продукції АПК у структурі експортної виручки України зросла з 26% у 2012 році до 42% у 2016. За перше півріччя 2017 року, частка сільськогосподарської продукції у структурі експорту України складає 42,2%. Проте варто зазначити, що основу аграрного експорту все ще становить експорт сировини, а саме продукція рослинного походження – пшениця, кукурудза, ячмінь та соєві боби. За січень-червень 2017 року сумарна частка продукції рослинництва у структурі аграрного експорту України складала 49,3%.

Основним ринком збуту української сільськогосподарської продукції залишається ринок Азії, котрий дещо зменшив частку в структурі українського експорту у першому півріччі 2017 до 42%, з 45,% у першому півріччі 2016 р. Основними країнами-партнерами з Азії у поточному році виступали – Індія, Туреччина і Китай. На другому місці – країни ЄС, з часткою в 31,1%, де головними партнерами є Нідерланди, Іспанія і Італія. Трійку лідерів закривають країни Африки, котрі в свою чергу збільшили частку на +2,5%. Основними партнерами з Африки є Єгипет, Туніс і Марокко. Також спостерігаємо незначне поживлення торгівлі з країнами СНД.[3]

Найвагоміші обсяги імпорту товарів із країн ЄС склали механічні та електричні машини – 21,1% від загального обсягу імпорту, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 18,3%, мінеральні продукти – 15,0%, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – 11,2%, товари агропромислового комплексу та харчової промисловості – 9,5%.

Найбільші імпортні поставки серед країн ЄС здійснювались із Німеччини – 27,6% від загального обсягу імпорту до країн ЄС, Польщі – 16,1%, Франції – 8,7%, Італії – 7,1%, Угорщини – 5,3% та Великої Британії – 4,1%. [4]

Основні ознаки регіональної структури зовнішньої торгівлі України:

1. Україна співпрацює майже з 200 країнами світу.

2. Усі регіони, нині за винятком Донецької та Луганської областей, АР Крим, задіяні у зовнішньоторговельних операціях, найбільший відсоток питомої ваги припадає на Дніпропетровську, Київську області.

3. До найголовніших партнерів зовнішньої торгівлі відносять ЄС, США, дещо менше РФ, у світлі сьгоднішніх подій. На них припадає приблизно 2/3 обсягу зовнішньої торгівлі України.

Напрями інвестування з країн ЄС у промисловість України засвідчують, з одного боку, що країна розглядається передусім як постачальник сировини, напівфабрикатів, продуктів із незначною частиною доданої вартості і нижчих технологічних укладів. А з іншого боку, чітко прослідковується небажання створювати собі потенційних конкурентів у машинобудуванні, фармацевтичній промисловості, інших високотехнологічних сферах, де Україна розглядається як ринок збуту відповідних товарів.

Отже, щоб подолати дисбаланси в торгівлі промисловою продукцією між Україною та країнами ЄС, необхідним, на нашу думку, є таке:

- поліпшення інвестиційного клімату для залучення інвестицій з ЄС у високотехнологічні сфери виробництва;
- активізація співробітництва з Китаєм, Японією, Південною Кореєю у просуванні на європейські ринки та у виробництві кінцевої продукції з використанням їхніх потужностей;
- використання потенціалу внутрішнього ринку України для розширення власного виробництва й підвищення конкурентоспроможності національних виробників.

Список використаних джерел

1. *Експорт-імпорт регіонів України у торгівлі товарами з країнами СНД та ЄС // Державна служба статистики // Експрес - випуск 14.11.2017 № 437/0/08.2вн-17 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://goo.gl/7mSjLK>*

2. *Товарна структура України у 2018 році [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1217_u.htm*

3. *Основні показники зовнішньої торгівлі України// Український клуб аграрного бізнесу [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://goo.gl/5VRPUw>*

4. Зовнішня торгівля окремими видами товарів за країнами світу// Державна служба статистики // Експрес - випуск 31.08.2017 № 341/0/08.2вн-17 [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/e_iovt/arh_iovt2017.htm

Пазак М.Р.

Науковий керівник – ст. викладач Луців Л. М.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ТОРГОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Торгове посередництво як економічна категорія охоплює досить широку сферу діяльності, зокрема при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності: пошук закордонного партнера, підготовка, документарне оформлення та здійснення угоди, кредитування сторін і надання гарантій оплати товару покупцем, транспортно-експедиторське обслуговування, страхування товарів при транспортуванні, виконання митних формальностей, вивчення і аналіз потенційних ринків збуту, проведення рекламних і інших заходів щодо просування товарів на закордонні ринки, після продажне обслуговування тощо.

Посередниками є фізичні особи та фірми, які сприяють обігу товарів і послуг на внутрішніх та зовнішніх ринках. Це юридичні або фізичні особи, які знаходяться поміж іншими контрагентами комерційної діяльності й виконують функцію їх зведення один з одним для обміну товарами, послугами, інформацією [1, с. 98].

Будь-яка посередницька діяльність здійснюється в основному з метою отримання прибутку і, таким чином, носить комерційний характер. В умовах товарного ринку багато підприємств-виробників намагаються формувати непрямі канали збуту своїх товарів із залученням різних торговельних посередників, що пояснюється такими чинниками, як:

- найчастіше посередники перебувають набагато ближче до кінцевого споживача, вони оперативніше реагують на зміну ринкової кон'юнктури, що дозволяє реалізувати товар на більш сприятливих для продавця умовах;
- їх залучення створює можливість підвищити конкурентоспроможність товарів за рахунок торговельного сервісу й обслуговування;
- більшість з них має власні збутові мережі та постійних клієнтів;
- за рахунок посередників виробники мають можливість заощадити на рекламі, послугах та сервісі, що супроводжують процес купівлі-продажу товарів [2].

Торгово-посередницькі операції у зовнішньоекономічній діяльності – це операції купівлі-продажу товарів, що здійснюються за дорученням експортера чи імпортера незалежною фірмою-посередником на основі спеціальних доручень чи окремих угод.

До основних принципів діяльності міжнародних посередників в умовах ринкових відносин відносяться [3]:

- рівноправність сторін, тобто партнерські взаємовідносини посередника з виробниками і споживачами продукції, що передбачає альтернативний вибір контрагентів господарських зв'язків, однакову відповідальність за порушення умов договорів;

- підприємливість, що означає господарську кмітливість, зацікавленість в реалізації резервів, винахідливість у вирішенні конкретних завдань;

- оперативність, що передбачає мобільність, динамічність, і своєчасність виконання завдань постачально-збутової діяльності;

- обслуговування контрагентів, тобто діяльність, яка впливає з їх потреб, надання їм комплексу послуг;

- економічна зацікавленість суб'єктів господарювання в організації опосередкованих каналів розподілу;

- комерційні засади діяльності, тобто ділова активність, виходячи з потреби отримання посередником достатнього прибутку;

- договірні засади взаємовідносин із контрагентами.

У даний час в торгово-посередницьких операціях відбуваються якісні зміни, до яких, крім розширення функцій, виконуваних посередниками, відносять [4]:

1. створення посередниками операцій з переробки та збирання продукції, купівлею-продажем якої вони займаються;

2. формування міжнародних консорціумів для вирішення масштабних проектів;

3. утворення великих торгово-посередницьких монополій, що виконують комплекс операцій, пов'язаних з купівлею-продажем товарів за свій рахунок, їх транспортуванням, страхуванням і післяпродажним обслуговуванням.

Незважаючи на те, що посередники стягують за свої послуги винагороду, їх залучення дає виробникам, продавцям і покупцям товарів і послуг наступні незаперечні переваги:

- посередники, діючи в певному секторі ринку і спеціалізуючись на певному наборі товарів і послуг, швидше, ніж самі постачальники, можуть знайти фірми, зацікавлені у придбанні даної продукції, забезпечивши тим самим прискорення оборотності виробничого та торгового капіталу;

- постійно перебуваючи у ринковому середовищі, вивчаючи динаміку попиту та пропозиції на товари та послуги, посередники можуть завчасно орієнтувати виготовлювачів, в якому напрямку їм розвивати виробництво продукції та послуг, тобто вести безперервний маркетинговий моніторинг ринку;

- посередники вкладають у сферу обігу власний капітал, тобто авансують виробників

товарів і послуг, створюючи їм умови для збільшення прибутку за рахунок економії виробничого капіталу;

– посередники нерідко беруть на себе фінансові гарантії виконання платіжних і інших зобов'язань сторін, підвищуючи надійність товарного обміну: кооперації, орендно-лізингових операцій і т.д.;

– за бажанням продавців, покупців, що кооперуються сторін та інших учасників ринку посередники можуть надати сприяння в організації транспортування вантажів, їх розмитнення і страхування;

– посередники підвищують конкурентоспроможність товарів, скорочуючи терміни поставок товарів шляхом їх продажу з створених складів запасу продукції;

– посередники підвищують конкурентоспроможність товарів з технічного рівня і якості, здійснюючи передпродажну доробку товарів та їх технічне обслуговування в гарантійний та післягарантійний періоди;

– досить ефективна роль посередників у рекламі товарів, яку вони здійснюють з урахуванням національних та інших особливостей ринку;

– спеціалізуючись на роботі з певним набором товарів, посередники здатні за рахунок значних обсягів товарообігу знизити витрати обігу на одиницю продукції.

В умовах цивілізованої ринкової економіки діє закон доцільності використання посередників: продавцям і покупцям товарів і послуг доцільно залучати посередників тільки в тому випадку, якщо сума виплачуваної посередникам винагороди нижче, ніж можливі витрати продавців і покупців на самостійну організацію збуту або купівлю необхідних їм товарів і послуг.

У багатьох економічно розвинених країнах в торгівлі стратегічно важливими і соціально значимими товарами держава або встановлює граничні надбавки до цін виробництва та імпорту, або регулює граничні ціни, виключаючи тим самим існування зайвих посередницьких ланок, що паразитують на споживачах.

Не зважаючи на відчутні переваги посередницької діяльності, залучення посередників до роботи містить в собі і окремі недоліки. Головними з них є: відсутність тісного контакту зі споживачами на закордонному ринку; висока залежність від рівня сумлінності, добросовісності і підприємницької активності посередника.

В практиці міжнародної торгівлі сформувалися відповідні вимоги до вибору посередника:

1. посередник повинен бути спроможним забезпечити необхідний рівень надання додаткових сервісних послуг, особливо, коли предметом торгівлі є машини, обладнання або інша машино-технічна продукція;

2. потенційний партнер повинен мати в своєму розпорядженні належну матеріально-технічну базу – торговельні, представницькі, демонстраційні, складські приміщення та канали і засобу зв'язку;

3. посередницька фірма повинна бути фінансово стабільною, мати бездоганну ділову репутацію та готовність до довготривалого співробітництва;

4. посередник не повинен представляти інтереси іншої фірми або національної фірми, яка виробляє аналогічний або конкуруючий товар, на даній території.

Отож, залучення посередників дає змогу покращити оперативність збуту підприємства, самі посередники краще реагують на різноманітні зміни попиту, оскільки ближче знаходяться до безпосередніх споживачів продукції та послуг. Завдяки використанню послуг посередника ефективність зовнішньоекономічних операцій підвищується за рахунок збільшення темпів збуту товарів, значної економії коштів у зв'язку з відсутністю необхідності в створенні закордонної збутової мережі, оптимізації умов реалізації за допомогою швидкого реагування на зміни ринку, підвищення конкурентоспроможності товару шляхом скорочення строків поставки, передпродажного сервісу, технічного обслуговування, авансування експортерів посередниками, отримання цінної первинної інформації про ринок та конкурентоспроможність товару, отримання додаткової вигоди за рахунок зниження витрат обігу на одиницю реалізованого товару.

Список використаних джерел

1. Сабадаш В. В. Зовнішньоекономічна діяльність / В. В. Сабадаш, С. А. Петровська. – Суми: Сумський державний університет, 2013. – 118с.

2. Токмін Д. Л. Вплив торговельно логістичних посередників на організацію збуту товарів / Д. Л. Токмін // Управління розвитком: Зб. наук. праць Харківського національного економічного ун-ту. – Харків: ХНЕУ, 2015. – №16. – С. 124–126.

3. Гапончук Н. В. Залучення послуг посередників до зовнішньоторговельних операцій як один із способів підвищення їх ефективності [Електронний ресурс] / Н. В. Гапончук, К. В. Жуйкова // Проблеми сталого розвитку національних економік: Збірн. наук. праць з актуальних проблем економічних наук / НО «Перспектива». – Дніпропетровськ: ВД «Гельветика», 2013. – С. 73–75. – Режим доступу: <http://perspektyva.dp.ua/files/articles/04.03.2013.pdf>

4. Римарева Л. М. Сутність діяльності посередників у зовнішньоекономічній сфері / Л. М. Римарева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2012/Economics/2_123883.doc.htm

***ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ***

Сучасні зовнішньоекономічні трансформації характеризуються поглибленням процесу інтеграції України в європейське співтовариство, що потребує якнайшвидшого подолання відставання розвитку країни у економічній, правовій та соціальній сферах, а також підвищення добробуту населення. На початку 2014 року Україна змінила вектор зовнішньої політики та економіки, що привело як до лібералізації та поліпшення умов торгівлі із країнами ЄС, так і до виникнення напруги у відносинах із Російською Федерацією. Збройний конфлікт на сході України, анексія Криму, зміна політичної еліти при владі в державі спричинили значні перетворення у зовнішньоекономічній діяльності країни, зокрема, кардинальні зміни у географічній та товарній структурах експортно-імпортних операцій, що вплинуло на зміну темпів зростання національної економіки та безпосередньо доходів від зовнішньої торгівлі.

Головним показником, який характеризує результативність економічної діяльності країни та відображає сукупну ринкову вартість кінцевої продукції, виробленої резидентами України, є валовий внутрішній продукт (ВВП).

Валовий внутрішній продукт у гривнях у 2016 р. порівняно з 2015 р. збільшився на 42,1%, а порівняно із 2012 р. зріс на 56,1%, тоді як у доларах США скоротився у 2016 р. порівняно з 2015 р. на 17,4%, а порівняно з 2012 р. зменшився на 57,4%[3].

За оцінкою Міністерства економіки і розвитку, понад 40% негативної динаміки ВВП обумовлено ситуацією в Донецькій і Луганській областях. Без урахування впливу зазначених регіонів падіння ВВП за підсумками 2016 р. становило б 5,9%, промисловості – 5,2%, сільськогосподарського виробництва – 2,9%, будівництва – 9,1%[3].

Також важливими факторами, які вплинули на скорочення ВВП України, можна вважати несприятливу зовнішню кон'юнктуру ринку та брак радикальних реформ, про які точаться лише безрезультатні розмови. Якщо проаналізувати ВВП України як в національній валюті, так і в доларах США, враховуючи суттєве посилення інфляційних процесів, що спостерігалися в країні протягом останніх років, стає помітною їх тенденція до послаблення протягом 2014-2016 рр [3].

Головною причиною такої різниці є не лише інфляція, а й девальвація гривні відносно долара США, яка сягнула за цей період 240,2%. Так, за інформацією Міністерства економіки і розвитку, головними причинами падіння ВВП України стали: руйнування виробничої і транспортної інфраструктури; втрата традиційних економічних зв'язків між підприємствами

України і суб'єктами господарювання частини зони АТО; обмеження доступу до російського ринку; слабкий зовнішній попит; падіння світових цін на ключових товарних ринках; низька платоспроможність населення і фінансові труднощі підприємств на тлі зростання собівартості виробництва [2].

Значна частина українського бізнесу пов'язана із зовнішньоторговельними операціями, адже зовнішньоторговельний оборот країни майже збігається із номінальним ВВП. Так, у 2015 р. експорт товарів України вперше за останні десять років перевищив імпорт, а профіцит зовнішньої торгівлі становив 632,5 млн. дол. США. Однак як експорт, так і імпорт скоротилися за рік приблизно на 40%. Проте у 2016 р. імпорт перевищив експорт, а сальдо становило – 2885806,2 тис. дол. США[3].

Також варто зазначити, що у 2016 р. обсяги експорту товарів порівняно з 2015 р. скоротились на 4,6%, а імпорту – зросли на 4,6%. Причинами скорочення експорту стала несприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура, зокрема низькі ціни на сировинні товари й погіршення макроекономічної ситуації в окремих країнах – торговельних партнерах України, залишалися одним із основних факторів продовження скорочення експорту[3].

Аналізуючи динаміку обсягів зовнішньої торгівлі послугами в Україні упродовж 2012-2015рр. експорт послуг переважає над імпортом, а сальдо зовнішньої торгівлі послугами може бути охарактеризоване додатнім значенням.

При цьому темпи зміни обсягів зовнішньої торгівлі послугами характеризувались наступними особливостями: обсяги експорту порівняно з попереднім періодом зросли лише у 2013 р. (на 9,10%, проте у 2012 та 2014-2015 рр. спостерігалось зменшення показника відповідно на 1,4%, 22,35% та 15,49% відповідно); обсяги імпорту зросли у 2012-2013 рр. відповідно на 8,03% та 12,96%, проте показники 2014-2015 рр. свідчать про їх зменшення на 16,24% та 13,34% відповідно [3].

Також зазначимо, що на сучасному етапі розвитку процес проникнення вітчизняних товаровиробників на зарубіжні ринки супроводжується значними труднощами і проблемами. Серед них можна виокремити[1]:

1. Високий рівень конкуренції. Західні компанії створюють різноманітні бар'єри при вході на їх ринок, не дають можливості вітчизняним підприємствам конкурувати зі своєю продукцією на зарубіжних ринках. Також низька конкурентоспроможність продукції вітчизняного виробництва зумовлена недостатнім рівнем якості в порівнянні з іноземними товарами-аналогами.

2. Значна частка фізично й морально застарілої техніки. Непрацююче обладнання, недостатня технологічна і ресурсна гнучкість, низька впроваджуваність провідних науково-

технічних розробок у виробництво не дозволяє більшості промислових підприємств досягнути рівня виробництва, який би дав змогу витримувати конкуренцію з іноземними виробниками.

3. Високий рівень державного регулювання, що призводить до потреби в узгодженні різних питань у міністерствах, відомствах, місцевих адміністраціях та передбачає чималі витрати часу і зусиль суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

4. Низький рівень інноваційної привабливості.

5. Недостатній рівень захисту інтелектуальної власності, складність та тривалість процедури одержання охоронних документів.

Різка зміна політичного та економічного вектора розвитку причинили значні перетворення у зовнішньоекономічній діяльності країни, зокрема, кардинальні зміни у географічній та товарній структурі торгівлі, що вплинуло на зміну темпів зростання національної економіки. Зниження у 2013-2016 рр. обсягів експорту товарів обумовлено низкою факторів, серед яких зміна цінової кон'юнктури на світовому ринку, зокрема падіння цін на головні позиції експорту України; загальна економічна ситуацією у світі.

Водночас, значна частина українського бізнесу пов'язана із зовнішньоторговельними операціями, адже зовнішньоторговельний оборот країни майже збігається із номінальним ВВП. Саме тому актуальними залишаються дослідження, спрямовані на пошуки шляхів переходу на інноваційних шлях розвитку економіки, оновлення технологічного рівня виробництва, підвищення конкурентоспроможності промислової продукції на міжнародному ринку як основи економічної стабільності, безпеки та процвітання незалежної України.

Список використаних джерел

1. Волович Т.В. Зовнішньоекономічні зв'язки України / Т.В. Волович // Науковий вісник РДГУ. – 2016. – Вип. 24. – С. 77-84.

2. Приступлюк В.В. Особливості зовнішньоторговельної політики України в сучасних умовах / В.В. Приступлюк // Збірник наукових праць НУВГП. – 2015. – Вип. 22(141). – С. 88-92.

3. Державна служба статистики України // Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – <http://www.ukrstat.gov.ua>

Григоренко О.Ю.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Голинський Ю.О.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Надзвичайно актуальним для України залишається західний (європейський) вектор співробітництва через те, що одним із першочергових завдань нашої країни визначено поглиблення інтеграції у європейський економічний, політичний та правовий простір. Серед важливих мостів, які з'єднують нашу країну із Західною Європою, є українсько-польська двостороння співпраця та пріоритетність економічного аспекту цих відносин [1, с. 52].

Динамічний розвиток польсько-українських зв'язків вимагає збільшення інвестиційного співробітництва, яке б допомогло використати економічні потенціали обох країн. Перші ознаки інвестиційно-виробничої співпраці України та Польщі супроводжувались негативними явищами, а саме недосконалими галузевою структурою і формами залучення польських інвестицій, низьким обсягом інвестування, високою концентрацією інвестицій в обмеженій кількості регіонів України, незадовільною участю польських інвесторів в інноваційних процесах [2, с. 259]. Зокрема, у Польщі зі вступом держави до Європейського Союзу помітно активізувалася присутність польських інвесторів в економіці країн-членів спільноти. На відміну від України, для якої характерні високий рівень корупції та непрозорість законодавства, останні з погляду польського бізнесу є інвестиційно більш привабливими.

Згідно з даними Державної служби статистики України [3], протягом 2016 р. сума прямих польських інвестицій, вкладених в економіку України, становила 25,8 млн. дол. США, що складає 1,3% від загального обсягу іноземних інвестицій з економіки країн ЄС в економіці України.

Згідно з матеріалами офіційного сайту Посольства України в Республіці Польща [8] впродовж 2016 р. найбільші обсяги польських капіталовкладень залучено у такі види економічної діяльності: фінансова і страхова діяльність (45,5%); промисловість (33,5%); оптово-роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (9,7%); сільське, лісове та рибне господарство (3,9%); адміністративне та допоміжне обслуговування (1,8%).

Нині в Україні успішно працюють такі підприємства і компанії з вагомими польськими інвестиціями, як, зокрема, фабрика будівельної кераміки «Церсаніт», деревообробна фабрика «Барлінек», меблева фабрика «Новий Стиль», фабрика упаковки «Кен-Пак», фабрика автозапчастин «Інтер-Гроклін», завод металообробки «Полімекс-Мостосталь», підприємство з виробництва фарб «Снежка-Україна», банківсько-фінансові установи (ПАТ «Кредобанк»,

ПАТ «Ідея-банк», страхова компанія «PZU Україна»), найбільший польський ритейлер «LPP SA» [4].

Згідно з даними Державної служби статистики України [3] у 2016 р. у польську економіку було вкладено 0,9 млн. дол. США прямих українських інвестицій, що становить 7,5% від загального обсягу українських інвестицій в економіку країн ЄС.

Серед найбільших українських інвестиційних проектів в РП слід назвати такі: металургійний комбінат «Гута Ченстохова» (інвестор – «ІСД»), суднобудівельний завод «Сточне Гданське» (інвестор – «ІСД»), «Гута Покуй» (інвестор – група «Приват»), завод освітлювальних приладів «Геліос» (інвестор – «Іскра»), плодопереробний завод «Т.В. FruitDwikozy» (інвестор – компанія «Т.В. Fruit», власник торгівельної марки «яблуневий дар»), Мазовецький сироварний завод «Ostrowia» (інвестор – група компаній «Milkiland») [4].

Переваги ведення бізнесу в Польщі визнаються все більшою кількістю інвесторів та бізнесменів з України та країн СНД. Польща має стабільну економіку на фоні інших країн Європейського Союзу. Польща займає провідні позиції в Центральній та Східній Європі за показниками двосторонньої торгівлі, росту ВВП та стійкості до економічних криз. Зацікавленість польським ринком обумовлена такими чинниками: привабливий інвестиційний клімат; висококваліфікований ринок праці; багатовекторність економіки; макроекономічна стабільність; виробництво та обслуговування відповідно до європейських стандартів, що забезпечує високу якість продукції та послуг на ринку Польщі; розвинута інфраструктура, зокрема дорожній, залізничний транспорт, енергетика, ІТ-сфера, що сприяє розвитку різних галузей економіки; доступ до фінансових ресурсів. Окрім того, реєстрація компанії в Польщі – це зростання авторитету та надійності компанії в очах партнерів та клієнтів; ріст замовлень від партнерів з ЄС; спрощення процесу сертифікації продукції порівняно з тим, щоб отримувати сертифікацію на компанію з України; вільна безмитна торгівля з усіма країнами ЄС; сприятливі, прозорі та передбачувані умови ведення бізнесу; розширення можливостей та нові шляхи оптимізації для бізнесу; доступ до фінансової підтримки бізнесу через різні фінансові інструменти (експортне кредитування, банківське кредитування за низькими ставками, доступ до субсидій, грантів, пільг для окремих галузей економіки або в спеціальних економічних зонах); можливість бізнес-іміграції в Польщу; надійність акумулювання та використання фінансових ресурсів через європейські банки; наявність вузькоспеціалізованих компаній, аутсорсингу послуг яких потребує сучасний бізнес; можливість знайти підрядників, яких потребують високотехнологічні галузі економіки зі складним циклом виробництва (машинобудування, енергетика, електроніка тощо) [5].

Однак перспективи подальшого розвитку інвестиційного співробітництва між Україною та Республікою Польща, зокрема в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів,

значною мірою залежать від активної позиції органів державного управління, бізнес-кіл та недержавних структур обох держав щодо розробки та реалізації спільних інвестиційних проектів.

З 2014 р. вагомий вплив на розвиток інвестиційного співробітництва двох держав здійснюється в рамках організації та проведення міжнародних форумів щодо польсько-українського економічного співробітництва. Протягом останніх років форум став найбільшим комунікаційним майданчиком для польсько-українського бізнесу та вже встиг зарекомендувати себе як ефективний спосіб обміну досвідом, пошуку нових можливостей для реалізації інвестиційних проектів та налагодження нових контактів з інвесторами, представниками державних та місцевих органів влади, фінансових інституцій, рекрутингових та консалтингових компаній.

18 травня 2017 р. у Варшаві відбувся VI Міжнародний форум «День Українського Бізнесу в Польщі», в рамках якого було підписано Меморандум про співпрацю між Асоціацією українського бізнесу в Польщі та Конфедерацією LEWIATAN, що дасть можливість українському бізнесу тісніше співпрацювати з польськими партнерами.

Таким чином, Міністерство економічного розвитку та торгівлі України за умов макростабілізації та проведення модернізації економіки сподівається на поживлення інвестиційної активності у 2018–2019 рр., зокрема за рахунок інвесторів з країн ЄС. Зокрема, згідно з оптимістичним прогнозом Уряду України, обсяги прямих іноземних інвестицій зростуть у 2018–2019 рр. на 19,2 %. Натомість, згідно з песимістичним прогнозом, приріст іноземного капіталу у цих роках становитиме 0,5, 1,0 і 1,9% відповідно [6].

Динаміка інвестиційного співробітництва двох держав (з 2015 р.) демонструє позитивну тенденцію. Обсяг польських інвестицій в Україну суттєво перевищує обсяг інвестування українських підприємств у Польську державу.

Список використаних джерел

1. Кицюк І. *Перспективи зовнішньоекономічного співробітництва України та Польщі в контексті транскордонної співпраці* / І. Кицюк // *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: ідентичність та тенденції глобалізації* : зб. тез доп. Сьомої Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. – Ч. I. – Тернопіль, 2010. – С. 52–54.

2. Янків М. *Організаційно-економічні засади розвитку українсько-польського транскордонного та міжрегіонального співробітництва* / М. Янків // *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. – 2014. – Вип. 2. – С. 256–263. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://ird.gov.ua/sep/sep20142\(106\)/sep20142\(106\)_256_YankivMM.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20142(106)/sep20142(106)_256_YankivMM.pdf)

3. *Матеріали офіційного сайту Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.*

4. *Українсько-польське торговельно-економічне співробітництво: інформаційна довідка // Матеріали офіційного сайту Посольства України в Республіці Польща [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/trade>.*

5. *Інвестування в Польщу // Офіційний веб-сайт Асоціації українського бізнесу в Польщі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrbizpol.org/investuvannya-v-polshhu>.*

6. *Україна: перспективи розвитку. Консенсус-прогноз // Міністерство економічного розвитку та торгівлі. – 2015. – Вип. 38. – 28 с.*

Клименко М.В.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Шушкова Ю. В.

ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В МИТНІЙ ПОЛІТИЦІ

Розробка та втілення політики держави в різних сферах суспільного життя є одним з головних пріоритетів не тільки органів виконавчої влади, а й органів законодавчої влади, на які покладена функція законотворчості.

Проведення митної справи здійснюється в межах митної політики України.

Митна політика - це система принципів та напрямків діяльності держави в сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі [1, ст. 2].

Положення митної політики стосується як сфери зовнішніх відносин держави, так і до сфери внутрішньої політики держави.

Діяльність держави в економічній галузі базується на принципах дотримання національного митного законодавства та міжнародних угод, укладених Україною.

Державна митна служба України є дієвим інструментом в руках Президента України і держави для забезпечення сприятливого клімату у розвитку зовнішньої торгівлі і залучення інвестицій та сприянню надходжень до державного бюджету. Надання митній службі повноважень правоохоронного органу підвищить її ефективність як інструменту із забезпечення митної безпеки держави.

Правове регулювання митної політики дозволяє визначити основні принципи її побудови, компетенцію органів влади в процесі її подальшої реалізації. Напрямки митної політики визначають роль та завдання митних органів України як в межах держави, так у світовому діапазоні.

На сучасному етапі до напрямків митної політики України належать:

- розвиток українського імпорту;
- посилення взаємодії митних органів з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;
- активізація співпраці митних органів України з митними службами міжнародних країн;
- боротьба з імпортом до України неякісних продуктів харчування та споживчих товарів;
- покращення процедури митного контролю.

Напрямки митної політики України зобов'язані забезпечувати захист інтересів держави економічного характеру та результативне виконання митними органами України покладених на них завдань та функцій.

Головне завдання митної політики – це спрощення митних процедур.

На даний час митна політика України має великий вплив на захист національних інтересів держави та наданні гарантій економічної безпеки України. Однак в умовах європейської інтеграції напрямки митної політики набувають незвичайного значення таконцентруються на засадах міжнародного співробітництва та впровадження світового досвіду митного регулювання в Україні.

Серед великого діапазону функціональних завдань, які покладені на митні платежі головними є: фіскальні, стимулюючі та регулятивні.

Не тільки в Україні, а й в інших країнах митна політика є лише монополією держави.

Економічна мета митної діяльності - захист економічних інтересів та національного ринку, стягнення митних платежів при руху товарів та предметів через кордон.

Митна політика, яка сьогодні має суттєво виражений фіскальний характер, у майбутньому зобов'язана орієнтуватися на здійснення економічних, регулятивних та охоронних функцій.

Аспекти економічної безпеки держави характеризуються нестачею будь-яких ресурсів та бажанням їх отримати, що є приводом розподілу економічної безпеки на чотири складові: чутливість, уразливість, спокій та розпад. Визначаючи поріг кожної складової економічної безпеки, можна формувати митну політику держави, шукати шляхи розв'язання рішень щодо наявності ресурсів та робити прогнози щодо загрозливих ситуацій, що призводять до розпаду.[4]

Можна спостерігати занурення інтеграції міжнародних вимог в національну практику митного регулювання країни.

Україні варто зосередитись на зовнішніх джерелах надходжень безпосередньо до державного бюджету, оскільки суттєві зміни економіки протягом декількох останніх років

привела до зменшення виробництва, а це здійснює негативний вплив на базу податкових надходжень від внутрішніх джерел.

Отже, можна підсумувати, що забезпечення економічної безпеки України є одним з найважливіших пріоритетів національного характеру і потребує значної уваги представників державної митної служби. Тому, формування та втілення напрямів, аспектів сучасної митної політики вимагає врахування та дотримання усіх складових економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року N 959XII / Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від 17.11.2012.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 № 964-IV // Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від 13.10.2012.
3. Митний кодекс України / Відомості Верховної Ради України від 13.03.2012 № 4495-VI // зі змінами та доповненнями від 01.01.2013.
4. www.ukraine-eu.mfa.gov.ua

Юрченко К.О.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Дубик В.Я

ІНТЕГРУВАННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ ДО СВІТОВОЇ МИТНОЇ СИСТЕМИ

Сучасний етап розвитку світової господарської системи характеризується багатоаспектністю глибоких соціально-економічних змін, що відбуваються під впливом процесів глобалізації. Глобалізація змінює всі сфери суспільного життя: економіку, політику, культуру, соціальну і законодавчу системи, екологію, безпеку та ін. За таких умов відбувається посилення взаємозалежності національних економік та інтеграційних процесів. Основні види економічної діяльності (виробництво, споживання, перерозподіл), а також фактори виробництва (капітал, праця, сировина, управління, інформація, технологія, ринки) організуються в глобальному масштабі, що вимагає участі національної економіки в міжнародних виробничих зв'язках. Тому найважливішим стратегічним завданням будь-якої держави стало встановлення і підтримання певного рівня економічної участі на зовнішніх ринках.

На сучасному етапі розвитку економіки проведення ефективної митної політики є одним із засобів врегулювання зовнішньоекономічної діяльності України та можливість інтегрування до Європейського Союзу, що для нашої держави є одним із першочергових завдань.

Митна політика України є складовою внутрішньої та зовнішньої політики. Внутрішня політика забезпечує захист національних інтересів, прав підприємств, підприємців та звичайних громадян. Зовнішня політика держави забезпечує і реалізує певні зовнішньоекономічні завдання України, зокрема, здійснює захист національної економіки та створює умови для її підтримки на належному рівні. Також митна політика України здійснює інтеграцію вітчизняної економіки у світову економіку.

Відповідно до статті 5 Митного кодексу України, державна митна політика являє собою систему принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів і забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки[1].

Велике значення державна митна політика набуває на сучасному етапі – в умовах тісної співпраці України та Європейського Союзу, бажанням вступити до цієї організації з метою розвитку національного митного законодавства. Відповідно до Угоди про Зону вільної торгівлі між Україною та ЄС наша держава формує митну політику відповідно до вимог Європейського Союзу, здійснює заходи щодо лібералізації торгівлі з ЄС шляхом зменшення або скасування ставок мита на групи товарів[2].

Оновлення митної системи є комплексним та вкрай складним завданням, реалізація якого неможлива без системних законодавчих перетворень. Впровадження дієвих реформ стане відображенням найкращого Європейського та світового досвіду в галузі митної справи та дозволить значною мірою інтегрувати положення Європейського права в національне законодавче поле.

З моменту підписання Угоди про асоціацію України та ЄС відносини сторін почали формуватися активніше в форматі економічної співпраці. Для нашої держави кінцевим результатом є повноправне членство в ЄС[3].

Державна митна політика України зазнає позитивних змін з моменту підписання цих Угод. До таких змін можна віднести:

- 1) тісна взаємодія органів ДФС із суб'єктами ЗЕД. Завдяки цій взаємодії Державний бюджет України отримує більше митних надходжень;
- 2) активна робота щодо приведення законодавства України у сфері інтелектуальної власності з метою недопущення незаконного перевезення об'єктів інтелектуальної власності через митний кордон України;
- 3) введення системи електронного декларування, що спрощує митні процедури на митницях;
- 4) міжнародна співпраця органів ДФС з метою протидії корупції та організованій злочинності. Даний аспект є надзвичайно важливим, оскільки на сьогоднішній день

корупційні схеми та відмивання грошей у зовнішньоекономічній сфері є найчастішими злочинами, що зустрічаються у ЗЕД[4,ст.105-109].

До позитивних змін в митній політиці варто додати і реформування ДФС. У березні 2017 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію реформування ДФС, яка охоплює і митну політику України також. Ця Концепція отримала рекомендації від Європейської Комісії та Митно-прикордонної служби США. Під час створення Концепції Міністерство фінансів України взяло до уваги митні стандарти ЄС (CustomsBlueprints). Відповідно до положень цього нормативного акту передбачається впровадження єдиних стандартів визначення митної вартості та класифікації товарів, мають бути створені певні автоматизовані рішення, основним завданням яких є блокування сумнівних митних операцій, встановлення балансу в часі під час здійснення митного оформлення тощо. Тобто, дана Концепція за допомогою таких кроків має забезпечити митну політику України на тому рівні, який від нас вимагає Європейський Союз[5].

Важливо відмітити і використання митних режимів імпорту та експорту між Україною та Європейським Союзом. Згідно із даними Державної служби статистики України експорт України до ЄС у II півріччі 2017 року зріс на 26%. Серед країн ЄС зростання експорту можна спостерігати у таких державах, як Бельгія – на 74,8%, Литва – на 67% та Австрія – 55%. Найбільшим покупцем залишається Польща, експорт до якої зріс на 26%, а також Італія – на 27%. Також Нідерланди збільшили імпорт товарів з України більше ніж на 70%. Щодо імпорту, то Україна його збільшила ще на 24%[6].

Для вдосконалення державної митної політики України необхідно:

- 1) урегулювання чинного законодавства;
- 2) впровадження ефективних реформ та концепцій;
- 3) активна співпраця органів ДФС та митних органів Європейського Союзу у всіх аспектах розвитку митної політики;
- 4) поєднання протекціонізму та політики вільної торгівлі задля більшого товаро- та пасажиропотоку.

Отже, можемо зробити висновок, що в умовах інтеграції України до Європейського Союзу державна митна політика стає важливим аргументом як вирішення внутрішніх економічних питань держави, так і важливим фактором формування зовнішньоекономічного іміджу держави. Вплив ЄС на державну митну політику України щороку зростає і його результати ми спостерігаємо кожного дня. Україна тримає курс в напрямку ЄС, тому виконання вимог щодо здійснення трансформацій у державній митній справі є одним із першочергових завдань держави. Ефективне поєднання протекціонізму та політики вільної

торгівлі дозволить Україні зміцнити свої позиції на європейському ринку, що, в свою чергу, забезпечить захист економічних інтересів держави.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 №4495-VI : чинне законодавство із змін та допов. станом на 26 лютого 2018 р./ Офіційний сайт Верховної Ради України. -[Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17
2. Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27 червня 2014 року // Урядовий кур'єр. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.kmi.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631
3. Імплементція Угоди про Зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pfm/in/ua/files/files/pfm_document_54e4ba59296ba.pdf
4. Гуцу С.Ф. Проблеми митного регулювання в Україні в умовах євроінтеграції / С.Ф.Гуцу // Гуманітарний часопис. – 2015. - №4. – С.105-109.
5. Концепція реформування системи органів, що реалізують державну податкову і митну політику // Урядовий кур'єр. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.kmi.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249858653
6. Зовнішня торгівля України товарами у серпні-грудні 2017 року : Експрес-випуск від 17.01.2018 №396/0/08.2вн-17 / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2018/17/195_w.zip

ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Залучення інвестицій є одним із найважливіших способів забезпечення економічного зростання країни. Інвестиції мають значний вплив на всі галузі господарської діяльності. Однією із найважливіших передумов розвитку національної економіки України є залучення інвестицій іноземних держав. Сьогодні Україна стоїть на шляху всебічних і всепоглинаючих перетворень. За таких умов проблема налагодження стабільного інвестиційного процесу потребує першочергового вирішення.

Згідно з чинним законодавством, іноземні інвестиції – всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого утворюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Іноземні інвестори – суб'єкти інших країн, які провадять інвестиційну діяльність на території України [1].

Найважливішим є те, що іноземні інвестиції стимулюють розвиток економіки та сприяють зростанню обсягів торгівлі обох країн, що є учасниками інвестиційної діяльності, відбувається обмін передовими технологіями та новітніми досягненнями, також інвестиції дають можливість впроваджувати світовий досвід менеджменту, що є важливим фактором становлення і розвитку ринкових форм і методів господарювання.

Ознакою справжнього зростання економіки є відновлення інвестицій. У 2016 році в економіку України іноземними інвесторами вкладено 4405,8 млн.дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу) проти 3763,7 млн.дол. у 2015 році. У 2016 році надходження прямих інвестицій здійснили інвестори 77 країн світу. До основних країн-інвесторів, на які припадає майже 70% загального обсягу надходжень інвестицій, належать Російська Федерація – 1667,0 млн.дол., Кіпр – 427,7 млн.дол., Велика Британія – 403,9 млн.дол., Нідерланди – 255,0 млн.дол. і Австрія – 249,9 млн.дол. Із країн ЄС в економіку України інвестовано 1972,0 млн.дол., або майже 45% загального обсягу вкладень. Найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 2825,3 млн.дол., підприємств оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів – 524,9 млн.дол. та промисловості – 475,2 млн.дол [2].

Варто відзначити, що в залежності від відносин між інвестором, об'єктом інвестування та загальним економічним середовищем, залучення інвестицій може здійснюватися різними

способами. Найважливішими серед них є: додаткова емісія акцій, створення спільних підприємств, залучення коштів міжнародних фінансових організацій.

Загалом залучення іноземного капіталу має як переваги, так і недоліки. Перевагами припливу іноземних інвестицій в Україну є: стимулювання НТП; створення додаткових робочих місць та підвищення рівня кваліфікації робочої сили; інтеграція до міжнародних ринків капіталу; запровадження сучасних технологій; організаційний та управлінський досвід; збільшення рівня комплексного використання сировинних ресурсів. До недоліків слід віднести: підвищення рівня конкуренції на ринку та витіснення внутрішніх виробників і постачальників; відтік частини прибутків за кордон; посилення експлуатації сировинних ресурсів.

Питання інвестиційної привабливості є нагальним для кожної країни, у тому числі й для України. Економіка знань зумовлює значну конкуренцію між підприємствами як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Витримати конкуренцію можуть тільки ті підприємства, які будуть активно використовувати нововведення. Проте водночас інноваційна діяльність завжди потребує значного обсягу капіталу. Це обумовлює необхідність залучення інвестицій. Також необхідно відмітити, що інвестиційна активність є запорукою успіху до формування стабільної зростаючої економіки. Необхідною передумовою до залучення інвестицій є економічний клімат у країні, який забезпечить належні нормативно-правові гарантії іноземним і вітчизняним інвесторам, сприятливі умови до розвитку бізнесу та ринкової економіки. [3, с.87].

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що іноземні інвестиції є важливою частиною розвитку економіки України. Іноземні інвестиції сприяють входженню країни у глобальне бізнес-середовище. Хоча Україна є досить привабливою для залучення інвестицій, інвестиційний клімат в країні є не зовсім сприятливим. У зв'язку з цим, для того, щоб збільшити кількість іноземних інвесторів, потрібно забезпечити відповідний сприятливий інвестиційний клімат, який повинен бути зрозумілим для іноземного інвестора, окрім того, необхідно організувати різноманітні структури підтримки іноземного інвестування, вдосконалити інвестиційне законодавство для того, щоб забезпечити всі умови щодо захисту прав та свобод інвесторів, а також забезпечення їх гарантій, створити дієвий механізм протидії корупції, вдосконалення митної політики, сприяти розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності, забезпечити доступність та вдосконалення системи розкриття інформації про інвестиційний ринок країни.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-ХІІ (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.

2. Конкурентоспроможність національної економіки: фіскальні важелі та стимули : кол. моногр. / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Ватаманюк-Зелінська У.З. та ін.]; під заг. ред.. д.е.н. Ситник Н.С. – Львів : «Сполом», 2017. – Ч.2. – 512 с.

3. Зайцева І.С. Аналіз інвестиційної привабливості України в сучасних умовах / І.С. Зайцева, О.В. Коцюба // БІЗНЕСІНФОРМ – 2014. – № 9. – С. 87-91

Щудло У. М.

Науковий керівник – ст. викладач Луців Л. М..

ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства - це сфера господарської діяльності, пов'язана з міжнародною виробничою інтеграцією і кооперацією, експортом та імпортом товарів і послуг, виходом на зовнішній ринок [5]. На рівні підприємства ЗЕД спрямована на укладання та виконання контрактів з іноземними партнерами. Зовнішньоекономічна діяльність є складовою частиною всієї роботи більшості підприємств України.

Щоб визначати основні проблеми та перспективи ЗЕД, можна провести аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємств України за 2012-2017 рр. (табл. 1)

Таблиця 1

Динаміка зовнішньоекономічної діяльності підприємств України

Роки	Експорт, тис. Дол.	Імпорт тис. Дол.
2012	68809810,6	84658059,9
2013	63312022,1	76963965,4
2014	53901689,1	54428716,9
2015	38127149,7	37516443,0
2016	36361711,2	39249797,2
2017 (9 місяців)	31327221,1	35199195,7

Проаналізувавши дані таблиці можна зробити висновок, що з кожним роком експорт зменшується, а імпорт перевищує експорт. Це означає, що торгівельний баланс є пасивним (дефіцитним), що негативно впливає на розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Також за даними таблиці видно, що показники експорту, як і імпорту з кожним роком зменшуються. Це означає, що динаміка ЗЕД має тенденцію до зниження та може призвести до припинення діяльності підприємств, що є орієнтованими на зовнішній ринок.

Варто розглянути товарну структуру експорту та імпотру (табл 2).

Таблиця 2

Товарна структура зовнішньоекономічної діяльності підприємств України*

Товари	Експорт, тис. дол.	Імпорт, тис. дол.
Живі тварини; продукти тваринного походження	791685,0	486595.8
Продукти рослинного походження	6638880.0	960235.3
Жири та олії тваринного або рослинного походження	3469299.5	195773.8
Мінеральні продукти	2978483.6	8705653.4
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	1168793.1	4737111.2
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	392201.6	374836.7
Текстильні матеріали та текстильні вироби	557028.9	1265232.4
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	3002283.8	70067662.5

За даними таблиці 2, основу експорту складають сировинні види продукції з низькою доданою вартістю, що позиціонує нашу державу, як сировинний придаток розвинених країн.

На сучасному етапі розвитку процес проникнення вітчизняними товаровиробниками на зарубіжні ринки супроводжується значними труднощами і проблемами. Серед них можна виокремити:

1. Високий рівень конкуренції. Західні компанії створюють різноманітні бар'єри при вході на їх ринок, не дають можливість вітчизняним підприємствам конкурувати зі своєю продукцією на зарубіжних ринках. Також низька конкурентоспроможність продукції вітчизняного виробництва зумовлена недостатнім рівнем якості в порівнянні з іноземними товарами-аналогами. Це зумовлює низький рівень впізнавання та невисокий імідж українських підприємств як міжнародних партнерів на закордонних ринках [2];

2. Високий рівень державного регулювання, що призводить до потреби в узгодженні різних питань у міністерствах, відомствах, місцевих адміністраціях та передбачає чималі витрати часу і зусиль суб'єктами ЗЕД [4];

3. Низький рівень інноваційної привабливості. Що зумовлює висококваліфікованих спеціалістів імігрувати закордон.

Дані проблеми ЗЕД в Україні, вимагають здійснення певних перетворень та проведення в економіці держави прогресивних, інноваційних заходів, які б надали змогу вийти

на новий якісний рівень розвитку як міжнародних відносин, так і країни в цілому. До них можна віднести:

1. Полегшення діалогу підприємства з державою. Особливу увагу варто приділити подоланню бюрократизму та введення механізму, що надасть можливість вирішувати всірозбіжності з міністерствами дистанційно, тобто електронно. Також необхідним є вдосконалення і запровадження гнучкої податкової, кредитної, валютної політики, що стимулює диверсифікацію експортно-імпортних операцій, зміцнення та забезпечення конвертованості національної валюти;

2. Змістовний перегляд експортно-імпортної політики держави. Поступовий перехід від експорту сировини на виробництво продукції з високою доданою вартістю. Також потрібно відмовитись від імпорту тих товарів, які можуть бути вироблені вітчизняними підприємствами. Особливо це стосується різних харчових продуктів, надання послуг тощо

3. Підвищення ефективності ЗЕД підприємств. Для цього необхідно визначити перелік країн, які є потенційно привабливими з точки зору проникнення на їхні ринки[1]. Підприємству, яке вирішило вийти на іноземний ринок, необхідно взяти до уваги існування безлічі обмежень і перешкод у міжнародній торгівлі як у країні, на ринок якої воно збирається вийти, так і у своїй власній.

4. Підвищення конкурентоспроможності. Здійснення цього можливе лише за умови вкладення капіталу та впровадження сучасних інноваційних розробок у пріоритетні галузі [4]. У переважній більшості продукція вітчизняних товаровиробників характеризується низьким рівнем якості, що не відповідає світовим стандартам, а також високи мрівнем витрат на її виробництво, що в кінцевому підсумку обумовлює низький рівень конкурентоспроможності на зарубіжних ринках.

5. Здійснення широкої підтримки вітчизняних виробників для входу на ринок країн ЄС, що можливо здійснити за рахунок створення експортно-кредитних агентств тощо.

Отже, забезпечення належного рівня зовнішньоекономічної діяльності підприємств можливе за умови подолання виявлених проблем. При цьому подальший розвиток економіки України варто пов'язувати з тією економічною стратегією, яка орієнтована на розвиток зовнішньоекономічної діяльності, напрямами вдосконалення якої є: розробка стратегії ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності; формування системи її довгострокових цілей; оцінка потенційних можливостей підприємства на конкретному ринку; розробка міжнародної маркетингової стратегії.

Список використаних джерел

1. Гальчинський, А.С. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції» / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць. – К.: ЮЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
2. Кредисов А. В. Конкурентоспроможність підприємства та стратегія просування його експорту на світовому ринку / А.В. Кредисов, О.К. Дерев'яно // Економіка України. – 1999. – № 5. – С. 43–45.
3. Одягайло Б. М. Міжнародна маркетингова стратегія для українського підприємства в умовах обмеженого попиту / Б.М. Одягайло // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. – 2009. – № 3(19). – С. 7–13.
4. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / за ред. І.І. Дахно. – К. : ЦУЛ, 2009. – 472с.
5. Щербак В. Г. Проблеми проникнення вітчизняних підприємств на зовнішні ринки / В. Г. Щербак, А. П. Лозенко // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 14.
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

Юркевич Г.І.

Науковий керівник - к.е.н., доц. Західна О. Р.

РИЗИКИ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ

Ризики присутні у кожній сфері діяльності і практично на кожному етапі виконання чи реалізації цієї діяльності. Існування ризику зумовлене неможливістю цілком передбачити зміни середовища соціально-економічних взаємовідносин. Проблема урахування ризику в зовнішньоекономічній діяльності є актуальною для України як для країни з перехідною економікою, що характеризується нестабільністю економічного та політичного середовища, нестачею або недостовірністю статистичної інформації, прискореною трансформацією соціально-економічних процесів тощо.

До загальних причин виникнення ризиків ЗЕД належать: постійна нестабільність економічних процесів у країнах світового співтовариства, недостатня кількість інформації про стан економіки країн світу, відсутність чітких цілей діяльності підприємства-експортера.

З погляду міжнародної торгівлі, ризик — небезпека втрат з вини іншої сторони або через зміну політичної, економічної чи іншої ситуації в країні партнера. Можливих втрат у зовнішньоекономічній діяльності може зазнати будь-хто з її учасників — експортер, імпортер або обслуговуючий банк. Тому дуже важливо знати всі типи ризиків, які виникають у процесі

міжнародного товарообміну, а також заходи, що дають змогу ці ризики мінімізувати або усувати зовсім.

У зовнішньоекономічній діяльності розрізняють чотири основні групи ризиків:

1) ризик країни перебуває за межами банківської системи або конкретного ділового партнера. З позицій міжнародної торгівлі до цього ризику належать політичні та економічні події в конкретній країні, які можуть призвести до втрат під час зовнішньоторговельних операцій. Такі події перебувають, до певної межі, під контролем уряду цієї країни. Такі події перебувають, до певної межі, під контролем уряду цієї країни.

2) банківський - пов'язаний з втратами, які можуть виникати через його недостатню фінансову надійність, неналежну організацію управління банком. На діяльність банку як фінансової структури впливає ціла низка чинників: навколишнє політичне та економічне середовище, конкуренція, акціонери, якість персоналу, технічне обладнання тощо. Окрім стійкого фінансового стану, професійність персоналу є однією з головних умов ефективної роботи банку. З метою контролю за банківськими ризиками банки встановлюють нормативи та ліміти, які час від часу переглядаються, відстежують інформацію про фінансовий стан банків, постійно підвищують кваліфікацію співробітників.

3) валютний є одним з найважливіших чинників міжнародної торгівлі. На валютні ризики наражаються не тільки торговельні контрагенти, а й банки, державні установи, приватні особи, які мають валютні рахунки. Непередбачені коливання валютних курсів ведуть до прямих втрат одних фірм та банків і прибутків — інших.

4) ризик контрагента полягає в невиконанні сторонами умов контракту. Зокрема, імпортер може відмінити або в односторонньому порядку змінити замовлення. Експортер з технічних або фінансових причин може не виконати замовлення або виконати його з порушенням терміну і умов поставки, кількості товару, його якості, асортименту, упакування, умов транспортування тощо. Для страхування ризику невиконання контракту підприємствам необхідно включати до контракту умови, що передбачають фінансову відповідальність сторін за його невиконання, а також активно застосовувати банківські гарантії виконання зобов'язань [1].

У міжнародній торгівлі трапляються й інші види ризиків, наприклад ризик втрати або ушкодження товару в дорозі (ризик доставляння), ризик затримки або втрати документів за акредитивом при їх переказі поштою (поштовий ризик), проблеми з митницею (митний ризик) тощо. Для страхування подібних ризиків удаються до послуг приватних страхових компаній, відправляють документи кількома комплектами кур'єрської пошти та ін. Вибір найефективніших заходів мінімізації ризиків у кожному конкретному випадку залежить від досвіду роботи фірми з кожною країною. Майже 85% комерційних структур і підприємств

України здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, від якої залежить їхній подальший ефективний розвиток, розширення ринків збуту, отримання нових технологій і прибутків, обмін досвідом, інтеграція у міжнародну систему виробництва, тощо [2].

Управління ризиками являє собою специфічну сферу економічної діяльності, що вимагає глибоких знань у галузі аналізу господарської діяльності, методів оптимізації господарських рішень, страхової справи, психології тощо. Основне завдання підприємця в цій сфері - знайти варіант дій, що забезпечує оптимальне для даного проекту поєднання ризику та прибутку з огляду на те, що чим прибутковіший проект, тим вищий ступінь ризику під час його реалізації [3].

Управління ризиком реалізується як підсистема у функціональній структурі підприємства. До її основних елементів відносяться:

- об'єкти управління – у внутрішньому та зовнішньому середовищах. До числа перших відносяться фінансово-господарські операції, технології, процеси, виробничі ресурси, інформація та комунікації. До числа других – діяльність партнерів, контрагентів, постачальників, споживачів та клієнтів, а також політичні, економічні, соціальні процеси у макро- та транснаціональному середовищах;

- суб'єкти управління – працівники, посадові особи, відділи (відокремлені підрозділи), консалтингові підприємства, яким надано обов'язки та повноваження для моніторингу, виявлення, ідентифікації та дослідження ризиків, їх впливу на ЗЕД, а також розробки заходів з попередження та подолання їх впливу на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому;

- засоби управління – сукупність принципів, процедур, методів попередження несприятливих подій у операційній, фінансовій та інвестиційній діяльності підприємства в ЗЕ сегменті; - індикатори ризику – система ключових показників, які характеризують рівень ризику фінансово-господарської діяльності у ЗЕ сегменті.

Управління ризиками направлено на зниження їх рівня. Основні правила управління ризиками в ЗЕД (зниження ризиків):

Не можна ризикувати більше, аніж це може дозволити власний капітал. Необхідно думати про наслідки ризику. Не можна ризикувати більшим заради малого. Позитивне рішення про проведення зовнішньоекономічної операції приймається лише за відсутності суттєвих сумнівів. За наявності суттєвих сумнівів приймається негативне рішення. В будь-якій ситуації завжди шукати варто рішення, яке б задовольняло суб'єктів ЗЕД [4].

Отже, ризики в контексті зовнішньоекономічної діяльності являють собою умови, що можуть викликати чи сприяти прояву причин нездійснення зовнішньоекономічної угоди. Таким чином, підприємство, яке здійснює зовнішньоекономічну діяльність, неминуче

стикається з ризиками, які можуть заважати отриманню стабільного прибутку. Вчасне попередження ризиків та здійснення заходів щодо мінімізації їхніх наслідків або взагалі уникнення їхнього негативного впливу сприятиме сталій зовнішньоекономічній діяльності і розвитку підприємства. Тому робота з управління зовнішньоекономічними ризиками має включати аналіз ситуації і визначення можливих ризиків, оцінку ймовірного збитку й прийняття рішення щодо управління потенційними ризиками, а також реалізацію прийнятих рішень і контроль за їх виконанням.

Список використаних джерел

1. *Ризики у зовнішньоекономічній діяльності, способи їх усунення [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://elib.lutsk-ntu.com.ua/book/fof/bs/2010/10-076/4_1.html*
2. *Щедрий П. Перспективи міжнародної інтеграції страхового ринку України в контексті норм СОТ / П. Щедрий // Економіка України. - 2006. - №5. - С. 82 - 89.*
3. *Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія і практика: Навч. посіб. - К.: ІВЦ Видавництво "Політехніка", 2004. - 200 с.*
4. *Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність / А.П. Рум'янцев, Н.С. Рум'янцева. – Навч. посіб. / 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.*